

فهرست مضامین کتاب‌های بایین نامور

صفحه سطر	صفحه سطر	صفحه سطر
۱۰ ۱۴ جوارش جالینوس	۱۴ ۱۰ ترک عادت افیون	۹ ۵ طریقی کشیزی ساده -
۱۴ ۱۴ جوارش عود -	۱۲ ۱۱ بر شمشا	۶ ۱۴ به فیت و چهار و دو -
۲ ۱۸ جوارش آمد و نوبی -	۴ ۱۲ بناوق الزور محمد	۲ ۴ طریقی کشیزی مرکب -
۴ ۱۸ معنی ابرار بیس -	۱۱ ۱۱ تاریخ عذرت موافقت با فاعانه پالم -	۱۱ ۴ طریقی نقل -
۹ ۱۸ جوارش عود ساده -	۱۰ ۱۲ امر و ادب و آداب -	۱۲ ۴ وزن دوم -
۱۲ ۱۸ جوارش فودنج -	۱۶ ۱۲ واقع حکیم تجربه کار بی علم	۱۴ ۴ طریقی اسلوه و دوس -
۱۶ ۱۸ جوارش مرابا بیله و نوبی	۹ ۱۶ بناوق الزور محمد -	۹ ۸ طریقی زبانی -
۳ ۱۹ جوارش ترمنه ی -	۱۱ ۱۶ بیکاری اسنول -	۱۴ ۸ طریقی شایسته -
۱۴ ۵۸ جوارش سوزاک -	۱۱ ۵۸ بی بی محال -	۲ ۹ طریقی مغز که و -
۸ ۱۹ چوران نمک لایموری	۱۲ ۵۸ تزییق اربعه -	۴ ۹ اکسیر البواسیر -
۱۳ ۱۹ چوران سرداری -	۱۵ ۵۸ جوارش نهجیل -	۴ ۹ طریقی قبیل -
۱۶ ۱۹ پوشت گولی -	۱۳ ۱۶ جوارش بیله مرابا	۱۱ ۹ معنی قبیل -
۱ ۲۰ حب تپ -	۱۴ ۱۶ جوارش خشت الحیدیه	۱۲ ۹ برعد الساعه -
۲ ۳۰ حب تنفا -	۴ ۱۴ جوارش جالینوس	۴ ۱۰ بر شمشا -

صفحه ۲۰	حب چاکسو	صفحه ۲۳	حب سبز	صفحه ۵۹
۲۰	حب تیوانج	۲۴	حب کاسر ریاح	۵۹
۲۰	حب سنگه اند	۲۴	حب ربع جدید	۵۹
۲۰	حب نو اصیر	۲۴	حب مدبرگ یس گینه	۵۹
۲۰	حب وجع مفاصل	۲۴	حب مسهل	۵۹
۲۰	حب ابو اسن	۲۴	حب ملین	۵۹
۲۱	حب سوزاک	۲۴	حب ترش دیگر	۵۹
۲۱	حب آشک	۲۵	حب منتن	۵۹
۲۲	حب سوزاک	۲۵	حب انهم	۵۹
۱۲	حب بادشا اند	۲۵	حب غافث	۶۰
۲۳	حب بلاد	۲۵	حب اعجاز	۶۰
۲۳	حب بلانی	۲۵	حب سیاه آشک	۶۰
۲۳	حب شقی	۲۶	خمیره وارید	۶۰
۲۳	حب اسود	۲۶	خمیره مندل	۶۰
۲۳	حب قادی	۲۶	خمیره گاو زبان جزری	۶۰
۲۳	حب سرخ	۵۹	خمیره الحیدیه	۶۰
۲۳	حب جودار	۵۹	حب خنزوی خطائی	۶۰
حب ترش				
حب کاکل سنگی				
حب متقل				
حب تپ لرزه				
حب سرخ باد				
حب کومین				
حب باقلا				
حب اکیر				
حب طیا شیر				
حب نارج				
حب بچ				
حب ربع				
حب قللغ				
حب تنکار				
حب غمره				
حب میوه				
حب قوبا				

صفحه سطر ۱ ۶۳	روغن در گوشتش -	صفحه سطر ۲۴	نقشه روغن قند -	صفحه سطر ۲ ۶۱	حب پسرند
۳ ۶۲	روغن قرص گوشتش -	۴ ۲۸	روغن موتیا پیرلی و غیره -	۴ ۶۱	حب پرو -
۱۰ ۶۱	سفوف جربان	۹ ۲۸	روغن مغزیات -	۶ ۶۱	حب میضه و مضم -
۱۴ ۶۱	ممانعت قابضیه زجیر کاذا	۱۱ ۲۸	روغن قنفل داریونی و غیره -	۷ ۶۱	حافظ الصحت -
۲ ۶۲	سفوف ماسک البول	۲ ۳۰	روغن گندک دافع جرب -	۲ ۶۲	دوائے جرب و حکه -
۴ ۶۲	سفوف ذریاطیس	۱۳ ۲۹	روغن گندک کیمیا -	۸ ۶۲	دوائے کاسر ریاح -
۷ ۶۲	طریقه کشته قلعی	۷ ۳۰	روغن گندک کیمیا -	۹ ۶۱	دوائے الک و حار -
۱۳ ۶۲	قی آلوده کبتل ۳۳ سفوف کیمیا	۱۰ ۳۰	روغن موم -	۱۳ ۶۱	دوائے موم چرس -
۱ ۶۲	سفوف زرباد -	۳۱ -	نقشه روغن موم -	۱۵ ۶۱	دوائے سبتر -
۲ ۶۲	سفوف مبارک مسهل -	۵ ۶۲	روغن بابونه -	۱۶ ۶۱	ایضا -
۳ ۶۲	سفوف بخار -	۶ ۶۲	روغن هفت برگ -	۱۷ ۶۱	دوائے نفث الدم -
۴ ۶۲	سفوف کیترا -	۸ ۶۲	روغن چوب چینی -	۱ ۶۲	دوائے الک معتدل -
۵ ۶۲	سفوف ثعلب -	۱۰ ۶۲	روغن دیودار -	۳ ۶۲	دوائے عقیق -
۸ ۶۲	سفوف زجیر جدید -	۱۱ ۶۲	روغن برائے شوره -	۴ ۶۲	دوائے عار شش -
۹ ۶۲	امتناع قابضات بنه مرود	۱۳ ۶۲	روغن کافور -	۹ ۶۲	روغن قرح نفت -
۱۰ ۶۲	سفوف پند دانه -	۱۴ ۶۲	روغن کچله -	۱۱ ۶۲	روغن بلاد -
۱۱ ۶۲	سفوف شوره مرکب	۱۷ ۶۲	روغن سبتر -	۱۷ ۶۲	روغن قند دافع سوزاک میو

صفحه ۳۶	صفحه ۳۵	صفحه ۳۴
عرق ریح -	سوف ابهال کبدی	سوف اسبقول
عرق کشینتر -	سوف یازده ادویه	سوف ابن ماسویه
عرق آلود بخار -	سوف تریاق الاسلطان	سوف طباشیر -
عرق نرله -	" "	سوف وجمع مفصل
عرق مفرح بارد -	سرخ وارو -	سوف زجیر بلغمی -
عرق مصفی کلان -	شیاف شیرخشت -	سوف ابیض -
عرق مصفی خورد -	شیاف غرب -	" "
عرق مصفی ایتونی -	ضماد محلل او سام	سوف زجیر صادق -
عرق محلل -	ضمادات الجنب	سوف مایران -
عرق ورم -	ضماد برائت وجمع مفصل	ست بهروزه -
عرق کبیکوار -	معنی شیاف وحصار مایشا	سوف سلیمیت -
عرق بخار بلغمی -	ضماد درد گلو -	سوف نفث الدم -
عرق اختناق الرعم -	عرق حیات -	سوف سوزاک -
عرق باد القرع -	عرق ریحان -	سوف مقلیانما -
عرق قاطع استخفاف -	عرق شیر -	سوف متوسط -
عرقه قلع	عرق شامه -	سوف کلان -
قرص جبالیه	عرق سلطانی -	سوف قلع

صفحہ سطر	صفحہ سطر	صفحہ سطر	صفحہ سطر
۸ ۶۷	۱۴ ۴۰	۹ ۳۸	قرص بنفشہ -
۱۲ ۶۷	۱۶ ۴۰	۱۱ ۳۸	قرص تربخین -
۱۵ ۶۷	۳ ۴۱	۱۴ ۳۸	قرص لک -
۱۷ ۶۷	۶ ۴۱	۱۷ ۳۸	قرص زرد شک -
۲۰ ۶۸	۹ ۴۱	۲۰ ۳۹	قرص یونہ -
۲۳ ۶۸	۱۲ ۴۱	۲۳ ۳۹	قرص طحال -
۲۶ ۶۸	۱۶ ۴۱	۲۶ ۳۹	قرص طباشیر -
۲۹ ۶۸	۲۰ ۴۲	۲۹ ۳۹	قرص مثلث -
۳۲ ۶۸	۲۴ ۴۲	۳۲ ۳۹	قیسہ دلی محل -
۳۵ ۶۸	۲۸ ۴۲	۳۵ ۳۹	قرص یونہ -
۳۸ ۶۸	۳۲ ۴۲	۳۸ ۳۹	قرص قرہ شانہ -
۴۱ ۶۸	۳۶ ۴۲	۴۱ ۳۹	قرص کاکج -
۴۴ ۶۸	۴۰ ۴۲	۴۴ ۳۹	قرص شربت خشتاش -
۴۷ ۶۸	۴۴ ۴۲	۴۷ ۳۹	قیسہ دلی ملین -
۵۰ ۶۸	۴۸ ۴۲	۵۰ ۳۹	قیسہ دلی قرصینی -
۵۳ ۶۸	۵۲ ۴۲	۵۳ ۳۹	گجہشی -
۵۶ ۶۸	۵۶ ۴۲	۵۶ ۳۹	لوق باقلا کلان -
۵۹ ۶۸	۶۰ ۴۲	۵۹ ۳۹	
۶۲ ۶۸	۶۴ ۴۲	۶۲ ۳۹	
۶۵ ۶۸	۶۸ ۴۲	۶۵ ۳۹	
۶۸ ۶۸	۷۲ ۴۲	۶۸ ۳۹	
۷۱ ۶۸	۷۶ ۴۲	۷۱ ۳۹	
۷۴ ۶۸	۸۰ ۴۲	۷۴ ۳۹	
۷۷ ۶۸	۸۴ ۴۲	۷۷ ۳۹	
۸۰ ۶۸	۸۸ ۴۲	۸۰ ۳۹	
۸۳ ۶۸	۹۲ ۴۲	۸۳ ۳۹	
۸۶ ۶۸	۹۶ ۴۲	۸۶ ۳۹	
۸۹ ۶۸	۱۰۰ ۴۲	۸۹ ۳۹	
۹۲ ۶۸	۱۰۴ ۴۲	۹۲ ۳۹	
۹۵ ۶۸	۱۰۸ ۴۲	۹۵ ۳۹	
۹۸ ۶۸	۱۱۲ ۴۲	۹۸ ۳۹	
۱۰۱ ۶۸	۱۱۶ ۴۲	۱۰۱ ۳۹	
۱۰۴ ۶۸	۱۲۰ ۴۲	۱۰۴ ۳۹	
۱۰۷ ۶۸	۱۲۴ ۴۲	۱۰۷ ۳۹	
۱۱۰ ۶۸	۱۲۸ ۴۲	۱۱۰ ۳۹	
۱۱۳ ۶۸	۱۳۲ ۴۲	۱۱۳ ۳۹	
۱۱۶ ۶۸	۱۳۶ ۴۲	۱۱۶ ۳۹	
۱۱۹ ۶۸	۱۴۰ ۴۲	۱۱۹ ۳۹	
۱۲۲ ۶۸	۱۴۴ ۴۲	۱۲۲ ۳۹	
۱۲۵ ۶۸	۱۴۸ ۴۲	۱۲۵ ۳۹	
۱۲۸ ۶۸	۱۵۲ ۴۲	۱۲۸ ۳۹	
۱۳۱ ۶۸	۱۵۶ ۴۲	۱۳۱ ۳۹	
۱۳۴ ۶۸	۱۶۰ ۴۲	۱۳۴ ۳۹	
۱۳۷ ۶۸	۱۶۴ ۴۲	۱۳۷ ۳۹	
۱۴۰ ۶۸	۱۶۸ ۴۲	۱۴۰ ۳۹	
۱۴۳ ۶۸	۱۷۲ ۴۲	۱۴۳ ۳۹	
۱۴۶ ۶۸	۱۷۶ ۴۲	۱۴۶ ۳۹	
۱۴۹ ۶۸	۱۸۰ ۴۲	۱۴۹ ۳۹	
۱۵۲ ۶۸	۱۸۴ ۴۲	۱۵۲ ۳۹	
۱۵۵ ۶۸	۱۸۸ ۴۲	۱۵۵ ۳۹	
۱۵۸ ۶۸	۱۹۲ ۴۲	۱۵۸ ۳۹	
۱۶۱ ۶۸	۱۹۶ ۴۲	۱۶۱ ۳۹	
۱۶۴ ۶۸	۲۰۰ ۴۲	۱۶۴ ۳۹	
۱۶۷ ۶۸	۲۰۴ ۴۲	۱۶۷ ۳۹	
۱۷۰ ۶۸	۲۰۸ ۴۲	۱۷۰ ۳۹	
۱۷۳ ۶۸	۲۱۲ ۴۲	۱۷۳ ۳۹	
۱۷۶ ۶۸	۲۱۶ ۴۲	۱۷۶ ۳۹	
۱۷۹ ۶۸	۲۲۰ ۴۲	۱۷۹ ۳۹	
۱۸۲ ۶۸	۲۲۴ ۴۲	۱۸۲ ۳۹	
۱۸۵ ۶۸	۲۲۸ ۴۲	۱۸۵ ۳۹	
۱۸۸ ۶۸	۲۳۲ ۴۲	۱۸۸ ۳۹	
۱۹۱ ۶۸	۲۳۶ ۴۲	۱۹۱ ۳۹	
۱۹۴ ۶۸	۲۴۰ ۴۲	۱۹۴ ۳۹	
۱۹۷ ۶۸	۲۴۴ ۴۲	۱۹۷ ۳۹	
۲۰۰ ۶۸	۲۴۸ ۴۲	۲۰۰ ۳۹	
۲۰۳ ۶۸	۲۵۲ ۴۲	۲۰۳ ۳۹	
۲۰۶ ۶۸	۲۵۶ ۴۲	۲۰۶ ۳۹	
۲۰۹ ۶۸	۲۶۰ ۴۲	۲۰۹ ۳۹	
۲۱۲ ۶۸	۲۶۴ ۴۲	۲۱۲ ۳۹	
۲۱۵ ۶۸	۲۶۸ ۴۲	۲۱۵ ۳۹	
۲۱۸ ۶۸	۲۷۲ ۴۲	۲۱۸ ۳۹	
۲۲۱ ۶۸	۲۷۶ ۴۲	۲۲۱ ۳۹	
۲۲۴ ۶۸	۲۸۰ ۴۲	۲۲۴ ۳۹	
۲۲۷ ۶۸	۲۸۴ ۴۲	۲۲۷ ۳۹	
۲۳۰ ۶۸	۲۸۸ ۴۲	۲۳۰ ۳۹	
۲۳۳ ۶۸	۲۹۲ ۴۲	۲۳۳ ۳۹	
۲۳۶ ۶۸	۲۹۶ ۴۲	۲۳۶ ۳۹	
۲۳۹ ۶۸	۳۰۰ ۴۲	۲۳۹ ۳۹	
۲۴۲ ۶۸	۳۰۴ ۴۲	۲۴۲ ۳۹	
۲۴۵ ۶۸	۳۰۸ ۴۲	۲۴۵ ۳۹	
۲۴۸ ۶۸	۳۱۲ ۴۲	۲۴۸ ۳۹	
۲۵۱ ۶۸	۳۱۶ ۴۲	۲۵۱ ۳۹	
۲۵۴ ۶۸	۳۲۰ ۴۲	۲۵۴ ۳۹	
۲۵۷ ۶۸	۳۲۴ ۴۲	۲۵۷ ۳۹	
۲۶۰ ۶۸	۳۲۸ ۴۲	۲۶۰ ۳۹	
۲۶۳ ۶۸	۳۳۲ ۴۲	۲۶۳ ۳۹	
۲۶۶ ۶۸	۳۳۶ ۴۲	۲۶۶ ۳۹	
۲۶۹ ۶۸	۳۴۰ ۴۲	۲۶۹ ۳۹	
۲۷۲ ۶۸	۳۴۴ ۴۲	۲۷۲ ۳۹	
۲۷۵ ۶۸	۳۴۸ ۴۲	۲۷۵ ۳۹	
۲۷۸ ۶۸	۳۵۲ ۴۲	۲۷۸ ۳۹	
۲۸۱ ۶۸	۳۵۶ ۴۲	۲۸۱ ۳۹	
۲۸۴ ۶۸	۳۶۰ ۴۲	۲۸۴ ۳۹	
۲۸۷ ۶۸	۳۶۴ ۴۲	۲۸۷ ۳۹	
۲۹۰ ۶۸	۳۶۸ ۴۲	۲۹۰ ۳۹	
۲۹۳ ۶۸	۳۷۲ ۴۲	۲۹۳ ۳۹	
۲۹۶ ۶۸	۳۷۶ ۴۲	۲۹۶ ۳۹	
۲۹۹ ۶۸	۳۸۰ ۴۲	۲۹۹ ۳۹	
۳۰۲ ۶۸	۳۸۴ ۴۲	۳۰۲ ۳۹	
۳۰۵ ۶۸	۳۸۸ ۴۲	۳۰۵ ۳۹	
۳۰۸ ۶۸	۳۹۲ ۴۲	۳۰۸ ۳۹	
۳۱۱ ۶۸	۳۹۶ ۴۲	۳۱۱ ۳۹	
۳۱۴ ۶۸	۴۰۰ ۴۲	۳۱۴ ۳۹	
۳۱۷ ۶۸	۴۰۴ ۴۲	۳۱۷ ۳۹	
۳۲۰ ۶۸	۴۰۸ ۴۲	۳۲۰ ۳۹	
۳۲۳ ۶۸	۴۱۲ ۴۲	۳۲۳ ۳۹	
۳۲۶ ۶۸	۴۱۶ ۴۲	۳۲۶ ۳۹	
۳۲۹ ۶۸	۴۲۰ ۴۲	۳۲۹ ۳۹	
۳۳۲ ۶۸	۴۲۴ ۴۲	۳۳۲ ۳۹	
۳۳۵ ۶۸	۴۲۸ ۴۲	۳۳۵ ۳۹	
۳۳۸ ۶۸	۴۳۲ ۴۲	۳۳۸ ۳۹	
۳۴۱ ۶۸	۴۳۶ ۴۲	۳۴۱ ۳۹	
۳۴۴ ۶۸	۴۴۰ ۴۲	۳۴۴ ۳۹	
۳۴۷ ۶۸	۴۴۴ ۴۲	۳۴۷ ۳۹	
۳۵۰ ۶۸	۴۴۸ ۴۲	۳۵۰ ۳۹	
۳۵۳ ۶۸	۴۵۲ ۴۲	۳۵۳ ۳۹	
۳۵۶ ۶۸	۴۵۶ ۴۲	۳۵۶ ۳۹	
۳۵۹ ۶۸	۴۶۰ ۴۲	۳۵۹ ۳۹	
۳۶۲ ۶۸	۴۶۴ ۴۲	۳۶۲ ۳۹	
۳۶۵ ۶۸	۴۶۸ ۴۲	۳۶۵ ۳۹	
۳۶۸ ۶۸	۴۷۲ ۴۲	۳۶۸ ۳۹	
۳۷۱ ۶۸	۴۷۶ ۴۲	۳۷۱ ۳۹	
۳۷۴ ۶۸	۴۸۰ ۴۲	۳۷۴ ۳۹	
۳۷۷ ۶۸	۴۸۴ ۴۲	۳۷۷ ۳۹	
۳۸۰ ۶۸	۴۸۸ ۴۲	۳۸۰ ۳۹	
۳۸۳ ۶۸	۴۹۲ ۴۲	۳۸۳ ۳۹	
۳۸۶ ۶۸	۴۹۶ ۴۲	۳۸۶ ۳۹	
۳۸۹ ۶۸	۵۰۰ ۴۲	۳۸۹ ۳۹	
۳۹۲ ۶۸	۵۰۴ ۴۲	۳۹۲ ۳۹	
۳۹۵ ۶۸	۵۰۸ ۴۲	۳۹۵ ۳۹	
۳۹۸ ۶۸	۵۱۲ ۴۲	۳۹۸ ۳۹	
۴۰۱ ۶۸	۵۱۶ ۴۲	۴۰۱ ۳۹	
۴۰۴ ۶۸	۵۲۰ ۴۲	۴۰۴ ۳۹	
۴۰۷ ۶۸	۵۲۴ ۴۲	۴۰۷ ۳۹	
۴۱۰ ۶۸	۵۲۸ ۴۲	۴۱۰ ۳۹	
۴۱۳ ۶۸	۵۳۲ ۴۲	۴۱۳ ۳۹	
۴۱۶ ۶۸	۵۳۶ ۴۲	۴۱۶ ۳۹	
۴۱۹ ۶۸	۵۴۰ ۴۲	۴۱۹ ۳۹	
۴۲۲ ۶۸	۵۴۴ ۴۲	۴۲۲ ۳۹	
۴۲۵ ۶۸	۵۴۸ ۴۲	۴۲۵ ۳۹	
۴۲۸ ۶۸	۵۵۲ ۴۲	۴۲۸ ۳۹	
۴۳۱ ۶۸	۵۵۶ ۴۲	۴۳۱ ۳۹	
۴۳۴ ۶۸	۵۶۰ ۴۲	۴۳۴ ۳۹	
۴۳۷ ۶۸	۵۶۴ ۴۲	۴۳۷ ۳۹	
۴۴۰ ۶۸	۵۶۸ ۴۲	۴۴۰ ۳۹	
۴۴۳ ۶۸	۵۷۲ ۴۲	۴۴۳ ۳۹	
۴۴۶ ۶۸	۵۷۶ ۴۲	۴۴۶ ۳۹	
۴۴۹ ۶۸	۵۸۰ ۴۲	۴۴۹ ۳۹	
۴۵۲ ۶۸	۵۸۴ ۴۲	۴۵۲ ۳۹	
۴۵۵ ۶۸	۵۸۸ ۴۲	۴۵۵ ۳۹	
۴۵۸ ۶۸	۵۹۲ ۴۲	۴۵۸ ۳۹	
۴۶۱ ۶۸	۵۹۶ ۴۲	۴۶۱ ۳۹	
۴۶۴ ۶۸	۶۰۰ ۴۲	۴۶۴ ۳۹	
۴۶۷ ۶۸	۶۰۴ ۴۲	۴۶۷ ۳۹	
۴۷۰ ۶۸	۶۰۸ ۴۲	۴۷۰ ۳۹	
۴۷۳ ۶۸	۶۱۲ ۴۲	۴۷۳ ۳۹	
۴۷۶ ۶۸	۶۱۶ ۴۲	۴۷۶ ۳۹	
۴۷۹ ۶۸	۶۲۰ ۴۲	۴۷۹ ۳۹	
۴۸۲ ۶۸	۶۲۴ ۴۲	۴۸۲ ۳۹	
۴۸۵ ۶۸	۶۲۸ ۴۲	۴۸۵ ۳۹	
۴۸۸ ۶۸	۶۳۲ ۴۲	۴۸۸ ۳۹	
۴۹۱ ۶۸	۶۳۶ ۴۲	۴۹۱ ۳۹	
۴۹۴ ۶۸	۶۴۰ ۴۲	۴۹۴ ۳۹	
۴۹۷ ۶۸	۶۴۴ ۴۲	۴۹۷ ۳۹	
۵۰۰ ۶۸	۶۴۸ ۴۲	۵۰۰ ۳۹	
۵۰۳ ۶۸	۶۵۲ ۴۲	۵۰۳ ۳۹	
۵۰۶ ۶۸	۶۵۶ ۴۲	۵۰۶ ۳۹	
۵۰۹ ۶۸	۶۶۰ ۴۲	۵۰۹ ۳۹	
۵۱۲ ۶۸	۶۶۴ ۴۲	۵۱۲ ۳۹	
۵۱۵ ۶۸	۶۶۸ ۴۲	۵۱۵ ۳۹	
۵۱۸ ۶۸	۶۷۲ ۴۲	۵۱۸ ۳۹	
۵۲۱ ۶۸	۶۷۶ ۴۲	۵۲۱ ۳۹	
۵۲۴ ۶۸	۶۸۰ ۴۲	۵۲۴ ۳۹	
۵۲۷ ۶۸	۶۸۴ ۴۲	۵۲۷ ۳۹	
۵۳۰ ۶۸	۶۸۸ ۴۲	۵۳۰ ۳۹	
۵۳۳ ۶۸	۶۹۲ ۴۲	۵۳۳ ۳۹	
۵۳۶ ۶۸	۶۹۶ ۴۲	۵۳۶ ۳۹	
۵۳۹ ۶۸	۷۰۰ ۴۲	۵۳۹ ۳۹	
۵۴۲ ۶۸	۷۰۴ ۴۲	۵۴۲ ۳۹	
۵۴۵ ۶۸	۷۰۸ ۴۲	۵۴۵ ۳۹	
۵۴۸ ۶۸	۷۱۲ ۴۲	۵۴۸ ۳۹	
۵۵۱ ۶۸	۷۱۶ ۴۲	۵۵۱ ۳۹	
۵۵۴ ۶۸	۷۲۰ ۴۲	۵۵۴ ۳۹	
۵۵۷ ۶۸	۷۲۴ ۴۲	۵۵۷ ۳۹	
۵۶۰ ۶۸	۷۲۸ ۴۲	۵۶۰ ۳۹	
۵۶۳ ۶۸	۷۳۲ ۴۲	۵۶۳ ۳۹	
۵۶۶ ۶۸	۷۳۶ ۴۲	۵۶۶ ۳۹	
۵۶۹ ۶۸	۷۴۰ ۴۲	۵۶۹ ۳۹	
۵۷۲ ۶۸	۷۴۴ ۴۲	۵۷۲ ۳۹	
۵۷۵ ۶۸	۷۴۸ ۴۲	۵۷۵ ۳۹	
۵۷۸ ۶۸	۷۵۲ ۴۲	۵۷۸ ۳۹	
۵۸۱ ۶۸	۷۵۶ ۴۲	۵۸۱ ۳۹	
۵۸۴ ۶۸	۷۶۰ ۴۲	۵۸۴ ۳۹	
۵۸۷ ۶۸	۷۶۴ ۴۲	۵۸۷ ۳۹	
۵۹۰ ۶۸	۷۶۸ ۴۲	۵۹۰ ۳۹	
۵۹۳ ۶۸	۷۷۲ ۴۲	۵۹۳ ۳۹	
۵۹۶ ۶۸	۷۷۶ ۴۲	۵۹۶ ۳۹	
۵۹۹ ۶۸	۷۸۰ ۴۲	۵۹۹ ۳۹	
۶۰۲ ۶۸	۷۸۴ ۴۲	۶۰۲ ۳۹	
۶۰۵ ۶۸	۷۸۸ ۴۲	۶۰۵ ۳۹	
۶۰۸ ۶۸	۷۹۲ ۴۲	۶۰۸ ۳۹	
۶۱۱ ۶۸	۷۹۶ ۴۲	۶۱۱ ۳۹	
۶۱۴ ۶۸	۸۰۰ ۴۲	۶۱۴ ۳۹	
۶۱۷ ۶۸	۸۰۴ ۴۲	۶۱۷ ۳۹	
۶۲۰ ۶۸	۸۰۸ ۴۲	۶۲۰ ۳۹	
۶۲۳ ۶۸	۸۱۲ ۴۲	۶۲۳ ۳۹	
۶۲۶ ۶۸	۸۱۶ ۴۲	۶۲۶ ۳۹	
۶۲۹ ۶۸	۸۲۰ ۴۲	۶۲۹ ۳۹	
۶۳۲ ۶۸	۸۲۴ ۴۲	۶۳۲ ۳۹	
۶۳۵ ۶۸	۸۲۸ ۴۲	۶۳۵ ۳۹	
۶۳۸ ۶۸	۸۳۲ ۴۲	۶۳۸ ۳۹	
۶۴۱ ۶۸	۸۳۶ ۴۲	۶۴۱ ۳۹	
۶۴۴ ۶۸	۸۴۰ ۴۲	۶۴۴ ۳	

صفحو ۱۰ ۵۴	مقویات دماغ -	صفحو ۶ ۵۲	معدلات بلغم -	صفحو ۱۰ ۵۴	تہا اور اس حکیم کا قول تھا اگرچہ اس
۱۳ ۶	مقویات دل -	۹ ۶	معدلات سودا -	۱۳ ۶	یہ مہمل ہے بیمار ضرور ہلاک ہوتا ہے
۱ ۵۵	مقویات جگر -	۱۰ ۶	معطس -	۱ ۵۵	یقینہ مراد تو ہوتا ہے -
۳ ۶	مقویات معدہ -	۱۱ ۶	معطش -	۳ ۶	صفحو ۱۶ ۵۰
۶ ۶	مقویات ذہن ان ولہ -	۶ ۶	معفن -	۶ ۶	ہلات صفرا -
۱۱ ۶	ملطف -	۱۲ ۶	منقت -	۱۱ ۶	ہلات بلغم -
۱۳ ۶	محسک -	۱۵ ۶	منقح -	۱۳ ۶	ہلات سودا -
۱۴ ۶	ملذذات جماع -	۳ ۵۲	مفجرات اور ام -	۱۴ ۶	ہلات ولادت -
۵ ۵۶	منظومات تفسیر -	۳ ۶	مفرحات -	۵ ۵۶	مفتی -
۷ ۶	منیقات فرج -	۱۰ ۶	منقطع -	۷ ۶	منسلح -
۱۱ ۶	منبت -	۱۲ ۶	منقرح -	۱۱ ۶	منرات باہ -
۱۳ ۶	منوم -	۱۳ ۶	منقی -	۱۳ ۶	منرات بصر -
۱۴ ۶	منزل -	۱۶ ۶	مقیات صفرا -	۱۴ ۶	منرات جگر -
۱۵ ۶	مولدات منی -	۱ ۵۴	مقیات بلغم -	۱۵ ۶	منرات ذہن ان ولہ -
۱۶ ۶	ماشف -	۳ ۵۴	مقی بلغم و صفرا -	۱۶ ۶	منرات دماغ -
۱ ۵۷	تاریخ از حضرت ابو یوسف علیہ السلام	۳ ۶	مقی صفرا و سودا و بلغم -	۱ ۵۷	معدلات خون -
۶ ۶	معنی شوم و کلمہ وغیرہ	۶ ۶	مہمت متیات بغیر متقاوہ -	۶ ۶	معدلات صفرا -
۸ ۶		۸ ۶	مقویات بصر -	۸ ۶	

صنوف اور سطر اور دو غلط فہم صحیح -	قرابادین نادر مرکبات صمد	افدائی کتب نہیں -
تقریباً بیس موقوف صفحہ ۷۱ -	شفافانہ یونانی سرکار عالی -	فہرست تالیفات و تصنیفات نادر -
شعبہ مولف ۷۱ -	مجموعات حضرت مولوی حکیم دیوان اول رعد - دیوان دوم -	
تقریباً علی بنیاب بقرا ادرمان ارسطو	احمد سعید خان صاحب افسر الہا	زیر طبع - دیوان سوم - تنویری نادر -
دوران حضرت مولوی محمد منصور علی صاحب	اول مرحوم - یہ کتاب قرابادین	زیر غیغ انتخاب نادر - گنجینہ تیار بیج -
صمد مدرس مدرسہ طبیہ یونانی سرکار	موجودہ حصول ٹیپس سر و کتب النعمانی	قرابادین نادر - طب نادر - مفردات
تقریباً علی بنیاب محلہ القاب اکبر	قیمت عم من متہر سے مل سکتی	نادر - مرکبات نادر - تالیفات نادر -
مولوی حکیم سید محمد حسین صاحب	ہے مختصر تفصیل کتب انعمانی یہ	مجموعات نادر - المشہر - میر نادر علی
سردار الحکماء ابی فیلسوف جنگ	ان کتابوں میں سے کوئی ایک	رعد حکیم شفافانہ سرکاری تعلقہ بالمصلح
افسر الہا سرکار عالی دام انبالا	کتاب خریدار قرابادین کو مفت ہے	پریشی - طب نامہ بین نامہ امراض کے نام
مذکر تقریباً علی بنیاب اول	مولوی عمری اظلاطون - ماول لندن	یونانی لٹریچر سہ سہ تالیفات و علامات راج
مدد کار صاحب دوم مدد کار صاحب	کے پوریکل اسرار - انتخاب	قیمت عم اس کتاب میں نامہ امراض کے نام
فہرست صاحب گودام صمد شفافانہ	اجواب - گنجینہ تاریخ نظم شہید -	ارلیف وار وچ ہین اسکے مطالعہ سے شخص
یونانی سرکار عالی قرابادین نادر کے	استاد سمرزم - محمد نفیس - دیوان	حکیم ہو سکتا ہے اور حکیم نہ یا نہ ہو سکتا ہے
میشل کے صفحہ ۲ و ۳ میں مرحوم	اول رعد - گلدستہ نادر - سیرۃ	اجواب کتاب ہے تاریخ نگار و - فاسی میں
محنت نامہ قرابادین نادر صفحہ ۱۱ -	الملوک - مجموعہ غزلیات وغیرہ -	کئی کتب رلیف فارمراض کی نہیں تھی -
تمام فہرست مضامین کتاب -	باقی اور تالیفات اور کے لئے کوئی	

ملاحظہ فرمائیں

حمود لغت و منقبت کے بعد اتم کتاب میرزا و علی بن عبداللہ بن حضرت میر کاظم علیخان صاحب شعلہ مرحوم منصب دار بندہ مست ناظرین عرض پر واد ہے کہ یہ کتاب مجموعہ نسخہ جات مہربان حضرت استاد مولوی حکیم احمد سعید صاحب افسر الاطباء و اول ہے حضرت افسر الاطباء صاحب مرحوم کے حالات انظر من الشمس ہیں۔ طبابت ابائی لیاقت علمی ہو کہ تمام قانون شیخ الرئیس حفظہ۔ تجربہ تمام مہر فن طبابت کو ابتمام دیا۔ نام اوری۔ انکے وجود کو خود اسے باعث تفرشفا خانجات یونانی سرکاری کیا اذہین کی سعی کا نتیجہ ہو کہ تمام تعلقات و اختلاص ممالک محروسہ سرکاری بین اطباء سند یافتہ سرکاری عالی مامور ہو رہے ہیں۔ اور انتشار اللہ اسی طرح ہوتے رہیں گے۔ ورنہ اختلاص تو کیا خاص بلدہ مین بھی کوئی و افغانہ یونانی سرکاری زمین تملک طب یونانی حالت نزع مین تھی کہ حضرت نے مسیحائی کا کام کیا اور انتشار اللہ اب ہمیشہ اسکو ترقی ہوتی رہے گی اور نرقی کے ساتھ افسر الاطباء صاحب اول کا نام بھی باقی رہے گا بعض حکما

بے علم جراح پہ حکیم تحریر کا کہتے ہیں اور نیکو رشک و حسد ہے کہ تفرصہ در شفا خانہ یونانی سرکار عالی و قیام دیگر شفا
 یونانی بلکہ واسطیہ سے ان حکماء بے علم کو سخت نقصان ہوا۔ ان کا اعتراض ہے کہ سائرس ہے پارکسٹ
 ورسید طبیب عربی یا فارسی سے کوئی شخص حکیم نہیں ہو سکتا حکیم ہونے کے لئے علم سینہ پر سینہ ضرور ہے
 اسکا جواب مختصر یہ ہے کہ۔ حکماء سند یافتہ تو تمام امراض کے اقسام و معالجات سے واقف ہیں کتب
 درسی میں سے قدم تک کسی مرض کی کوئی قسم باقی نہیں ہے۔ ہمارا علم کامل ہے۔ حکماء بے علم تحریر کا
 کے پاس جو ادویہ ہیں وہ چند امراض کے ہیں وہ بھی ایسے مرکبات کہ بیوض دفع مرض کرنے کے مرض کو
 دارفنا سے واربقا میں پہنچاتے ہیں اگر فیصدی پانچ بجھکے تو وہ ان حکماء بے علم کے علاج سے
 صحت یاب نہیں ہوئے بلکہ دوا تو مرض بڑھانسی دی گئی تھی طبیعت نے باذن خالقہ دفع مرض کیا اور
 مریض کی حیات باقی تھی۔ اگر کوئی مریض ایسا جرح ہوا کہ حکیم بے علم کے تحریر سینہ پر سینہ میں اسکی کوئی دوا نہیں
 تو اگر مریض غریب ہے دوسرے حکیم کے حوالہ دے مگر مقصد یہ ہوتا ہے کہ جو دوا انکے تحریر کی ضرورہ یہاں
 ہوگی جو یہاں نہ ہوگی وہاں ضرور ہوگی۔ اگر مریض مالدار ہے تو بھجوری حکیم صاحب موصوف کو علاج الفربا
 دیکھنا پڑتا ہے۔ ورنہ مریض جتنے یا مرے۔ جمال گوڑ پارہ۔ شنگرف۔ سکلیا۔ رسکپور ایسی ادویہ
 تو حکیم صاحب کے پاس ہر وقت موجود۔ حکماء سند یافتہ کا ہزار ہا سال کے حکماء کے تحریر چلے ہے جس پر
 طب یونانی پیدا ہوئی کسی کو یہ بھی معلوم نہ تھا کہ یہ دوا سرد ہے یا گرم تر ہے یا خشک۔ ان حکماء نے ہر
 دوا کی صورت سے۔ حالت سے شخص معتدل العلاج کو بارہا استعمال کر کے مریض کو بہ ضد مرض دوا دیکر بے
 شبہ ہر جانور دن کو کھلا کر۔ الغرض اپنی تمام عمر صرف کر کے ہر دوا کے مزاج کو دریافت کیا مگر نہ
 دمرکبات لکھے۔ ان کے بعد جو حکیم ہوئے اور فروغ دیتے رہے ہم اہل بے سند یافتہ کا یہ دھولی ہے کہ اگر

تجربہ بے علم کو کچھ بھی وقعت ہوتی تو تمام کتب درسیہ طبیہ عربی و فارسی منسوخ ہوتیں۔ اور بیکارے
کتب درسیہ تجربہ حکماء بے علم پڑایا جاتا۔ اب الحمد للہ ہر حال میں ہکو ترجیح حاصل ہے ہمارا تقرر سرکار سے
منظور ہو رہا ہے۔ حکماء تجربہ بے علم بھی اپنے بچوں کو شریک مدرسہ طبیہ کرتے ہیں۔ حکماء
سنا یافتہ کافر بیضہ ہے کہ اپنے علم حاصل سے مرض کی تشخیص کریں۔ اور دوا کی طبیعت سے واقف ہیں
تسخیر مرتب کریں۔ شان خدا ہے اگر مریض بوجہ ختم حیات مستعد ہلاک ہو جائے۔ یہ پیش خدا مواخذہ دار
نہیں اگر حکیم حجیر کا بے علم کے علاج سے کوئی مریض صحت پایا بھی ہو تو اس حکیم کو مریض کے قتال
کی سزا دی جائیگی۔ کیونکہ اس نے تو ہلاکت کی دوا بوجہ بے علمی دی تھی۔ اور یہ خیال کفر ہے کہ حکیم نے مریض
کو اچھا کیا۔ اچھا تو خدا کرتا ہے۔ حکیم کی کیا مجال ہے۔ اس کا کام ہے کہ حسب علم دوا دے اور مریض
اور حکیم دونوں خدا سے صحت طلب رہیں جن حکماء بے علم تجربہ سے میرا مقصد ہے مثلاً ایک
حکیم کا حال قریب بناؤں اللہ کی شرح میں بیان ہو گا ورنہ جو حکماء ذی علم ہیں اگر وہ سند یافتہ نہیں تاہم
ہستے ہیں۔ جب قیام مدرسہ طبیہ نہ تھا سند کس طرح ملتی۔ اب ان کو کیا ضرورت ہے۔ بہر حال
اس سے زیادہ عرض کروں تو دیباچہ کو طویل ہوتا ہے۔ راجع کتاب کا مختصر حال یہ ہے کہ فن آبائی
توشاعری ہے۔ مسئلہ سے تحصیل کتب درسیہ طبیہ کرنا ہوا اسی زمانہ سے استاد دی عالم مقبول
و مقبول حضرت مولوی منصور علی خان صاحب صدر مدرس مدرسہ طبیہ یونانی سرکار عالی
سے علم طب پڑھتا تھا اور صدر شفا خانہ میں حضرت استاد دی مولوی حکیم احمد سعید خان
صاحب افسر الاطباء کے اول کچھ مدت میں حاضر رہتا تھا جو مریض اور کی خدمت میں رجوع ہوتے
تھے اور ان کا بیان سنتا تھا۔ افسر الاطباء صاحب جو نسخہ تجویز فرماتے تھے اسکو سجدہ لیتا تھا

ایک مدت کے بعد حضرت افسر الاطباء صاحب مرحوم نے اپنے تجربہ کی قلمی بیاضیں تجکو مرحمت کی نقل کی اجازت ہوئی بالمشافہ کچھ شبہ ہو تو دریافت کر لینا تھا مثلاً کسی دوا کے وزن میں ل۔ تھا کسی میں م۔ پوچھنے سے معلوم ہوا کہ ل۔ سے مثقال ہے اور م۔ سے درم ایک دوسری بیاض بھی حضرت کی قلمی تھی جو صدر شفا خانہ میں موجود تھی جسکی نقل کی تجکو مصلحت نہ ملی بعد تو حضرت کا انتقال ہو گیا۔ دوسری بیاض مقبول التعمد دوا ساز کے پاس تھی وہ انکار کرنا رہا۔ ہر چند کہ اس جرم میں اسکی برطرفی ہوئی مگر بیاض غایب۔ مسئلہ ۴ میں ہمارا امتحان سرکاری ہوا۔

۵۔ اطباء یونانی تمنی کے پرچے تھے اور ایک پرچہ تشریح میں ڈاکٹر شفا الدولہ بہادر کا تھا یعنی تفصیل طب یونانی و تشریح یونانی کے علاوہ ڈاکٹر نواب شفا الدولہ بہادر نے تشریح کیا ہے کوڑبانے سے۔ تمنی ہی وہی تھے۔ یہ امتحان بزمانہ عالی جناب معالی القاب ڈاکٹر مولوی حکیم سید محبت حسین صاحب افسر الاطباء ثانی المختار طب بہرہ دار الحکماء نواب فیلسوف جنگ بہادر علی وزیر اقبال ہوا۔ مسئلہ ۵ میں ہم کو سند سرکاری عطا ہوئی۔ امتحان میں کامیابی ہوئی۔

۶۔ اطباء سال مذکور میں کامیاب ہوئے۔ اگرچہ ابتدا سے طب یونانی سے بلکہ حسیہ کیا دینا یہ پہلا امتحان تھا۔ مگر سوالات بہت مشکل تھے ایک تمنی صاحب بود بخیر پر سوالات طویل و مدت تحریر جواب قلیل تمنی سے معزول ہوئے۔ متمنون نے اپنا کمال ظاہر کیا۔ یہ تو ظاہر ہے کہ تمنی جو نائل تھا۔ امتحان دینا مشکل ہم طالب علم ہی، سال کے مشاق و مستعد۔ اول میں ۲۰ تو زیادہ مستعد ان ۲۰ میں ہم شہسوار تو درجہ اول میں کامیاب ہوئے۔ باقی ۱۲ درجہ دوم میں۔ ۲۰ میں راقم کا نمبر سلسلہ ہے۔

الغرض مسئلہ سے ۷ سال کے بعد امتحان سرکاری کی سند ملی اور افسر الاطباء صاحب مرحوم کو
جن کی حیثیت پر اطمینان تھا انتقال کے ایک ہفتہ اول صدر شفا خانہ کی مہر لپیٹنے و تحفہ سے مستعطف
ہوئی۔ میرے نام بھی منسلک ہوئی اور امتحان کے بعد نو سرکاری سند بھی ملی اور جریدہ اعلامیہ سرکاری
واقع ۲۴ بہمن ۱۳۰۶ صفحہ ۳۲۰ میں ہم سب کا نام شائع ہوا۔ اب میں درگاہ شامی مطلق سے امیدوار
ہوں کہ یہ کتاب مفید خاص و عام ہوگی اگر عالیجناب افسر الاطباء ثانی نواب فیلسوف جنگ بہادر
اقبال بھی سورت جو صدر شفا خانہ کی فرستادہ یہ مکتبات ہے اور واقعی اس کے مجربات لا جواب ہیں۔
اس کی نقل بکچر حضرت فرامین میں نہایت شکریہ کے ساتھ اس کو مطبوع کرونگا۔ اس کتاب کا نام
مجربات افسر الاطباء ثانی ہوگا۔ بالفعل تو مجربات افسر الاطباء اول جو بمبئی پر ہیں۔

اطریقہ کشیزی سادہ۔ منقح و مقوی دماغ مانع صعود بخار۔ برائے محرومین بسیار مفید
پوست پیلہ زرد۔ بلبلہ۔ آئینہ منقح۔ کشیزی خشک۔ ہر ایک کو فتنہ جینے ہوزن دیگر بگیرند بارغن
بادام چرب نمودہ با شکر و چند بقوام آرنند و اطریش سازند۔ قدر شربت ۱ تولہ شرح۔ اس میں
کوئی دوا ایسی نہیں کہ جو فراہم نہ ہو بیان سے آخر کتاب تک ہی ایسی نہ ملے جو محال ہو۔ مثلاً بیضہ
صریح تھا۔ ۲ عدد۔ پینچال پرندہ کتاب طلسمات عجائب ۵ تولہ وغیرہ۔ یہ قرابارین ان ادویہ سے سستے
ہے۔ ہاں ہر ایک دوا ہوزن سے یہ منشا ہے کہ کوئی چاہے جس کے بعد جس قدر پوست پیلہ زرد
ہے اسی قدر بلیڈ وغیرہ اور چارون ادویہ کے مجموعہ کے وزن کے دو چند شکر۔ ر وغن بادام بانڈان
چرب کر سٹہ کے ہے۔ نسخہ جات حضرت افسر الاطباء صاحب بزیان فارسی ہیں۔ شرح وغیرہ جو میں لکھتا
ہوں بزیان آردو۔ واضح ہو کہ پوست پیلہ زرد پر بلبلہ لکھا ہوا ہے۔ اس کی تصریح ضرور ہے۔ اگرچہ

کتاب حضرت اوستا دیوین میں سرگرمیات درج تھے۔ مگر اقم نے ہر دو اسکے اوپر لکھ دیا ہے۔ کہ یہ دو اگر گرم
 ہے۔ یا گرم و خشک۔ سرد و تر ہے۔ یا سرد و خشک۔ پس جس دو پر ب۔ ر۔ ہے وہ دو بار در طب یعنی سرد
 و تر ہے۔ اختصاراً سر حرف بار۔ ب۔ اور سر حرف رطب۔ ر۔ ہے۔ اور جس دو پر ب۔ ی۔ ہے۔ وہ
 دو سرد و خشک ہے۔ اس طرح چہر ح۔ ر۔ ہے۔ وہ دو بار در طب یعنی گرم و تر ہے۔ اور ح۔ ی۔
 ہے تو عار یا میں یعنی گرم و خشک ہند۔ جو لکھا گیا ہے اسکا مشابہ ہے کہ یہ دو اگر گرم یا سرد وغیرہ
 اس درجہ میں گرم یا بالکل سرد ہے۔ محض تر ہے کہ جو کچھ وار و بدن انسان متعلق المزاج یا قریب
 باعتدال جو ان کی احوال ہوا یا گرم ہو اور بدن متعلق ہونے حرارت غریبی کے وہ کیفیت حاصل اگر
 تمام کیفیت بدن ہے۔ اور تکرار استعمال و کثرت مقدار شربت کوئی تاخیر یا کیفیت غالب و زائد
 مزاج اصل پر شخص مذکور کے تکرار اور اول و قوی کو متغیر تکرارے۔ اور کم و متدل کہتے ہیں جبکہ
 اختصار مع ہے۔ اگر صفات مذکورہ سے خارج ہو اور خروج اس حد تک ہے کہ مقدار قلیل حد
 کیفیت غالب و زائد تکرارے اور مقدار کثیر و تکرار استعمال تغیر پیدا کرے لیکن انہماک کو مختل و ناقص
 تکرارے۔ اور کم و درجہ اول کہتے ہیں۔ اگر کم مقدار بھی درجہ حد و کیفیت غالب و زائد ہو اور زیادتی
 مقدار و کثرت استعمال سرد ضرر و فساد کو نہ پہنچائے اور کم و درجہ دوم کہتے ہیں۔ اگر یا میں چھ سرد
 ضرر و فساد و نقصان و اختلال کو نہ پہنچائے لیکن مصلک عوادس کو درجہ سوم کہتے ہیں۔ اگر اس پر ہی مصلک
 ہو و چہ چارم ہے۔ اس مجموعہ میں ہر دو اسکے مقابل طبیعت لکھی گئی ہے تاکہ ناظرین کو یہ کتاب نیا و
 کا نام ہو۔ اب ایک بات باقی رہی وہ یہ کہ ایک نسخہ مرکب میں چند ادویہ شریک ہیں کول گرم ہے کولی
 ایک تو درجہ اول ایک درجہ ثالث اور کسی دو کا وزن دتول۔ کسی کا دتول۔ اب مجموعہ مرکب کا مزاج

کس در نہ بین سردی یا گرمی مع درجہ اسکین بطریق مقررہ آفرین لکھ دے گا کہ بہت مفید ہے۔
 اطر فیصل کشنیزی مرکب - مقوی دماغ مسکن حرارت مانع تبخیر نافع مرقا پوست ہیلہ
 ۵ تولہ - پوست ہیلہ کا پانی ۵ تولہ - ہیلہ سیاہ ۵ تولہ - ہیلہ ۵ تولہ - آملہ ۵ تولہ - کشنیز خشک ۵ تولہ
 مویشی ۵ تولہ - ابریشم مقرض ۳ تولہ گل کا دزبان ایک تولہ - اسطوخودوس ایک تولہ - گل نقشہ
 ۵ تولہ - بادرنجبویہ ایک تولہ - ادویہ کو فتنہ بیختہ بروغن بادام چرب نمودہ باسیب مر یا وہی مر یا آب
 جوش دودہ یا کھل کردہ - مغز تخم خر بڑہ ۳ تولہ - ششیرہ کا ہوس ۳ تولہ - مغز تخم کدو ۳ تولہ - بشکریہ
 بوزن مذکور بقوام آزند۔

شرح - جن دو اکی طبیعت حرارت و برودت ایک بار اس کتاب میں لکھی گئی دوسری جاسے
 تحریر ہوگی۔ ان سے سو فکری سفید پر دو امین تمام ادویہ کے اوزان کے مجموعہ کے دو چند ہے۔ بار بار
 لکھنے کی ضرورت نہیں۔ جہاں سے چند ہوگی تصریح کی جائے گی۔

اطر فیصل مقبل بہت بوا سیر و قبض بوا سیر و روح البوا سیر و کثرت آفرین نافع - پوست ہیلہ کا پانی
 ہیلہ سیاہ - آملہ نقشہ - اسطوخودوس - افسنہ پانی - ہر ایک ۱۰ درم پوست ہیلہ ۵ تولہ - مغز فکری
 خیاب کشنیز ۳ درم - مقل آرزق ۳۰ درم - مقل و خیاب کشنیز را در آب حل کردہ ہمدانویہ کو فتنہ
 بیختہ چٹا ۵ درم دو چند بقوام آزند قدر قدرت ایک تولہ۔

تصریح - جہاں آملہ لکھا جائے اس سے خشا آملہ شقی یعنی نقشہ صرف پوست آملہ شقی
 ہے۔ درم کا وزن ساتر ہے تین ماشہ ہے۔ مقل آرزق گوگل کو کہتے ہیں۔ اطر فیصل اسطوخودوس
 مقوی دماغ بارود واقع نزلہ بارد - و امراض بارودہ دماغیہ - پوست ہیلہ کا پانی - ہیلہ سیاہ -

پوست بلیله آله - اسطوخودوس - ناریس - کمر بر سفید - بقیع - انیسون - کشمش
 مؤثر منق - ہر ایک ۵ تولہ - روغن بادام ۱۲ تولہ میں چرب کر کے شہد و دھند کے ساتھ اطر لقیل
 تصریح - ہر ایک ۵ تولہ سے مراد بعد کوٹنے چمانے کے ۵ تولہ ہے ایسا کہ دو اساز کو نشہ
 دیا دینے باندھا - کسی دوا میں بعد کوٹن و خشن کی ہوئی کسی میں زیادتی - نشہ کا مزاج اصل مقصود
 باقی رہا - لہذا ہر دوا بمقدار کافی نشہ سے زیادہ لینی چاہیے - اور بعد کوٹنے چمانے کے وزن
 کر کے ملا دیں - اس نشہ میں ۱۲ ادویہ ہیں ہر ایک ۵ تولہ ۱۲ کو ۵ میں ضرب دیا یعنی ۱۲ x ۵
 = ۶۰ کل دوا ۶۰ تولہ ہوئی - اب ۶۰ کے دو چند ۱۲۰ تولہ یعنی ڈیڑھ سیر شد ملانا - ہر نشہ میں
 یہی لحاظ رہے -

اطر لقیل زمانی مقوی و منق و مانع - مقوی بصیرت و علاج امراض و مانع نفید و جمع امراض موافق -
 عنایت ۳۰۰ دانہ سنبلستان یک کوفتہ ۳۰۰ - گل بنفشہ ۱۰ درم و آب جوش دادہ بالیسہ
 صاف نمودہ یا شیر مر یا بلیله - غسل مصفی بقوام کردہ - پوست بلیله ۱۰ درم - پوست بلیله
 کابل - اتولہ بلیله - اتولہ گل بنفشہ - اتولہ کشمش خشک ۲ تولہ - پوست بلیله ۲ تولہ
 آله - گل بنفشہ - گل بنفشہ - ہر ایک ۵ تولہ مر بر سفید ۲۰ تولہ - برادہ غنجدل سفید ۳ تولہ
 کشمش ۳ تولہ کوفتہ بختہ - باروغن بادام چرب نمودہ با غسل بقوام آردہ -

شرح - ہر نشہ ہر وزن نصف درہم و غیرہ تیار ہو سکتا ہے مگر ایک دوا نصف لیجاے
 تو دوسری بھی نصف ہے - ربع تو ربع -

اطر لقیل شاہترہ - بختہ نسا و غون و غور و دامیل و جرب و مکہ نافع - پوست بلیله کابی

۹ تولہ - پوست ہلیلہ زرد ۶ تولہ - گل سرخ ۳ تولہ - برگ سنہ ۳ تولہ - برگ شائہترہ ۳ تولہ -
 کوشتہ پیختہ بسل و درختہ بقوام آرند - اطریقل مغز کدو - مقوی دماغ حار و مرطوب حرارت آن پوست
 ہلیلہ زرد - پوست ہلیلہ کابی - آملہ - گل کاؤ زبان - تخم خشخاش سفید - کشنیز خشک - تخم کاہر - مخرکہ
 پوست ہلیلہ - پوست ہلیلہ سیاہ - ہر ایک ۱ تولہ - ادویہ کوشتہ پیختہ پانندہ و چند بقوام آرند - اکسیر البواسیر
 بواسیر بواسیر درج البواسیر سفید مغز تخم نیم ماشہ مغز تخم کاکین ماشہ - رسوت ماشہ -
 تخم کدو نا ماشہ - مر بار ہلیلہ اعدا - ادویہ بروغن زرد چرب نموده مر بار ہلیلہ آمینتہ حب بندند و بخورند
 اطریقل قبیل - مخرج حیات و دیدان - پوست ہلیلہ زرد - پوست ہلیلہ کابی - کیلہ - آملہ - ہر ایک تولہ
 حب التیل - افشنتین - مرید سفید - ہر ایک ۵ تولہ - بزنگ کابی حب بلسان ہر ایک ۳ تولہ - بزنگ
 شیخ اثری شیخ غفل - قسط تلخ ہر ایک ۲ تولہ - کوشتہ پیختہ بروغن بادام تلخ چرب نموده بسل بقوام آرند - قدر
 شربت ۶ ماشہ -

شرح قبیل - کیلہ کوکتہ بین - کیلہ دواسے شرح مشہور ہے -

برز الساعہ - مانع نزول و اوجاع بارودہ را سفید - قفل شایہ - قفل سفید - بزرگنج - ہر ایک ۲ تولہ
 اقیون ۳ تولہ - زعفران ۳ ماشہ - زعفران ۱ تولہ - بنبل الطیب ۴ ماشہ - عمل صنفی ۶ تولہ - بدستور معجون سازند
 قدر شربت ۲ سرخ -

تخصیص یہ چونکہ نسخہ برع الساعہ - جسکو برع شایہ بھی کہتے ہیں اور لفظ ثانی زیادہ متعمل ہے - واضح اکثر امراض ہے
 لہذا اسکا نسخہ قراہدین قادری اور محققہ المؤمنین سے بھی لکھا جاتا ہے ناظرین کو یہ اعتراض نہو کہ مجربات
 افسر اطباء دین و دوسرے قراہدین کے مرکبات کیوں لکھے گئے - بیشک بین مجربات موصوفہ لکھ رہا ہے

مگر شش بر شش جوارش جالینوس معجون فلاسفہ ایسے چند مرکبات جو دستور العمل الجلیا میں مندرجہ
ہیں وہ تمام لکھوں تو میرے پاس قرار بادین اعظم کی چاروں جلدیں ہیں اور قرار بادین کبیر و جلیا
و شغائی و ذکائی و لغائی وغیرہ لکھوں تو طلسم ہوش رہا سے مجموعہ رہا وہ ہوگا۔

بر شش عشا۔ یہ ترکیب عجیب اور کثیر النفع ہے۔ واضع النسخہ شیخ رئیس۔ واسطہ زمام تاریکی چشم۔ نزل
و دار۔ طنین نقود۔ فالج صرع۔ عرشہ۔ بات سہری۔ انسیان۔ مایہ لولیا۔ دوسویں۔ قطرب۔
استیماش سودا۔ سہر مغرط۔ ہریان۔ خواب باک پریشان۔ مضرت خمار۔ شغف اعصاب۔ عرق
لقد۔ بلاد تومہن۔ بدلی دہن۔ سیلان لعاب۔ نزل دم۔ قو لبح۔ غصہ دور و معدہ و
کبد و سینہ سدہ جگر۔ انواع استسقا۔ لاغری بدن۔ کثرت بدلی عرق۔ اقسام اعیان
ضعف دل۔ خفقان کے مفید ہے۔ بلغم کو گھلاتا ہے۔ اور بخت قنطیرت حصات مثانہ
و اور ربول بستہ مفید۔ اور معدل اصناف۔ سور مزاج۔ مسہ و دول ہے۔ واسطہ تجویز
بہضم اور نظام کرنے خواہش طعام کے اور تسکین آلام مفرطہ و غلبہ و غلبہ کے نافع۔ مانع سرت
انزال ہے اور ہمیشہ استعمال کرنا اسکا بعد انزال کے نام نہ ہے۔ مضرت سرت انزال ہے۔ اور
واسطہ قلع حیات کمنہ اسہال بار و مسل کے سود مند اور فواید بہت سہم ہے۔ جس قائل سیان
فلفل سفید۔ بزرالنج سفید۔ ہر ایک ۴۰ مثقال۔ افران ۱۰ مثقال۔ زعفران ۱۰ مثقال۔ سنبل الطیب
نخ ۱۰ قرعہ۔ قرعہ ہون ہر ایک ایک مثقال۔ اور یہ کہ جدا جدا کر میں اور وزن کریں۔ اور شہد صاف سبز
اور یہ کے ساتھ ملاویں۔ ۳ ماہ جو میں کر میں بعد اسکے استعمال کریں۔ مثقال ۴۰۔ دافع وزن کو کثرت
نشیج۔ بعض امیولی بمقدار عات ابیون کہاتے رہے۔ اور دافع دفتہ یا سال کہ کہہ تندرست ہواں گا

رہے یہاں تک کہ پرستہ شاکہ عادت بھی چھوٹ گئی اور اس کا بل سے نجات ملی۔ زرد نشتر پرستہ
 ابوالہکات جو صاحب خفہ نے لکھا ہے کہ سب بخون سے بہت ہے و محبوب ہے۔ دار فضل۔ دار چینی۔
 جلیان۔ جند بیاض۔ ہر ایک ۴ درم۔ سنبل الطیب۔ شقائق انور۔ زراوند طویل۔ ہر ایک ۱۰ درم۔
 فیون۔ ٹیڑا و اوقیہ۔ زعفران ۵ درم۔ انیسون۔ فلفل سیاہ ساڑھے بائیس مثقال۔ مخم کر دق۔
 بڑا بونج ہر ایک ۱۵ مثقال۔ نمونہ۔ اسارون ہر ایک ساڑھے دس مثقال۔ زنجبیل۔ قویج خشک
 ہر ایک ۴ درم۔ روغن تلیسان یا روغن گل ۱۰ درم۔ شہد خالص ۴۵۰ مثقال۔ صاحب سل کو
 شہد را بخورد۔ گرم پانی کے ساتھ سنا۔ اور بوقت خواب زمانہ بار دین ۱۵ یوم موسم گرم مین تین دن
 صحت ایک وقت۔ اور صداع یا رد و لقوہ مین مرزنجوش کے پانی کے ساتھ سوطا کریں۔ امراض خلق
 مین زبان پر کھڑکھار۔ بلع کریں۔ پرانی کھانسی اور تازہ بلغمی مین عصاۃ مرزنجوش کے ساتھ
 اور شقیق النفس۔ جو مین آب زہر و اصل السوس۔ وجع الفؤاد و درد معدہ مین۔ زہرہ کے پانی کے
 ساتھ درد جگر مین شہد کے ساتھ اگر مادہ بار دے ہو۔ اگر درد جگر سد سے ہو مار الاصول کے ساتھ
 ۱ سال مین۔ مار الاس کے ساتھ تب مرکب مین جو شانہ انیسون کے ساتھ۔ زہر مین۔ لعاب
 اسپرل کے ساتھ حصات مین۔ آب سداب کے ساتھ یا آب ترب۔ بخوالی مین شہد جو شانہ خفہ
 کے ساتھ۔ بودا مین۔ آب گندنا۔ ثقل زبان مین آب سماق خفہ باہ مین جو شانہ آب نخود
 کے ساتھ۔ حدت فیون مین جو شانہ دار چینی کے ساتھ کافور مین۔ جو شانہ عود کے ساتھ لیمع
 عترب مین شہد کے ساتھ۔ ۱ اعتبار طست مین جو شانہ عتاب و مریز کے ساتھ۔ فو لیم مین جو شانہ
 اصل السوس کے ساتھ الفع ہے۔ مار گندہ کے لئے بقدر ایک مہر دین۔ جب مے ہو اور دین۔

اسی طرح دسبہ رہیں یہاں تک کہ قے موقوف ہو جائے۔ اور علامت سناپ کے ذہر کے دفع
 ہونے کی یہ ہے کہ مارگرید کو نیند آئے۔ تصحیح نسخہ ابو البرکات میں بعض اور یہ کیا ہیں۔
 زراوند کی دسبہ میں ایک مدحرج ایک طویل۔ زراوند مدحرج بکثرت موجود۔ طویل قلیل۔
 اوقیہ ساڑھے سات مثقال وزن ہے۔ بتعلق البزور تخم بلاست قرص مثانہ و ہماری بول و تصفیہ
 سوزش کان مفید۔ مغز تخم خیار۔ مغز تخم کنڈ۔ ہر ایک ۵ درم۔ مغز بادام۔ تخم خلیجی۔
 رب سوسنکس۔ نشاستہ۔ گل آٹنی۔ تخم کرکس۔ تخم فردہ شفاغش کثیرا۔ ہر ایک ۱۰ درم۔ بزر الخ
 نصف درم۔ اقراص سادہ۔

شرح واقعہ حکیم تجربہ کار بے علم۔ تعلقہ پالم میں بوقت حمہ کتاب ایک حکیم بے علم وارد ہوا۔ اپنے
 کو طرہ تجربہ کار کو گون پر ظاہر کرنا تھا مجھے اس سے دو ملاقاتیں قابل سماعت ہیں۔ لیکن میں اس کے بیان
 کرنا ضرور ہے کہ میں احمد شاہ سلاطین سے تعلقہ پالم کا حکیم شفاخانہ سرکاری ہوں۔ اگر یہ میرا ساتھ
 کے اکثر اہلباستہ یافتہ اضلاع و تعلقات دیوانی میں ماسو ہیں۔ مگر میں قدیم سے ملازمہ خاص ہوں۔
 اس وجہ سے اس علاقہ میں ترقی کی بہت خواہش تھی اگر دیوانی میں ہوتا۔ استحقاق ملازمت قدیم تھا اس
 باقی فرہتا۔ بظرفی ہوجاتی۔ تحصیل سند کے بعد سلاطین تک صمدیہ شفاخانہ میں حاضر ہوتا تھا مگر یہی مطلب
 کرتا تھا۔ اب سستے حال ملاقات حکیم تجربہ کار راقم کے ساتھ ایک دن وہ حکیم میری ملاقات کو خود بخود شفاخانہ
 سرکاری میں بوقت عصر آیا۔ راقم۔ تم کون ہو مہاراجہ میں حکیم ہوں۔ راقم۔ پالم میں کس طرح آئے
 آپ حکیم صاحب نے طلب کیا۔ آپ کو میں کرم رنگ۔ اور دس بارہ دولہ کے پاس دیکھا ہوں۔ راقم۔ اپنا
 دل میں یہ خطاب تو ہماری سرکار میں شے نہیں گئے۔ یہ جنت تو پھر اور باقوی ہے۔ جب یہ کہہ کر تشریف

خیر نہیں کو ضبط کر کے۔ اسی مہاراج۔ میں غریب آدمی امیروں کے پاس کیوں جاؤں گا۔ میں نہیں۔ آریا اسوقت
 قہر نشہ میں تو نہیں ہو۔ وہی حکیم۔ نہیں سرکار آپ کے سامنے ویسا کیوں آؤں گا۔ راقم۔ اچھا تو اتنے امیروں
 کے پاس جانے والے ایک دھوئی ایک کرتا۔ ایک چوٹا پٹکا اسپر قناعت کیوں ہے۔ وہی حکیم۔ سرکار
 میرے پاس میں لاکھ روپیہ تھے۔ چوری گئے۔ مفلس ہو کر تعلقات کا دورہ کرتا ہوں۔ آپ کی نظر
 پر درخش ضرور ہے۔ راقم کتاب تین لاکھ تو کیا تین چھوٹا خواب میں تین کروڑ ملے ہو گئے۔ تمہارے آنے
 سے سیر کیا ہے۔ میری ماہوار کم نہیں ہوتی۔ خرچ اور یہ ملتا ہے روزانہ چالیس پچاس روپیہ دوا
 دیکھاتے ہیں مگر مہاراج تمہارے ماتروں کو متروک رکھو جس دوا کی ضرورت ہو میرے پاس ہو جو ہے
 بیجاؤ۔ گناہ کو چھوڑ سکاری ماہوار ملتی ہے۔ کافی ہے۔ دوا مفت دیجاتی ہے۔ وہی حکیم۔ میں یونانی
 حکیم ہوں۔ راقم کتاب جی ہاں یہ ہی دوا خانہ یونانی ہے۔ اگر تمہارے علاج سے اکثر نقصان ہوگا۔
 میرے پاس شکایت آنگلی میں بڑی بڑی کوئی قوم کوہ منٹ میں بیان سے نکال دے گا۔ وہی منوس حکیم
 سرکار میں۔ سو ہاک۔ بانی حکیم۔ تشک۔ بس یہ بیاریان کا علاج کرتا ہوں۔ راقم۔ تمہاری حالت مدقون
 کیا کہہ رہا ہے۔ تمہارے بازو میں یا حقد کی ٹلی۔ وہی حکیم۔ جی نہیں سرکار میں ابیم مدت وغیرہ نہیں پیتا
 دار و پستان ہوں۔

راقم کتاب۔ اچھا جاؤ مگر کچھ پوچھنا ہے میں اسوقت بھول گیا ہوں۔ بادبان کا مزاج کیسا ہے۔

وہی حکیم۔ منٹ غور کے بعد بادبان کیا چیز ہے۔

راقم کتاب۔ اس قوم تو یونانی حکیم جو اسکو راز بانہ بھی کہتے ہیں۔

وہی حکیم۔ راز بانہ کیا ہے۔

راقم کتاب - ارے بیوقوف سونف سونف سونف -

وہی حکیم - سونف تو معلوم نہیں مگر بڑی سونف معلوم ہے -

راقم - ارے وہی بڑی سونف مگر چوٹی سونف کہاں ہے -

وہی حکیم - وہ مگر بڑی سونف معلوم ہے - بیان ہی موجود ہے -

راقم کتاب - اچھا بتاؤ اسکا مزاج کیا ہے -

وہی حکیم - غور کے بعد مزاج تو آدمی کا بیمار ہوتا ہے - ہلا دو ابھی کمین بیمار ہوئی ہے -

راقم کتاب - ارے بیان بڑی سونف گرم ہے یا سرد - خشک -

وہی حکیم - تجر بہ کار سکر پانہو برس سے ہمارے خاندان میں حکیمی آتی ہے قصور ذات آپ تو ہمارے

ساتھ کے بچے ہیں - ہلا یہ بات پوچھنے کی ہے - گرمی کے موسم میں گرم ہے - سردی میں سرد -

باقی میں بیگناہ تو تر - دھوپ میں سکناؤ تو خشک -

راقم کتاب - اور برسات میں

وہی حکیم - سرد -

اب تو جگہ نہیں کی ضبط نہی بے اختیار مقدمہ - ایک صاحب وہاں بیٹھے تھے - میں نے ان سے

کہا کہ دیکھو حضرت حکیم بے علم کو لاکھ تجر بہ ہوئی حال ہے - غیر میان یہ بتاؤ کیا ہر دما کا یہی حال ہے

یا خاص بڑی سونف کا - وہ حکیم سکر ہر دوا ہر کڑی ہر جانو کا یہی حال ہے موسمی تاثیر سے اثر ہے

باقی دکوئی گرم نہ سرد -

راقم کتاب - اچھا یہ موسم سردی کا ہے میں تم کو ایک دوا سفر دکھاتا ہوں - دیکھو کسی گرم ہے یا

وہ حکیم وہ ڈاکڑی ہوگی -

راقم کتاب - نین میان - یونانی - یونانی -

وہ حکیم - تو میں کمانا کما کر حاضر ہوتا ہوں -

راقم کتاب - چپراسی اس کو جانے بعد وہ دو اکلاؤ اسکے بعد وہ تو آبدیدہ ہونے میں اجازت برتا
 مانی گئی ایک ہفتہ کے بعد عالیجناب سوم تعلقہ دار صاحب ضلع پر بنی کسی واردات کے دریافت
 کے لئے بمقام پہلا تعلقہ پالم - رونق افروز ہوئے - میں بھی سلام کو گیا تھا - پالم سے چپراسی وغیرہ
 اہتمام سربراہی کو گئے تھے - عمدہ داران کو توالی ہی موجود تھے - مقصود یہ ہے کہ دو شخص سوزاک
 کے مریض تھے - میں نے وہ دونوں سے تخمیناً صحت کے لئے دو ہفتہ کا وعدہ کیا تھا - ایک شخص تو
 بوجہ دوا ہی صحت سرکاری کم کم نفع پر قائم رہا - دوسرا اسی حکیم قصاب سیرت کے بیان رجوع
 ہوا - پانچ روپیہ یا کچھ کم انکو دئے - اسکا بہت نام ہوا کہ دیکھ تو میں دن میں بیماری نثار د حکیم صاحب
 کے پاس دوسرا ایک ہفتہ سے رجوع ہے چونکہ ان ڈویر سے میں دونوں موجود تھے مجبوری میں وغیرہ
 شام کو سب کھائے - میرے مرجعہ مریض سے تو میں نے کہہ دیا تھا کہ کم تک و مرجع صرف شور پا
 کمانے کے ساتھ کیا کرو - دوسرے مریض کو حکیم مذکور نے اجازت دی تھی کہ جو چاہو کھاؤ ہماری دوا
 دوسرے کو معلوم نہیں یہ کتابی علم نہیں - مجھ کو شام تک دونوں کی کیفیت معلوم نہ تھی - صبح کو سننا ہوا
 کہ اوس بے وقوف حکیم کے صحت یافتہ مریض کی یہ حالت ہوئی کہ تمام دانت پٹنے لگے - چہرہ پر دم رنگ
 سرخ جسم میں لرزہ - تپ شدت - مریض درخانہ کو صرف سوزش بول باقی غیرت سے یہ کیفیت
 مجھ کو دوسرے دن معلوم ہوئی - دونوں مریض اور طبیب کو طلب کیا - مریض اول کو حکیم سے روپیہ واپس
 دلانے گئے - پوچھا کہ تم نے اسکو کیا دوا دی تھی اوسنے کہا کہ سرکار پانچ روپیہ کا رنکھون کو تیر اور طلاق ہے

کہ ہم اپنی دوا دوسروں کو نہیں بتاتے غیر اس سے کہ گایاکہ تم آج ہی پالم سے پٹے جاؤ ورنہ ہم کل نکال دیں گے۔
 پالم سے تو وہ حکیم چلا گیا لیکن ابھی وہاں پالم میں رہ پوٹل ہے۔ مریض اول سے کہا کہ بے وقوف دوسرا کا کیا
 مفت ملے ہر تم کو کیا ضرورت تھی کہ تم اس نالایق سے رجوع رہے۔ اوسنے معذرت کی اور کہا کہ کل آپ کے
 پاس ہنگل صدر شفا خانہ یونانی سرکار عالی نمبر ۴۴ دہلی ۱۵۵۵ قمری ۲۲ آذر کی جو آئی ہے جس میں بتاواں البروز
 ہی ہے جس کا استعمال مریض دوم کرتے ہیں وہ عنایت فرمائی۔ مریض دوم نے کہا کہ بھگت یادو البروز
 کے سواروغن ہی ملتا تھا۔ آخر میں مریض اول سے میں نے کہا کہ بیان بیل کا پتہ بہت ہٹا اوس کی
 نرم کوئل لیکر رات کو ذرا سا بھگا کر صبح کو چنان کر پیتے سوزاک رفع ہو جاتا تم اوس بے وقوف حکیم کے پاس
 کیوں گئے۔ غیر دو ہفتوں میں وہ دونوں مریض شفا خانہ میں رجوع رہے اور صحت یاب ہو گئے
 بتاواں البروز۔ در۔ براسے تقطیر بول سفید و قرصہ مثانہ از چرک پاک کند۔ مغز خیارین ۴ تولہ مغز مخم کرم
 ۴ تولہ۔ غرضہ مقشر ۴ تولہ خشک شش سفید ۴ تولہ۔ نشاستہ۔ کتیر ۳ رب سوس۔ مغز مخم غریزہ۔ ہر ایک
 ۴ تولہ۔ بزرالنج ایک تولہ۔ بتاواں سازندہ۔ پچکاری اسپنول۔ سنگ جڑ ۳ ماشہ۔ افیون ماشہ
 ۳ ماشہ۔ رسوٹ ۴ ماشہ۔ شب بربانی ۳ ماشہ۔ کتیر ۳ ماشہ۔ کوفتہ بیضہ لعاب بڑا آوردہ
 زرقہ کنند جوارش پیلہ مر با ملغ تمیر و مقوی معده۔ رافع قبض۔ پیلہ مر با۔ اقولہ۔ آملہ مر با۔ اقولہ
 سیب مر با۔ اقولہ۔ و عرق گاؤز بان انار۔ گلاب انار جوش داودہ صاف نمودہ نبات سفید آمختہ
 بقوام آوردہ۔ گٹاشیر گاؤز بان مخم فرغ شک۔ کشنیز خشک۔ ایشیم مقطر۔ گل سیدی ہر ایک
 ۴۰ ماشہ آمختہ جوارش سازندہ۔

جوارش خبث الحدید۔ مابلس سال مقوی معده و جگر۔ گل سرخ سبزی پاک کردہ۔

سندل سفید سنبل الطیب - ابن باریس - پوست ہلید کابی - پوست ہلید زرد - ہلید سیاہ -
 ہلید آملہ خشک گیل ارمنی - مغول - طباشیر گاوزبان - دارچینی - کبابی - قاتلہ - مصطکی -
 قوتل - شکر کوفی - پوست بیرون پستہ - عود ہندی - پودینہ خشک حبیبی - پوست ترنج
 ہریک یک جز - حبث النعمیدہ ہریان - سہ جز - شکر سفید سہ چند - جوارش جالینوس - وافع
 اکثر ہول و اسہال کہ بوجہ ضعف معده باشد - سنبل الطیب ۴ تولہ - مصطکی ۱ تولہ - قاتلہ کبار -
 سلیمہ - دارچینی - خولجان - قرنفل - سعد کوفی - زنجبیل - قسط شیرین - عود بلسان - اسارون
 تخم مورد - چرایتہ - زعفران ہر ایک ۲ تولہ - شہد ۷ مارقندہ سفید ۱ مارق شرح - چونکہ جوارش
 جالینوس تمام اطباء و طبیبین زیادہ مستعمل ہے لہذا نسخہ جوارش جالینوس قرا بادین قادر سے بھی
 لکھا جاتا ہے۔

جوارش جالینوس - اسکے خواص بہت ہیں - مقوی سب اعضا کی ہے خوشبو
 کرنے والی دہن کی - کاسہ ریاح - مانع بہت آنے پیشاب کی کہ بہ سبب سردی مثانہ ہو -
 رافع سہال بلغمی و بواسیر و نفرس و توبادہق - و حصات گردہ مثانہ حافظ سیاہی موہ مقوی
 باہ - سنبل الطیب - قاتلہ - سلیمہ - خولجان - قرنفل - سعد - زنجبیل - قسط سیاہ - دار قاتلہ -
 قسط بحر - عود بلسان - اسارون - تخم مورد - قصب الذریرہ - زعفران - ہر ایک ۲ درم -
 مصطکی ۱۰ درم - قند سفید برابر سب اجزا کے شہد دو چند او دیر بعض اطباء نے خطیاد ۳ شفا
 اس میں اضافہ کیا ہے۔

جوارش عود بلسان صفا - مقوی نیا - نیم درم - عود خام - مصطکی ہر ایک ایک درم - قند سفید

بیسل پیر شد.

جوارش آله لولونی - مانع اسهال مقوی معده و جگر - دافع اسهال صفراوی - شیر آله شمش
 ۳۰ تولد - شیر آله باریس ۳۰ تولد - بیدانه ۳۰ تولد - و عرق گاوزبان ۱۰ تولد - کلاب ۱۰ تولد - عرق شمش
 ۱۰ تولد - آب انار قرض ۱۰ تولد - بر آورده - با قند سفید - بقوام آورده - بعد از فرا بردن ناسته ۶ باشد -
 سرکه یا ۶ باشد - یا قوت بخش ۶ باشد - دارچینی و مصطلک ۶ باشد - کشنیر خشک ۱۰ تولد - دانه بیل
 ۶ باشد - ابرشیم مقوض ۱۰ تولد - صندل سفید ۱۰ تولد - طباشیر ۱۰ تولد - غیر شمش ۳۰ تولد
 ورق نعنه ۳۰ باشد - ورق طایس ۳۰ باشد - بیامیزند و جوارش سازند - شرح - ابر باریس زنجبیل
 کوکتی برین عنبر جبه عنبر شمش کتبی برین ع سے ہے

جوارش عود و سادو - مقوی معده بارده - پودینه - سنبل الطیب - مصطلک هر ایک ۳۰ تولد - پوست
 خرچ ۶ باشد - پوست برون پوست ۶ باشد - الیچی خورد معده پوست ۶ باشد - بعرق کلاب ۳۰ مار
 عرق لیمو ۳۰ عدد - شکر سفید ۳۰ مار - عسل مصفی - مار بدستور جوارش سازند -

جوارش فوذنج - مطلق و کاسه ریاح - دافع درد معده و مقوی آن - مانع اسهال کزاز
 ضعف معده باشد - مصطلک معده کونی - هر ایک ۳۰ تولد - انار دانه - عود عرق - دارچینی - شمش
 هر ایک ۱۰ تولد - دانه بیل ۳۰ تولد - الیچی سرخ ۳۰ تولد - پودینه ۱۰ تولد - ادویه کوفته بیخته عسل مصفی
 ۱۰ مار آمیزند و جوارش سازند -

جوارش مر بار بلبل لولوی - مر بار بلبل - مر بار سیب - مر بار آله - هر ایک ۳۰ مار بعرق گاوزبان
 ۱۰ کلاب ۱۰ جوش داده صاف نموده به نبات سفید ۱۰ مار قوام کرده طباشیر گاوزبان ۱۰ تخم زنجبیل

هر یک ۶ ماشه کشنیز خشک ایک تولہ گل سیوی ۶ ماشه - ایریشم مفرض ۶ ماشه - دانه پیل ۶ ماشه -
 مروارید ناسفته ۳ ماشه پش پش بزرگ ۱ ماشه جوارش سازند -

جوارش شش تهر بندی - آب لیمو کس کاغذی - مار گلاب - عرق کیوڑه - عرق بید خشک هر یک
 - مار - آب انارین - مار - آب ترنج - مار قند سفید مار گل سرخ ۲ تولہ کشنیز خشک ۲ تولہ - در بناد ۲ تولہ
 مصطلک ۲ تولہ - دانه پیل ایک تولہ - اگر عرقی ایک تولہ - زرشک ایک تولہ - طباشیر ایک تولہ - ساق ۱۳ تولہ
 ایک تولہ - پوست ترنج ۲ تولہ - برگ پودینه ایک تولہ - گل سیوی ایک تولہ - صندل سفید ایک تولہ -
 آب نارنج - مار جوارش سازند - مقوی معده و جگر و دل است - ششی - دافع غثیان و نفی -
 چورن نمک لاهوری مقوی معده - محلل - یاج - ہضم طعام - دافع حرارت معده - نمک لاهوری
 - مار - لیمو کاغذی ۲۰ عدد - انار دانه ترش ۱۳ تولہ - زرشک ۳ تولہ - ساق ۱۳ تولہ - کشنیز خشک
 ۳ تولہ - شرح - نمک لاهوری کو عرق لیمونین تا به گلی پر بریان کرین کہ عرق جذب ہو جا
 پھر نیچے آنا کر باقی او روید کو بار یک کوٹ کر ملاوین -

چورن مرواری - برے ضربہ و نقط بسیار مفید - باد یان بریان ۵ تولہ - پوست
 بلبل زرد ۲ تولہ - پوست بلبل ۲ تولہ - انار دانه ترش ۵ تولہ - ساق ۱۰ تولہ - زرشک ۱۰ تولہ کشنیز خشک
 ۵ تولہ - نمک لاهوری ۳ تولہ - شرح - بر طریق چورن نمک لاهوری عرق لیمو کے ساتھ
 تیار کرین -

چوٹ گولی - برے ضربہ و نقط بسیار مفید - ہالون - ہلدی - سیدہ لکڑی - پستانی لودہ
 پکڑ شول - پکڑ صابون - پکڑ جوش - ہر ایک یک جز - با قند سیجاہ کسے حسب سازندہ -

حب تپ - دار فضل - مار - زهره سفید و مار - مغز گله - مار کوفته بخته با برگ قبول حب بندند -
حب شفا - عالس نزل - مانع تب نوبت دلرزه - تپ مرکب - تخم خوره ۶ ماشه - ریخته بینی
۳ ماشه - زنجبیل ۲ ماشه صمغ عربی بقدر ضرورت - آمیخته کوفته بخته حب بقدر مویک بندند
حب ترش - مقوی معده - هضم طعام - چو اکثار - ترب کمار - نوشادر - هر ایک ۳ توله - زنجبیل
۶ ماشه بخوره قلمی بگندگانه - آنور سار - آمله - نمک نیاه - نمک لاهوری - چرچنه هر ایک ۳ توله -
فضل دراز ۴ توله فضل سیاه ۳ توله - بودینه خشک ۱۲ توله - بادایان ۱۲ توله - اجوائین ۴ توله
شیطین ۳ توله - سادک بربان ۳ توله - فلفل ۵ توله بجرق لبوه عرق سمجه حب بندند -
حب کار کرا سنگلی - براسه سال بارد سفید مخرب بلغم - کار کرا سنگلی - تیغ سنگلی - دار فضل
سمکونی - بنفشه - تخم کاسنی - تخم خرفه - مغز تخم خیار - مغز تخم زنبور - بنهاده کشنیز خشک - مسهل
انیشون گل سرخ - طباشیر نقاشه - کبیرا - حب الملوک - برادویه جودن کوفته بخته حب بندند
حب مقل - براسه بوا سیر و ریج البواسیر سفید - آمله ۲ توله - پوست بلبله ۱۰ توله - یک توله
بلبله سیاه ۲ توله - بلبله کابی ۲ توله - تخم تره نیک ایک توله - شانه ۲ توله - مسهل ۹ توله باب
گندنا حل کرده حب بقدر خود بندند -
حب تپ لرزه - پلاش پاژه - مغز گله - دار فضل هر ایک ایک توله - حب بقدر فاسه بندند
حب سنج باوه - براسه سرخ باوه و فساد خون سفید - پاکشو - رسو - سوین گویه
حب کینا کین - براسه تپ لرزه و غیره سفید - شسته گل - وانه بیل - کونین طباشیر هر ایک یک توله

بآب سائیدہ حب بندند۔

حب با قلا۔ دفع سعال کاذ و حرارت و بیہوشی باشد۔ صغ عربی۔ مغز بیداد۔ تخم خطمی رب ہوتا
خشتیاض سفید۔ عرق ہر ایک ۱۲ ماشہ۔ مغز بادام۔ با قلا۔ مغز تخم خیار۔ مغز تخم کدو۔ ہر ایک ۲۰ تولہ
بلعاب اسپنول و نبات سفید ۱۲ ماشہ حب بندند۔

حب اکسیر ہر اس بیضہ و اسمال و با سفید۔ جگر ۲ تولہ۔ زعفران ایک تولہ۔ کنار ایک
تولہ۔ کوفتہ ریختہ حب بندند۔ شرح۔ حب اکسیر مرض بیضہ میں اس قدر سفید ہے کہ جسکی
تصریف میں زبان قاصر ہے۔ شافی مطلق نے اس ترکیب میں بہت تاثیر بخشی ہے۔ حضرت
افسار الاطبا صاحب مرحوم نے مسئلہ ۱۹ یا مسئلہ ۱۸ میں مجکرو اسوقت سال تو یاد نہیں۔ اشتہار
و یا تمام حب اکسیر عرق حیات صدر شفا خانہ میں رات دن ہر وقت تیار ہیں۔ ہر شخص بغیر قیمت
لیجا سکتا ہے۔ چونکہ اسوقت مرض بیضہ شدت تھا۔ اشتہار مذکور میں یہ بھی تھا کہ ہر شخص
صحیح بھی اسکا استعمال کرے تاکہ جلا سے مرض بیضہ نہ ہو۔ چنانچہ مریض و غیر مریض تارفع مرض
بیضہ اس کا استعمال کرتے رہے۔ کم سے کم دو تین لاکھ شخص اسکے مدد سے۔ صبح کو تو دروغ
افروز رہتے۔ مین پہ سے شام تک مددگار صاحب کو تاکید تھی کہ حاضر شفا خانہ رہیں۔ شام
سے صبح تک دوا ساز حاضر صدر شفا خانہ رہتے۔ ہر شخص حب اکسیر عرق حیات لیجاتا تھا
عرق حیات حرف میں سب ملاحظہ ہو مسئلہ ۱۸ میں غور واد سے آخر امروا تک خاص۔ متفرق
بالم و مواضعات پالم میں مرض بیضہ شدت تھا تمام دیہات بیضہ میں راقم کتاب دورہ کرتا رہا۔
مریضوں کو حب اکسیر عرق حیات حب قادری عرق پودینہ لعاب گاؤ زبان و لوبہ بخار و اس وقت

دیتا رہا۔ سینکڑوں مریض بفضل شافی مطلق صحت یاب ہوئے۔ تعلقہ گنگا گڑ کے قریب خود
 اس حکیم کو بیضہ ہو گیا۔ ہمارے ہی کے لوگ یعنی جوان کوٹوالی و چپر اسی شفا خانہ کی راہ سے چلی کتاب
 حکیم صاحب کو واپس لے چلنا درت ہماری بدنامی ہوگی۔ میں نے کہا کہ اول گانوں تک بیضہ
 وہاں آگئے بغیر مریض واپس نہ چلوں گا۔ ایک دن سے زیادہ غائب کیا۔ ادویہ موج و کا استعمال رہا
 الحمد للہ صحت یاب ہو گیا۔ دوسرے تیس کے دن اول گانوں میں پہنچا وہاں ہی بیضہ تھا
 مگر کمر کے بعد سلسلہ پہنچا کہ خاص مستقر پر ہی مرض بیضہ ہے اب آپ کو دورہ کر نیکی ضرورت
 خدین۔ فوراً واپس کا قصد ہوا۔ آتے وقت ہیمیا گانوں قریب تھا وہاں پہنچا۔ وہاں آگئے تک
 آدھے گانوں سے زیادہ راہی عدم ہو چکا تھا پٹیل پٹاریوں کے پاس دوا سے بیضہ رکھا گیا
 آگئی۔ مستقر پہنچنے تک جو جو موضع ملتا تھا مرض بیضہ ہو یا نہ ہو دوا کرتے ہوئے مستقر پر
 پہنچا مین صاحب کو کوٹوالی کو بھی بیضہ ہوا وہ ہی الحمد للہ اس علان سے صحت یاب ہوئے۔
 حب طباشیر۔ برائے تب صفراوی بعد تنقیہ مفید طباشیر ست گلو۔ ہون۔
 حب شفا۔ صندلی۔ برائے تب صفراوی مفید۔ طباشیر۔ بزرالینج۔ صندل۔ مفید۔
 سرخ۔ کافور۔ نشاستہ۔ ہر ایک ۱ تولہ۔ زعفران ۴ سرخ۔ انیسون ۴ سرخ۔ حب نبات برائے
 تب نوبت مفید۔ برگ دھورو۔ ناضل گرد کو فتنہ بیختہ بقدر خود حب بندند۔
 حب اقلح۔ عابس نزل مار۔ و برائے سال نزل کہ از حرات باشد مفید۔ بزرالینج۔ تخم کاجو۔
 نشاستہ۔ تخم شفا۔ صغیر۔ انیسون۔ کوکٹار۔ ہر ایک ایک تولہ زعفران ۱۰ ماغیہ کو فتنہ
 بیختہ بگلاب حب بندند۔

حب تیج - دافع سمال الحفالت که از برو دت باشد - تیج - اجزین الموه اصل السوس -
 سماگ - خولجان - بادیان - بیدار - هر ایک ساری یاب اورک حب بندند -
 حب ریع - پیگنگ - برگ سداب - هم وزن حبوب سازند - شرح - چود هاری بخار کے لئے
 یگولیان بتی بین - استعمال بہت مفید ہے -

حب قلع - برائے قلاع و بنو الغم سفید - آرد کر سند - آرد عدس - جو سوخته - گلنار - گادون
 برگ حنا - شاهرہ - طباشیر - نشاستہ - گل نیلوفر - هر ایک ایک درم - حب بندند -
 حب تنکار - مقوی مدہ و دافع درد مدہ ریجی - سماگ تیلیا بریان ۶ ماشہ - بزرالنج ۰۲ تولہ -
 فلفل سیاه ۳ تولہ - صبر قوطری ۴ تولہ - در شیره گلوکار حب سازند -

حب خرخرہ - جنت اشک و زخم آن مفید - خرخرہ زرد سوخته - کتہ سفید - مریخ سیاه - چالیہ
 سوخته - نیلہ نوٹہ سوخته کوفہ بخندہ در کڑائی آہنی با دست نیم کہ زیر آن - دستہ فلوس چپان باشد
 ۱۶ ساعت حل کنند و حب بندند -

حب میعہ - برائے سمال نافع - انیون ۱۵ ماشہ - رب سوس بقدر انیون - میعہ سائیلہ ۰۲
 ایرغیسہ ایک ماشہ - حب بقدر با جزا - شرح - میعہ سائیلہ سلا رس کو کہتے ہیں -
 حب قوبا - گیرد - تخم ترنود - با بچی - سماگ خام - مساوی الوزن - بعرق - اورک حب بندند -
 شرح - تو با جبکوز بان مام داد کہتے ہیں او سپرہ گولی گھسکر لگانا -

حب چاکسو برائے آشوب چشم - چاکسو - رسوت - اول ۲ تولہ دوم ۲ ماشہ - پھنکری ایک
 ماشہ - انیون ۰ ماشہ - در آب برگ تمر بندی و برگ نیم سائیدہ حب بندند - شرح - شفا نمانہ

پالمین می سیکردن مریض اس دو کو پانی میں گھسکا آنگھون میں لگاتے ہیں۔ اور آشوب چشم سے
صحت پاتے ہیں۔ خصوصاً اطفال۔

حسب تیواج۔ براسے جس خون بواسیر مفید۔ رسوت ۵ تولہ گلی ٹیلو فر ۵ تولہ۔ تیواج خطائی ۵ تولہ
کبوتر ۵ تولہ۔ سوز منقی ۵۔ تولہ جب کا سر ریح محلل ریح بواسیری۔ مقوی معدہ۔ رسوت ۵ تولہ
مغز تخم بیر ایک تولہ۔ سوز منقی ۵ دانہ۔ بمقدار فاسہ حب بندند۔

حسب سنگدانہ۔ مقوی معدہ و جگر دافع اسهال۔ الاچی۔ سنگا بریان۔ طباشیر۔ اگر
مصلی زیرہ شہاد۔ پوست سنگدانہ۔ پودینہ خشک۔ پوست قرغ۔ نمک کئی۔ زہ قناد۔ زنجبیل۔
گل سرخ۔ سعد۔ ہر ایک یک جز۔ باب ایمون کاغذی حب بندند۔

حسب نواصیر۔ مغز کردہ شیرین۔ زکچون ۵ رسوت۔ مغز تخم نیم۔ ہر ایک ۲ تولہ حب بمقدار فاسہ
حب وج مفاصل۔ دافع وج مفاصل کہ از آن شک باشد۔ ہلدی ۱۰۔ امبود ۵۔ برگ نیم۔
مازقزما۔ اجوائن۔ ششک۔ لونگ۔ برگ ششک۔ پنچ اندان۔ مرج سیاہ۔ پوست بیک بکائن
بلادر۔ پنچ آگ۔ ہر ایک ۳ درم قند سیاہ برابر۔ بقدر کنا کر کلان حب بندند۔

حسب اجوائن۔ براسے آنشک مفید۔ اجوائن خراسانی۔ اجوائن دیسی۔ امبود۔ بلادر
مازقزما ہر ایک ۷ ماشہ۔ شہاب ۳ ماشہ۔ بلادر در آتش نرم۔ سوخته دیگر اجزاء ہر ایک سائیدہ
در نیم پاؤ قند سعد سیاب حل کردہ حب بقدر تخم ریشہ بستہ۔ در بالاسے چھیدہ پورا تند۔

حب سوزاک۔ کاجور ۵ ایک تولہ پوست بلبل کابلی ۲ تولہ۔ بلبل سیاہ ۴ تولہ۔ نیلہ تولہ
ایک تولہ پوست بلبل ۲ درم تولہ گندہ ہونہ ایک تولہ۔ در عرفی لمو کاغذی کھرل کردہ حب بمقدار

کنار دشتی بندند.

حب آتشک - بلاد رکلاه دور کرده ۸ عدد - بزرالنج ۷ ماشه - کهنه سیاه ۷ ماشه - مغز تریل تازه ایک تول - سیاه ۱۴ ماشه - طباشیر ۶ ماشه - قند سیاه ۴ تول - همادویه کوفته بخته بلادور آمیخته بسایند بعد سیاه انداخته بگویند که یک زات شود ۲۸ حب بندند.

حب سوزاک - شوره قلمی - ریوند چینی هر ایک ۷ ماشه - جو اکهار ۶ ماشه - طباشیر ۶ تول - دانه هیل ۶ ماشه - براده حنظل سفید ۴ تول - زیره سفید ۳ تول - باب سائیده حب بندند.

حب بادشا پانه - براس آتشک سفید - قرفل ۳۰ ماشه - الایچی سفید - مروار سنگ - سکه پور - سیاه - دار چینی - مرج سیاه هر ایک ۳ ماشه - گبر ۲۸ ماشه - قرفل و الایچی و مرج سیاه و دار چینی - کوفته بخته - بامروار سنگ و سکه پور و پاره حل کرده عطیره سائیده باب برگ تنبول حب - سائیده کنار دشتی.

حب بلادور - جت آتشک سفید - اجوان خراسانی - اجوان هندی - کهنه سیاه - حاقرق سیاه - بلادور رکلاه دور کرده هر ایک ۷ ماشه - قند سیاه ۴ تول - سول سیاه و قند همادویه کوفته بخته سیاه و قند آمیخته یک شبانه روز در باون دشته خوب بگویند تا که مثل موم شود و رنگ کرغوه پیدا کند - پس بقدر کنار دشتی حب بندند.

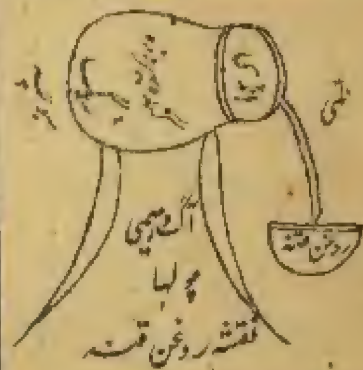
حب بالائی - جت سوزاک سفید - زعفران ۳ ماشه - حاقرق ۳ ماشه - الایچی سفید ۲۱ ماشه - شلب مصری ۱۵ ماشه - اجوان ۲۱ ماشه - سوهن گبر ۲۱ ماشه - قند سیاه ۴۲ ماشه - برگ تنبول ۳۲ ماشه - بالائی - در مار حلا شیا مامنه بالائی و ظرف کاسه حل کرده حب بندند.

حب منقہ منقہ دماغ - از فضول غلیظہ سکینہ - اشتق - جاد شیر - مقل ارزق - خرمل
صبر - زبد سفید مقشر - لمیلہ درد - انزروت - ہر ایک ۳ ماشہ در آب گند ناحب بقدر رنگ
حب اسود - محلل ریاح - دافع ضیق النفس و عظم طحال - رامقید - تیلہا ساگہ - صبر -
قند سیاہ - ہوزن حب بقدر ضرورت -

حب قادری - ہاضم طعام - دافع اسہال - ہیضہ - نک سیاہ - زنجبیل غنی - دار فلفل
سیاہ - دواسے جرب و حک آئینی ہلدی - زکچہ - باچی - گندک - قسطخ - ہوزن ہر ایک با
روغن کنجد بالند -

دواسے کا سر ریاح - اجرائن ایک تولہ - بادیان ایک تولہ - شکر سفید ۲ تولہ - قدر خراک
۲ ماشہ - روغن قرح انف - براسے قرصہ بینی مفید - گل بنفشہ ۹ ماشہ - در آب جوشانند
صاف نموده - بعد ۹ ماشہ آب مذکور آئینہ - موم سفید ۴ ماشہ - روغن کنجد ۹ ماشہ آئینہ
روغن سازند - ددر بینی چکانند - روغن بلادر براسے زخم مفید - بلادر ۴ عدد - روغن کنجد
۴ عدد - بریان نمایند کہ بسوزند - بعد بلادر دور کرده - روغن مذکور سبکدست سائیدہ ۴ ماشہ
پیاہنند بوقت ضرورت قدرے با پر مرغ بر زخم بچکانند بدو روز بہ شود - شرح
پیشہ مجربات حضرت افسر الاطباء صاحب سے زمین معلوم ہوتا - اصل بیاض کے عاشبہ پر
حمر رہتا - باقی تمام مرکبات متن کے ہیں - اور ہر نسخہ کے متعلق مجرب کشتہ کی ضرورت نہیں
ناظرین یہ یقین کہ اس کتاب کا ہر نسخہ لاکھوں بار کا مجرب ہے - کیونکہ بوقت حضرت افسر الاطباء
مرحوم روزانہ آٹھ سو بعض سے زیادہ صدہ شفا خانہ سے ہی ادویہ لیجاتے تھے - چنانچہ ایک

شخص ایسی کام پر متعین تھا کہ روزانہ ڈاکٹر خانہ افضل گنج کا مرجوعہ اگر بیان کرے اور اکثر ڈاکٹر
خانہ ان کا مرجوعہ ظاہر کرے۔ حضرت اوسکو سستے تھے اور جسٹریٹس سے پوچھتے تھے
کہ ہمارے دواخانہ کاتج مرجوعہ کیا ہے۔ کہی آٹھ سو سے کم نہوتا تھا۔ اب بھی کچھ کم دریا
مرغیوں صدر شفاخانہ یونانی سے یہی ادویہ لیجاتے ہیں جہاں کوئی دوا سے غیر مجرب ہو گیا
تھیں کر دیکھا لگی۔ روغن قنہ۔ برائے قرعہ مثانہ و اعلیل پاششہ بیت قند بخوانند بعد
مہ قطرہ۔ و بر سقہ و زخمنا و نا صور باج کاندہ مفید۔ ششہ ج۔ روغن قنہ یعنی گندہ بہروزہ۔
اسکے روغن نکالنے کا طریقہ یہ ہے کہ ایک مٹی کی ٹھلیا یا گٹرے میں جبین سورخ یا ریش
نور۔ ورنہ ظرف مسی بہتر ہے۔ تھوڑی ریگ خام رکھ کر گندہ بہروزہ جس قدر مطلوب ہو ڈالکر
اوسکے قند کے موافق ایک ہانڈی گلی ٹو بائپ دین جس سے گٹرے کا قند بند ہو جائے
اور اوپر کی ہانڈی ٹھلیا گٹرے میں پھنس جائے۔ اب اوپر کی ہانڈی کے سر کے قریب
ایک سولخ کر دین اور آسمین گھوڑے کے بال لگا دین۔ اور ہانڈی اور ظرف مذکور کے چوڑے
مکمل حکمت آٹھ لال مٹی وغیرہ سے پکڑے پر لگا کر تہ بہ تہ خوب بند کر دین۔ اب اس ظرف کو

محرقت جب تک کر چھلے پر رکھیں یعنی سیدھا رکھیں
اور نیچے لکڑی روشن کریں۔ بالوں کے ذریعہ سے
روغن مین سے روغن آئینگا روغن آئے وقت
آخر تک آٹھ دوہی کریں۔ بالوں کے مقابل چہرہ غیر
پر ظرف رکھ دین کہ روغن آدھین جمع ہو۔

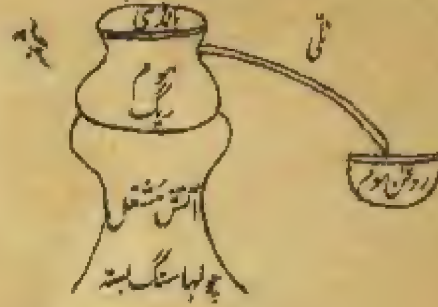
میں ہمیشہ اس طریقہ سے نکالتا ہوں۔

تمام حیدر آباد کے دوکانوں پر روغن قنہ نہیں ملتا۔ حیدر شفا خانہ میں موجود ہے۔ چار ہفتہ کے اول میرے پاس گندہ بہروزہ۔ روغن قنہ صرف ہو چکا تھا ایک صاحب کو سخت ضرورت تھی شہر سے گندہ بہروزہ طلب کر کے روغن نکالے تک اون کو انتظار محال تھا۔ تعاقب میں اکثر اوویہ یونانی ملنا محال۔ بہر حال ادنیٰ ضرورت شدید کی وجہ سے دوکان بےقربانچیف حیدر آباد سے روغن قنہ طلب ہوا۔ یہ روغن قریب بہ خالص تھا۔ طریقہ روغن گل اور دوسرے ہولو نکات مثل مہتیا۔ چنبیلی۔ کیڑہ وغیرہ یہ ہے کہ کنجد یعنی تل کو گل بنفشہ وغیرہ میں جن ہولو نکات تل نکالتا ہے پرودہ کریں۔ اور چالیس دن تک بہروزہ ہول تازہ بدلتے رہیں۔ بعدہ پیرا سی پرودہ تل کا تیل کو لہو سے نکلوا لیں۔ مغزیات کا تیل ہی بذریعہ کو لہو نکل سکتا ہے۔ باقی روغنات مرکبات دوسرے قرا بادین میں ہی موجود ہیں۔ لونگ۔ الایچی۔ جنکا تیل بذریعہ کو لہو نکل نہیں سکتا اوسکا آسان طریقہ جو اقم کتاب کا استعمال ہے یہ ہے کہ ایک ظرف طعام چینی لیں۔ اور لونگ الایچی جڑ کا تیل نکالنا ہو اوسکو جو کوب کر کے پارچہ ٹل میں رکھ کر کٹورے پر رکھیں اور تین انگشت کے مقابل کپڑے کو کٹورے کے اندر کریں اور کٹورے پر کوئی کاسہ مٹی یا گلی رکھ دیں اور کاسہ کے اوپر ساٹھے کوئلہ کی آگ کریں آگ کی گرمی سے روغن کٹورے میں آتا رہیگا۔ کٹورہ اور رکابی کے جوڑ کو آٹے کا غیر کریں یا اگل حکمت کریں۔ لونگ کا تیل پان میں کتہ چونہ کے سواے ایک قطرہ لگا کر کمانے سے سرزد خیق النفس نفس کو بہت مفید ہے۔ شفا خانہ تعلیقہ پالم صرخاص سرکار عالی میں ہمیشہ

مین جہارون کو دیا کرتا ہوں۔ میرے پاس ایک ملازم تھا جواب بلدہ مین ہے روغن نکالتے وقت
 وہ دیکھتا تھا۔ اور جو لوگ اس سے فائدہ مند ہوتے تھے سنتا تھا۔ بہر حال مین ایک بار
 رخصت لیکر بلدہ آیا تھا اس سے ملاقات ہوئی۔ اوسنے کہا کہ آپ کی نوکری مین جھکو لوگ
 کا تیل نکالنا آگیا۔ ایک صاحب کو دیا دمہ تھا اچھے ہو گئے۔ مہ وصول ہوئے پانچ باقی
 مین اور بہت لوگ اچھے ہو گئے۔ مین ہنسنے لگا اور کہا کہ اگر کچھ گرمی ہو جائے یا دمہ مادہ گرم
 سے جو تم اسکا نوڑ کیا کر دگے۔ اوسنے اس مضمون مین اپنے بیان کا اظہار کیا۔ ہم حکیم عطائی
 مین ہکو حکیم سے نسخہ عطا ہوا عطائی ہو گئے۔ بیمار مے یا بجئے۔ نقصان ہو گا کبخت غور
 علاج چوڑ دے گا۔ اچھا ہو گا۔ ہماری رقم نقد کسی تجربہ کار کو ایک نسخہ حکیم سے عطا ہوتا ہے
 کسی کو تنہا کسی کو تیار۔ بصورت نقصان ہم کچھ دین کر سکتے۔ نفع تو مین ہم مین آخر ہنسنے
 ہوئے اویسی زبان مین مین نے کہا کہ چونکہ وہ ملک کا عادی ہے۔ اسے میان حکیم تجربہ کار
 بے علم ملک کی چلم۔ سیندی کے لٹی۔ دارو کی کلیا قریب پہر گئی کی مچون۔ گا جو کس صافی
 قصاب کی چہری کہان تک بیان کر دن۔ چونکہ انسان کی جان پران کی دوا کا اثر بد ہوتا ہے
 ہم کو رنج ہوتا ہے ورنہ ہکو کیا۔ روغن گندک جس سے اہل کیمیا اپنے خیال محال مین کبیر
 بتاتے مین ایک صاحب بیان کرتے تھے کہ وہ انلاک از قسم نلہ مشہور ہے اوکل گھاس
 مین گندک کو خوب حل کرین۔ بعد ایک شیشہ مین رکھ کر گل حکمت کر کے دوسرا شیشہ جس کا
 نیچے کا حصہ دہرا دہرا ہو بقدر اس شیشہ گل کے دو تین اونچل کے سوراخ کرین۔ دہری
 آج پر کر مین۔ روغن گندک اوپر کے شیشہ کے ہر جانب مین جو کنگر سوے مع ہو گا۔ خیر اب

گندک روغن گندک مشعل اطہا جو ہر قسم کے جرب و حکم جرب غیبیث کو مفید ہے وہ یہ ہے۔
 گندک ہار یک پیکر کسی کپڑے پر رکھ کر روغن زردین چرب کر لینا اس کپڑے کو لوسہ کی بنج
 پر لپٹنا اور پے مثل مشعل روغن کنجد ٹپکانا۔ بیج کو کسی پتھر پر رکھ کر دوسری طرف جدھر کپڑا
 ہے دیا سلائی وغیرہ سے روغن کر دینا ایک طرف لگی یا مٹی اس کے نیچے رکھ دینا خود
 دھوئین سے دور زمین درندہ بال سفید ہو نیکا اندیشہ بلکہ یقین ہے۔ روغن کی بحث کو بت
 معلول ہوا چونکہ اکثر لوگ اسکے مشتاق اس سے ناواقف ہیں مجبوراً لکھنا پڑا اب صرف ایک
 نسخہ اور روغن گندک کا لکھتا ہوں تاکہ زیادہ مفید ہو۔ روغن گندک۔ سبھی سفید۔ مار۔
 ایک آپ نارسیدہ امار۔ ہر دو کو جو کو ب کر کے ۴ سیر پانی میں ڈال دو۔ تین روز کے بعد
 مقطر کر کے پکا لو جب تمام گاڑھا ہو جائے تب گندک۔ پارہ۔ نو سادر۔ سہاگہ۔ ہر ایک
 ۲ تولہ۔ اس میں ملا کر خوب کھول کر دو۔ اور گولیاں بنا کر پتال جہتر سے تیل لکا لو۔ روغن موم مغل
 اولیٰ مرقی اعصاب طلّاء موم جس قدر چاہو زردور جدا علی خالص لیکر۔ اوسکو بورہ کش
 سے بورہ نکالو۔ ایک سبوحہ سی یا گلی میں ریگ خام پر کسو۔ مگر سبوحہ گلی میں سوراخ وغیرہ ہو تو
 تمام تیل جو لے میں رہیگا۔ اوسکے اوپر ایک ہانڈی سبوحہ کے گٹے کے موافق رکھ کر کھینکتے
 کرو اور مثل روغن تہ اوپر کی ہانڈی میں سوراخ کی ضرورت نہیں۔ جو تہ پر گل حکمت پائندہ کرنا
 ضرور ہے۔ سبوحہ کو چولے پر سیدھا رکھو مثل روغن تہ محرف کی ضرورت نہیں۔ اور سبوحہ کے
 گٹے کے قریب ایک سوراخ کرو۔ اس سوراخ میں مٹی سی وغیرہ لگا دو۔ نلی طویل رہے۔ روغن
 نلی میں آئیگا۔ نلی کے نیچے کوئی طرف برائے تحصیل روغن رکھ دو لہا ایسا ہو کہ جو طرف کی آنج

باہر نکالے تیز آج کر کو۔ روغن قندین نرم۔ میرے پاس سیو چہ می منہ لی می موجود ہے
 علی اور سیو چہ کے سوراخ کی ٹانگی پختہ ہے۔ ورنہ ٹانگی پگھل جائے تو روغن کیا نکلیگا۔ شکل
 بھی لکھتا ہوں۔
 نقشہ روغن سوم

روغنات کا بیان ختم ہوا اب
 پھر مجربات حضرت امیر الملوک
 صاحب مرحوم شروع ہیں۔

سفوف جریان۔ چال ڈھاک۔ چال مولسری۔ گوند سنیل۔ موٹلی۔ جیتہ۔ گوند بول
 گوند ٹاک۔ گوند کولہ۔ غود بریان۔ ہمدادیہ کوفتہ جیتہ سفوف سازد۔ سفوف طین جبت
 زید و حبس اسال مستعل۔ آسپنول۔ خمر زنجان۔ خمر گنوچہ۔ بار سنگ۔ خمر حاض۔ نشا
 ہر ایک بریان۔ روغن زرد چرب نمودہ با صمغ عربی و گل ارمنی چہ ہوزن کوفتہ جیتہ سفوف
 شرح۔ زید و حبس چیش اگر قنصل یا بس سے ہو کہ اسین متیس ہو طبیعت تو پاس ہے کہ
 دفع کرے لیکن وہ نہ نکلے رطوبت رودہ نکلے اسکو زید کاذب کہتے ہیں۔ علامت یہ ہے کہ
 اگر اسپنول کلا دین وہ ہی نہ نکلے۔ علاج اسکا گرم پانی پینا ہے۔ اور طبیعت استعمال کرنا
 شل معوق المتاسی وغیرہ۔ بہر حال زید کاذب مین قابضات ندین کہ سوجہ ہلاکت ہے۔

اگر اتنی شخصیں نمو کے کہ یہ زہر کا ذب ہے۔ یا دوسرے کسی قسم کی ہے۔ کوئی چیز قابض قلیل نہیں
 شرکت ملین مضاعف ندین بہتر تو یہ ہے کہ تحقیق سبب کر کے علاج کریں۔ سفوف ماسک
 الببول۔ گل سرخ ۵ درم۔ کرناج ۵ درم۔ کشنیز خشک ۱۰ درم۔ صغ ۱۰ درم۔ گل ارغنی ۱۰ درم
 کندر ۳۰ درم۔ جفت بلوط ۵ درم۔ سفوف سازندہ۔ سفوف ذیابیطس۔ مروارید بڑا
 و تھمرہ کشتہ قلمی۔ صندلین۔ ست گلہ۔ سلا جیت۔ گل ارغنی۔ کثیر ہر ایک ۶ ماشہ۔ طباشیر
 مغز تخم کدو شیرین۔ مغز تخم خیارین۔ زرشک۔ ہر ایک ایک تولہ۔ کافور ۲ ماشہ۔ سفوف
 سازندہ۔ شرح۔ صندلین یعنی صندل مرغ و سفید دونوں۔ کشتہ قلمی بنائیکا بطریق
 ہے کہ کتھل کے ٹکڑوں کو لیکر او سکوتھوڑی سے خوب چپٹا کریں اور چھچی وغیرہ سے بادام کے
 باریک ٹکڑے جو بورہ کش یا پاتو سے بناتے ہیں اس طرح مقبض ہن کلان سے کتھل
 کے ٹکڑے کتر بن کسی کا سہ گلی پر تھوڑی اجوائن و میسی رکھ کر کتھل کے ٹکڑوں کو رکھیں
 اور پھر اجوائن مذکور رکھیں۔ اس طرح تہہ اجوائن و کتھل کی رہے۔ اسکو ایلین کی یا لکڑی
 کی آغ میں جلائیں گڑھا وغیرہ کرنکی ضرورت نہیں۔ آغ لکڑی کی ہو تو بہتر ہے بلکہ کچھ لکڑی کچھ
 وہ رہے۔ کتھل کی مقدار کے موافق آغ کی صلت رہے۔ اب کا سہ پر سے آگ نکال کر دیکھیں
 جو کتھل کیل ہو گئی ہے کیل بجائے گی او سکوتا نہ میں لیکر لینے سے کشتہ قلمی حاصل ہوگا۔
 اگر تھوڑی کتھل خام رہ جائے وہ آگ سرد ہونے کے بعد سخت گولی بجائے گی۔ او سکود باڑ
 بطریق مذکور خاکستر کو کشتہ قلمی سوڑا کر میں ہی بقدر مناسب ست بہرہ و دانہ پیل
 و غیرہ کے ساتھ استعمال کرنا سوڑا کر کے لئے بہت مفید ہے۔ اگر صرف یہی استعمال ہو ہر

سه زياده نو سفوف تر زيبا و مقوی معده دافع اسهال - محلل بریاح - در زبادي یک توله - ساق
 هندوی یک توله - شکر سفید ۳ توله - سفوف سازند - سفوف مبارک هبل - باربان - پنج قطره - برگ
 هر یک ۳ جز - پودینه - گل سرخ - زنجبیل - هر یک دو جز - سفوف بخار بر است پانی سفید -
 و این ۳۰ باشد - دار فلفل ۱۰ باشد - طباشیر ۱۰ باشد - دانه هبل ۱۰ باشد - ست گلو ۱۰ باشد - سفوف
 کثیر - بر است ز جگر و حرارت باشد - کنیز خنک گوزن سوخته - سفوف سازند - شرج - شلخ گوزن کوشل
 این ۳۰ است روشن کردن خود و جاتی که می آید اگر کسی را که لین اگر کوه رسد تو بهر جلد این - سفوف
 قلع - بر است رقت منی - و در رقت منی باه سفید - تالک کمانا - سسکله ۱۰ - صندل ۱۰ - شکله ۱۰
 خار شک کلان هر یک ۱۰ - باشد شکر سفید ۳ توله ۲۰ باشد - سفوف سازند - سفوف -
 کثیری کوفته جفته با شکر آمیزند و سفوف سازند - شرج - اشتناع قابضات - به ضرورت کا خیال
 رسد - سفوف پنبه دانه بهشت و سیلان منی که از بروت باشد - رال سفید - چندا گوند - مغز
 پنبه دانه - تالک کمانا - هر یک ۱۰ - توله کوفته جفته سفوف سازند - سفوف شوره مرکب - بر است
 با لسی شیر بخورند - شوره - زرد سفید - رطله پنبی - دانه هبل - کباب پنبی - هم وزن سفوف سازند -
 شرج - لسی شیر پنبی دوده یک حصه - پانی ۳ حصه - خوب جوش کزین - سفوف اسپغول بر است
 رقت و سیلان منی که از حرارت باشد سفید غریب ۱۰ - توله - اسپغول مسلم ۱۰ توله - کثیره خشک ۳ توله
 شکر سفید ۲ توله - سفوف سازند - سفوف ابن ماسویه - بر است ز میر و ج سفید - تخم خلی ۱۰ توله
 تخم نباتی ۱۰ توله - نشاسته بریان ۳ توله - صندل ۱۰ توله - گل ارمنی ۱۰ توله - کوفته جفته سفوف سازند -
 سفوف طباشیر - بر است پ کند و پ صندل و سفید طباشیر ۱۰ باشد - دانه هبل خورد ۱۰ باشد

دار قفل ۲ ماشه دار چینی ایک ماشه شکر سفید ۱۶ ماشه سفوف سازند - سفوف و جمع مفاسل
 سورنجان ۲۰ تولہ سناری کی ایک تولہ مغز بادام شیرین ۹ ماشه پوست بلیا زرد ۹ ماشه
 زعفران و تیرہ ماشه ترب سفید ۳ ماشه تخم سفید ۴ ماشه کوفتہ پیختہ با عرق بادیان بخورند -
شربت - صدر شفا خانہ یونانی دین ہر ایک شربت سفوف اور مرکب موجود ہر تہا سے مگر چونکہ
 ہر ایک شربت بنا آسان ہے لہذا بیاض دین کوئی نسخہ شربت کا لکھا ہوا نہیں تھا تاہم جنکو منظور
 ہو قرابادین قادی وغیرہ دین ملاحظہ فرمادین - **شیاف غرب** - صبر - کندر - دم الاغ وین -
 و زروت ہر ایک ایک تولہ - مازہ ۶ ماشه سرمدہ ۶ ماشه - شب بان ۶ ماشه - زنگار ۳ ماشه شیاف لکھا
 ضما و محلل اور ام - بایونہ - اکلیل الملک - عنب الثلب - مقل ارق ہر ایک ۱۲ تولہ - ریون چینی
 ۹ ماشه تخم خطی - سنگند ناگورنگی - ہر ایک ۶ تولہ سفوف سازند - ضما و محلل و روم جلر گل خطی
 ۲ تولہ - آرد جو ۳ تولہ گسرخ ۱۳ تولہ - صندل سفید - اکلیل الملک - تخم کاسنی - تخم کھنکھ -
 نیلوفر - ریون چینی ہر ایک ۴ ماشه - سنبل الطیب ۱۰ ماشه - کوفتہ پیختہ با گلکاب و آب کاسنی سبز
 ضما و نمایندہ ضما و ذات الجنب - آرد جو - بنفشہ - تخم خطی - آرد باقلا - بابونہ - اکلیل الملک
 نخل - جو ہر ایک ایک تولہ - کوفتہ پیختہ سفوف سازند - بروغن مناسب طلا نمایندہ -
ضما و براس و جمع مفاسل حار - شیاف مائیا - صندل سرخ و سفید - جفص کی عنب الثلب
 عصا زہ مائیا ہر ایک ۱ تولہ - افیون ۳ ماشه کشنیر خشک ۶ ماشه - کافور ۳ ماشه درگلاب و سرکہ
 سمیٹ لینے ہوئے تکریم ضما نمایندہ - **شرح** - فرودخت مائیا کو کثرت کر قرص بناتے ہیں -
 بشکل لمبوی - اور سکو عصا مائیا اور شیاف مائیا کتے ہیں - بہر حال شیاف مائیا لفظ صفت ہے

مرکب زمین ضما و درو گلو - زکچور ماشہ - بزر الہیہ ماشہ - جھیرہ ماشہ کو فلفلہ بنہ نہاد نمایندہ -
 عرقیات - عرق بادیان و گاد زبان و کاسنی و کامونی و پودینہ و غیرہ مشہور ہیں - صدر شفا خانہ
 میں ہی موجود رہتے ہیں لیکن بوجہ مشہور ہونے کے بیاض میں صرف عرقیات مرکبات قلمی تھے
 جو درج کتاب ہذا میں - عرق حیات وافع اسال و بالی منق معدہ - محلل ریاح و در مرض بیضہ
 باحب اکسیر بسیار مفید - بادیان - امار - پودینہ - مار بالائی صرخ تسلیم عرق کشندہ - و بازہ
 بادیان امار - الیچی - مار - پودینہ - مار - زکچور - تولد اضافہ کردہ و آتشہ نمایندہ - شرح عرق حیات
 کا بیان حب اکسیر میں ہو چکا فلاصلہ اینکه - ہزاروں اشخاص اسکے استعمال سے صحت یاب ہوئے
 ششہ میں جبکہ خاص مستقر بالم میں مرض بیضہ تھا - اتفاقاً مولوی شہر عبد المجید صاحب فرزند
 محنت صاحب بالم کے محل میں بیضہ ہوا - چونکہ واکا ایک خوراک دیتے وقت مرض کی شدت
 تھی اسی وقت کچھ لفع نموا - مولوی شہر صاحب موصوف شفا خانہ بالم میں تشریف
 لائے اور ارشاد ہوا کہ حضرت حکیم صاحب آپکی دوا کے استعمال سے کچھ لفع نموا - بلکہ مریشہ کے
 پاتھ بالون - روہین اور بیض ساقط - اب آپکے پاس جتنی اودہ بیض و مرکب اس مرض کی ہیں
 سب کی ایک خوراک دیدہ آئندہ میری قسمت یہ سنکر مجھکو بے اختیار منہس آئی - کما کہ حضرت حکیم
 مرض کی دوائے کا محتاج زمین بلکہ مرض کو چاہیے کہ طیب کی دوائے پر عمل کرے آپ پاس ہیں
 اس دوا کی دوسری خوراک بھی دیجئے مگر غذا ہرگز نہ دیجئے ورنہ آپ کو دوا نہ ملے گی - مجبوراً سطر نے دوا
 خوراک دی تھی اور اسال میں کمی معلوم ہوئی یہاں تک کہ شام کو آرام نیند آئی اور دوسرے دن بیضہ
 کو صحت کامل ہوئی - عرق ریحان - مفرح - تخم ریحان - مار بطریق معرون عرق کشندہ -

عرق شیر - جبت بکار کند و پاق سفید - شیر مار آب برگ خرد مار برگ گاو زبان - ۲ تولد
 سفید ۲ تولد لیمو ۲۰ عدد - نبات ۲۰ تولد - گل نیلوفر ۲ تولد - خاکشیر - آب کدو - آب خیار هر یک ۱۰ مار کشین
 خشک ۲ تولد گل سرخ ۲ تولد - عرق نیلوفر مار عرق گاو زبان مار - عرق گلاب مار - عرق کشند -
 عرق شاه لعل - ریاح - ششبی - باضم طعام - دافع ریح البواسیر - زردنب - زرد کبود - اذخرکی -
 گل سیبوتی - سنبل الطیب - کباب چینی - اشند هر یک ۳ تولد - تخم کاسنی ۵ تولد - دانه میل ۲ تولد -
 عرق کشند - عرق سلطانی - معوی معده - باضم ششبی - محلل ریاح - سعد - قنفل سنبل الطیب
 جز زنجبیر - بسمه - دار چینی - بنگر - دانه میل کلان - هر یک ۲ تولد - پودینه ۹ تولد - ادرك - مار
 پوست خرچ ۵ تولد کشین خشک ۵ تولد - اشند ۲ تولد - سرکه مار - زعفران ۵ ماشه - عرق کشند -
 عرق ریاح - دافع ریاح غلیظه ریح البواسیر - بادبان - مرزنجوش - تخم خربزه - تخم خیارین -
 سه طل - گلوسه خشک - تخم کاسنی - پودینه - دانه میل کلان - انقیوتون - در صرسته ۲ تولد -
 حفص کل ۲ تولد - سیبوتی ۲ تولد - بکائن ۲ تولد - عناب مار - مندی ۵ تولد گل گاو زبان ۳ تولد -
 پوست خرچ ۳ تولد - سرکه ۵ تولد - آب خرچ - مار - عود عرق ۲ تولد - بنین هر یک ۲ تولد -
 کوبه ابریشم ۱ تولد - برگ بید سیاه - مار آب گلوسه - بنمر دق - مار آب کاسنی - مردق -
 آب پودینه - بنر - مار آب ترب - مار شنب زداشته - عرق کشند - عرق کشینز - دافع بنیر -
 زنباد - ساق بندی - طباشیر هر یک ۱ تولد - گل سرخ ۵ تولد کشینز خشک ۲ تولد - آب گلوسه
 مار - آله بنر مار عرق کشند - عرق آله - مسکن - دافع تب صفراوی - برگ کاسنی ۲ مار -
 تخم کاسنی ۲ مار کاسنی تازه ۲ مار - کاسنی خشک - مار - آلونخارا - مار - سر بندی ۲ مار عرق کشند

عرق نزل - اصل السوس - عناب - گاو زبان - تخم خطمی - خمازی - ثوبانی - هر یک اماره پستان
 ۱۲ - عرق کشند عرق منقح بار و مفرح - یکن صفرا - مقوی قلب - کشنده خشک - اماره
 منقح هر یک اماره - براده صندل سفید - مار عرق کشند - عرق مصفی کلان - مصفی خون -
 دافع جرب و حكة - و امراض سوداوی و آنشک - انتر چال نیم - چال کینال - برگ شاهنور - سر بهر
 خشت - چایه - پوست بیلد زرد - پوست بیلد کابی - بیلد سیاه - بیلد - آمله مقشر - پوست و دشت
 خمر بندی - پوست و دشت جاموش - بر نه نه می - تل کشی - گند باری - فلفل سیاه - انیسون و صمغ
 بسته بسفاج منقح - چال سرجه گل - گل غفر گل دباوا - میوه گل بکائن - بنج عباس - دیو دار
 و آرد - هر یک ۲ درم گل نیلوفر - صندل سرخ - صندل سفید - برگ حنا - دانه گل نیم - سیوی -
 چال بکائن - گلوس سبز - بادرنجبویه - گاو زبان - زرد چوب - عشب غری - برگ مجول هر یک ۳ درم
 گل مال ۱۰ عدد - شب در آب تر کرده صبح عرق کشند - عرق مصفی خورد پوست نیم پوست پانگه -
 برگ حنا هر یک اماره - شب در آب تر کرده صبح عرق کشند - عرق مصفی انیسونی گل مندی پادیر
 سر بهر - مار - حنا - پوست و برگ - مار - انیسون و پادیر بسته - شاهنور - مار - براده شیشم - مار - برگ
 بادرنجبویه - مار - برگ گاو زبان - مار - برگ و شکوفه کاشی - مار - براده چوب چینی - مار - براده - در آب با نان تر کرده
 صبح عرق کشند - عرق مدر خلل - انیسون - تخم زرد - تخم زرد - خار شک - تخم گداز - تخم شلجم
 تخم تربی - پوست الماس - بکند - لک زنده گل مندی - تخم شبت - موز مشکطرا - شبنم - پوست خربزه
 بر سیاه شان هوزن - عرق کشند - عرق ورم - براسه ورم - سفید - انیسون ۳ تولد - برگ
 ۳ تولد - برگ کوشک - مار گل سرخ - مار - موز منقح - مار - تخم خربزه - مار - تخم کاشی - مار - بنج بسکیر - مار -

پنج کاسنی ۵ مار اصل السوس ۵ مار ۵ ریوند چینی ۳ تول ۵ کک مفصول ۳ تول ۵ ریخ کسوفی ۵ مار گلی سرنی
 ۵ مار برگ خار مار ۵ آب کاسنی ۵ مار آب کوه ۵ مار آب ترنج ۵ مار تخم خیارین ۵ مار سفید الطیب ۵ مار زرشک
 ۳ تول ۵ آب بکرونده ۵ مار آب ترب ۵ مار عرق کشنده عرق گمیگوار ۵ دافع او طاع بارده ۵ معده
 محل ریح عاید ۵ آب اورک میفر گمیگوار ۵ شمد ۵ هرا یک ۵ مار قرقر نعل ۵ تول عرق بکشد غرغره
 قلع ۵ پوست کینال ۵ پوست گوندنی ۵ برگ خناب ۵ هرا یک ۵ تول ۵ در آب ۵ مار چوشانیده صاف
 نموده بگل سرخ ۵ ساق نشاسته ۵ طباشیر ۵ بازنگ ۵ تخم خرفه ۵ عدس سلم جندل سفید ۵ گلزار ۵
 سنگبراحت ۵ گیوه ۵ رسوت ۵ هرا یک ۵ تول ۵ آمیخته غرغره کنند ۵ قرص چمالیه ۵ جت کثرت استنشاق
 گیوه ۵ رسوت ۵ چالیه ۵ هرا یک ۵ تول ۵ مسع عولی ۵ تول ۵ کوفته بخینه بقدر ۵ ماشه قرص سازند
 قرص بنفشه ۵ بلین طبع ۵ دافع ذات الجنین نشاسته ۵ خطمی ۵ کیترا ۵ بادیان ۵ هرا یک ۵ ماشه
 بنفشه ۵ ماشه ۵ رب سوس ۵ ماشه ۵ بلعاب اسپغول ۵ بعد از دانی ۵ قرص سازند
 قرص ترنجبین ۵ بلین طبع ۵ جت ذات الجنین سفید ۵ رادیانه ککائین ۵ خیازی بنفشه ۵ کیترا ۵
 نشاسته ۵ گل خطمی سفید ۵ گل خطمی سرخ ۵ بعد از ترنجبین ۵ کوفته بخینه ۵ هرا یک ۵ شقال ۵ عا بلعده
 سپستان ۵ عدد ۵ در آب تر کرده شیره بر آورده ۵ مغز قنوس خیار شنبه ۵ آب مذکور تر کرده مالیده
 صاف نموده ۵ او به سائیده قرص سازند ۵ قرص لک ۵ جت استسقاء سوء القینه سفید ۵
 محل ریح بارده ۵ بکرونده ۵ کک مفصول ۳ درم ۵ ریوند ۳ درم ۵ اسارون ۲ درم ۵ زراوند ۵ جنطیانه
 سفید الطیب ۵ مصطلک ۵ تخم کرفس ۵ انیسون ۵ ناخته ۵ اوزر ۵ ابل ۵ مغز بادام ۵ قسط طبع ۵ فیه ۵ فشتین
 ۵ عا ۵ فلفل ۵ زنجبیل ۵ هرا یک ۵ درم بطریق مذکور اقرص سازند ۵ قرص زرشک ۵ کیر جت

سود القینه و استسقا مفید - زرشک - رب سوس - زرد و زرد مغز تخم خیار - مغز تخم خربزه - برای یک
 ۳ درم - انستین - ماشه - مصطلی - ماشه - سنبل الطیب - عصاره غاف - فوه - لک - فوسل - اسان
 فلاح - از خر - شاپورو - تخم کاسنی - تخم کثوث - ربوند چینی - زعفران - طباشیر برای یک - ماشه - ترنجبین
 ۲۱ ماشه - ترنجبین - زرد مارآب - مالیده - صاف نموده بپایزند - و اقراص سازند - قرص ربوند
 مفتوح - سده جگر - نافع صلابت - دافع استسقا - ربوند چینی - ۳ درم - فوه - ۳ درم - لک - فوسل
 ۳ درم - تخم کرفس - انیسون - عصاره غاف - برای یک - یک درم - کوفته بخیته - آب - فوالس - آب - ترنجبین
 اقراص سازند - قرص طحال - برای سوس و درم جگر طحال - مفید - گل سرخ - ۳ - توله - طباشیر - ۲ - توله -
 مغز تخم کدو - ۲ - توله - مغز تخم خربزه - ۲ - توله - تخم خرفه - ۲ - توله - ربوند چینی - ۲ - توله - لک - فوسل - ۲ - توله
 تخم کاسنی - ۳ - توله - تخم زرشک - ۳ - توله - مغز تخم خیار - ۲ - توله - زرشک - ۲ - توله - زعفران - ۲ - ماشه
 کافور - بقدر ۲ - نموده - میخته - با سکنجبین - قرص سازند - قرص طباشیر - بلین - طبع - دافع تب - مغز کدو
 طباشیر گل سرخ - برای یک - ۵ - توله - مندل - سفید - توله - مغز کدو - ۲ - توله - مغز پنجه - دانه - مغز خیار - ربوند
 زرشک - برای یک - زرد مارعی - ۵ - توله - ترنجبین - کثیر - برای یک - ۲ - توله - اقراص سازند - قرص مثلث
 مضاد غش - سکن از جاع - بارده - براده - مندلین - برای یک - ۵ - توله - کاسنی - تخم کاهو - رسوت - صحنه
 جز البیض - برای یک - ۳ - توله - تکر - توله - اقراص سازند - شرح - چونکه این قرصون کوبشکل مثلث بنام
 برین است - اسکا نام قرص مثلث است - قیروطنی - محلل - برای تحلیل درم - و ذات - الجنب - بغایت
 مفید - کوبشکل - بنفشه - با تکر - مقشور - پریا - شان - آرد - جو - کثیر - بابونه - اکلیل الملک - سوس - جو
 برای یک - ۲ - توله - در آب - جوشانیده - مالیده - صاف نموده - بپایزده - ۳ - توله - روغن - ۵ - توله - روغن کدو

۵۰ تولد آئینہ جوشانند و بقوام قمری میارند گشتی براسے تنقیہ مواد سده اطفال و پ و غیره بسیار
 سفید گشت ۸۰ ماشه - انجیر زرد ۳۰ ماشه اصل السوس ۸۰ ماشه - ترب سفید ۳۰ ماشه - بادیان ۸۰ ماشه
 سناوکی ۸۰ ماشه - عناب ۸۰ عدد - سوز منقی ۱۲ عدد - گل نبشتہ ۱ تولد - سماگ ۸۰ ماشه - بولک ۱۰
 صبر سقوی ۸۰ ماشه - ریوند چینی ۸۰ ماشه - مغز الماس ۸۰ تولد - شرح - چونکہ صدر شفاخانه
 کار و معطله هر چه هر ایک دوا کا وزن بیمار دن کو کافی جو نیکی لئے لکھا گیا - اطباءے ناظرین
 کو اختیار ہے کہ اصل نسخہ کا نصف - ربع - جس قدر چاہیں بنائیں - مگر اس میں خیال رہے
 کہ ایک دوا نصف لی گئی ہے تو آخر تک ہر دوا نصف رہے - اس گشتی کے استعمال کا بہتر
 طریقہ یہ ہے کہ تمام ادویہ کوٹ چھانکر وزن کر کے - سفوف بنا کر کہیں جس وقت استعمال کی ضرورت
 ہو - الماس کے مغز کو پانی یا شیر مادر میں گھول کر چھان کر یہ سفوف بقدر مناسب عمر اطفال دین
 لعوق باقلا کلان - عناب ۳۰ دانہ - سپستان ۵۰ دانہ - سوز منقی ۳۰ دانہ - اصل السوس ۱ تولد
 گل نیلوفر ۲ تولد - خشتا ش ۲ تولد - خوبانی ۲۰ دانہ - تخم خیارین ۲ تولد - در آب جوشانیدہ - قند سیاہ
 ۱۰ مار - مغز خیار - مغز بادام - مغز ہلدی - کثیرا گل قطعی - خمازی - ہر ایک ۱ تولد رب سوس تولد
 آرد باقلا ۱۰ تولد آئینہ لعوق سازند - شرح - معال گرم و خشونت سینہ میں یہ لعوق مستعمل
 ہے - لعوق سرطان - سر شیم یا ہی ایک تولد - گا وزبان ۶ ماشه - سرطان سوخته ۳۰ ماشه - لعوق
 باقلا کلان مرکب ۱۰ تولد - ادویہ لعوق سرطان باللعوق باقلا آئینہ لعوق سازند - نافع پبوق
 و سل است - لعوق الماس - طین طبع - دافع بلغم - نبشتہ ۵ مثقال - عناب ۳۰ سپستان
 ۵۰ دانہ - سوز منقی ۳۰ دانہ - اصل السوس - درم - زوفا خشک ۲ درم - خشتا ش سفید ۲ درم

بادبان ۳ درم - ابرسا ۳ درم - کیتل ۳ درم - پرسیاوشان ۴ درم - انجیر ۳۰ عدد - درآب جوشانیده
 صاف نموده مغز فلوس ۲۰ عدد - باقند سفید بقوام آرد و بعد مغز تخم خیار - مغز تخم خرزهره - مغز بادام
 گل خلی - تخم خبازی - هر یک ۵ درم - باقلا ۱۰ درم - کوفته ریخته به لعوق مذکور یا میزند - لعوق لعابی
 جهت سرفه یا اسهال سفید اسهول - بیدانه - تخم خلی - هر یک لعاب برآورد ۲۰ درم - آب انار شیرین
 آب خیار - آب کدو - خرقه - آب عیشگر هر یک ۲۰ درم - صمغ عربی کثیر - مغز بادام هر یک ۵ توله -
 خشخاش سفید ۱۰ درم - نبات سفید ۱۰ درم - لعوق سازند - لعوق خشخاش - جهت سرفه سفید
 تخم خشخاش ۴ توله - پوست خشخاش ۵ توله - بیدانه - سپستان - اصل السوس - عناب هر یک
 ۱۰ توله کوفته در آب جوش داده صاف کرده شکر سفید میخته - مغز کدو - مغز تخم خیار - صمغ عربی
 هر یک ۱۰ توله افزوده بقوام لعوق آرد - مطبوخ افستین - دافع ریاح معده و جگر و
 اسهال طبع رطوبات - لزج معده و اسهال طبع علت مراقبه در یلح بواسیری - افستین ۳ توله
 گل سرخ ۵ توله - تربید سفید ۲۸ ماشه - شادنج ۷ ماشه - اوخرکی ۶ ماشه - سنبل الطیب مصطکی
 فارلقون - صبر هر یک ۷ ماشه - شرح مطبوخ جوشانده که گفته بین - صد شفاخانه
 روزانه به مطبوخ همی صرف هوتا تھا - چونکه عرق نہیں ہے مطبوخ ہے دوسرے دن خراب
 ہو جائے گا - رکھنا منظور ہو تو ان ادویہ کا عرق کینچکر کہیں - مطبوخ زوفا - نافع سرفه
 نزله بارده - شفع بلغم - منق صدر - عناب - سپستان - گادبان - اصل السوس - هر یک ۵
 پرسیاوشان - انجیر زرد - زوفا - هر یک ۵ توله - معجون معیار البدن - دافع یح بواسیری
 و تبش بشرطیکه مزاج مرطوب یا سرد باشد - پوست بلبله کابلی - بلبله سیاه - آمله - هر یک ۵ مار

طبا شیر ۳۳ تول قفل سفید قفل سیاه - دار قفل - و - قفل مویه مستطیل مغز املی
هر یک ۱۳ تول - شکر سفید ۴ مار معجون سازند معجون باسک البول - کندر - کبریا - زیزه
شونیر - دانه بیل - عود صلیب - دار چینی - سفید - پوست بیرون بسته - هر یک ۲ ماشه
صل مصفی - ز مار معجون ندر - برای اقتباس طشت سفید - انیسون - تخم کرنس - زاز یاد
پودینه - شکر - مشع - هر یک ۱۰ درم - دار چینی - اسافون - ابل - هر یک ۱ ماشه کوفته
میخته بصل و چند توام آرند - معجون بخلج - دافع مایه لویا - و صرع و جمیع امراض سوداوی
دماغی مثل - سودا و بقرم غلیظه - نافع قولنج و برای اعتنائی الرحم بالخاصه سفید - پوست بلبل
پوست بایله - آله مقشیر لایله سیاه - هر یک ۲ جز - تربید - بسفاج - انیسون - اسطوخودوس - کوفته
میخته بصل و دمنده مجرب و معجون سازند معجون و بید الور و جهت اقسام صلیح بارد
و منع صعود انحر و طنین و دوی و ضعف معده و بگرد انواع استسقا - و تقطیع سده بگرد و تحلیل
سائر اهرام نافع - بنیل الطیب - طباشیر - زعفران - مصطلک - دار چینی - الزهر - اسارون - قسط فین
عصاره غانت - تخم کثوت - توکک مقبول - تخم کاسنی - تخم کرنس - زراوند طویل - حب بلسان -
قرنفل - قفل عود هر یک یک جز - گل سرخ اقلع - سه پاک کیا هوا برابر سب ابر - اک - عسل
سه چند معجون فله اسفه - جهت امراض بارده دماغی مثل قانج و دیان و غیره - و برای تقویت دماغ
و حفظ فم و تغیر و زیادهای عقل نافع مولد اشتیاق طعام مقوی باده مزید منی - منشط و مفید و
محس لیل و طیب و بان - قاطع بلغم - دافع سلس البول و وجع مفاصل و قولنج بلغمی و بیکی و سنگ
و مثانه - موافق بهر و دین مضر محررین - امصلع - شیر تازه و سکنجبین - زنجبیل - قفل - دار قفل -

و اجنبی - آملہ - پوست بلبلہ - شیطون ہندی - زرد اندر حرج - ثعلب مصری - مغز چلقودہ - جج با بوند
 ناچیل نازہ ہر ایک ۵ تولہ - حنظل ۲۰ تولہ - سرز منقہ ۵ تولہ - عمل سفی در چند یا سہ ہند -
 نوشدارو - گسسخ ۶ درم - کسد کوفی ۵ درم - قرظ ۳ درم - مصطلک ۱ - سارون - سبیل الطیب
 ہر ایک ۳ درم - قاتلہ صقار - قاتلہ کبار - خرفہ - زرب - بسباسہ - ہر ایک ۲ درم - جوڑ پانہ - عطر
 ہر ایک ۳ درم - آملہ - مقشہ - اطل - عمل - ۹ تولہ - قند سفید - ۹ تولہ - خرفہ ۲ درم - بقوام آردہ -
 سفیدی و مانع و معدہ و بکر - وجہ خفقان و سوء التئینہ سفید - مانع جوانی نشاط آور - از
 افعال و خواص نوشدارو ست - میزان دریافت مزاج نسخہ مرکبات فرض کردہ ایک نسخہ
 میں گل بنفشہ ۵ ماشہ ہے اور بادیان ۳ ماشہ - اصل السوس ۳ ماشہ - اور گل بنفشہ سرد درجہ
 اول میں سہ اور درجہ دوم میں - بادیان حار بخشنہ گرم درجہ دوم میں سہ اور یا بس یعنی خشک
 درجہ اول میں سہ اصل السوس طریقہ و خشک درجہ اول وزن ہر ایک کا ہی تحریر ہو چکا - اب
 ہر دو مجموعی حیثیت سے نسخہ کا مزاج معدہ درجہ مطلوب ہے کہ یا عتبار عرارت و برودت وغیرہ و
 باعتبار وزن فعل و انفعال کے بعد مزاج معدہ درجہ کیا حاصل ہوتا ہے اس نسخہ کا مزاج معتدل
 کہنا جاتا ہے جس نسخہ مرکب کا یا ہوا اسی طریقہ سے مزاج معلوم کرو - اور نسخہ تجویز کرنے کے بعد
 ہمیشہ اسکا خیال رکھو - گل بنفشہ - بادیان - اصل السوس
 ۵ ماشہ ۳ ماشہ ۳ ماشہ

اب حرارت و برودت و رطوبت و میوہ کے درجہ وزن میں ضرب دیکر دریافت کرو بیشہ بادیان
 حار درجہ دوم ۳ ماشہ کے ۳ کو ۹ میں ضرب دیا ۹ درجہ حاصل ہوئے اور اصل السوس درجہ دوم ۳ ماشہ

۸ = ۲۸۳ آٹھ حاصل ہوئے چہ او آٹھ کو جمع کیا اس لئے کہ دونوں حرارت کے درجہ
میں ۱۳ ہوئے۔ اب برودت کے درجہ معلوم کرو اس میں صرف کل بنفشہ درجہ ۵ ماضیہ ہے
۵ کو ایک میں ضرب دیا وہی ۵ درجہ ہوئے۔ لہذا برودت کے ۵ درجہ ہیں۔

اب رطوبت کل بنفشہ مرطب بدرجہ دوم ۵ ماضیہ پس ۹ کو ۲ میں ضرب دیا ۱۰ درجہ رطوبت
کے حاصل ہوئے۔ اب رہے درجہ ییوست۔ بلو یاں خشک بدرجہ اول ۳ ماضیہ یعنی ۳ درجہ
اصل السوس خشک بدرجہ اول ۴ ماضیہ یعنی ۴ درجہ بحرین اور ۴ = ۱۶ درجہ ییوست کے
حاصل ہوئے اب حرارت و برودت و رطوبت و ییوست کے درجہ حاصل ہو گئے۔ بس ضمیمہ کی تقریر
کرو یعنی اگر حرارت کے درجہ زیادہ ہوں تو برودت کے درجہ کم کرو۔ اگر برودت کے درجہ زیادہ ہوں
تو ان سے درجہ حرارت کم کرو اسی طرح رطوبت و ییوست میں بھی زیادہ درجہ سے کم درجہ
کو کم کر دو باقی رہیگا جس کے زیادہ درجہ سے وہ باقی رہیگا۔ مثلاً اسی نسخہ میں حرارت کے ۱۰ درجہ
ہیں برودت کے ۵ لہذا حاصل تفریق ۹ درجہ حار رطوبت کے ۱۰ درجہ ہیں ییوست کے ۱۶
اسکے حاصل تفریق ۳ درجہ۔ رطب اب ۹ اور تین دونوں کو تعداد اوویہ یعنی ۱۸ اس نسخہ میں
جس قدر دو چاروس پندرہ اوویہ ہوں اوویہ تقسیم کرنا اس نسخہ میں ہر ایک بنفشہ بار یاں۔
اصل السوس ۳ و دائیں ہیں لہذا ۹ درجہ حار کو تین تعداد اوویہ تقسیم کیا خارج قسمت ۳ درجہ
حار ۳ درجہ رطب کو تین تعداد اوویہ تقسیم کیا خارج قسمت ۱ درجہ رطب لہذا یہ نسخہ حار بدرجہ ۳
ہے اور رطب بدرجہ اول۔ مکرر مباحثہ یہ ہے۔

کل بنفشہ ۸ - ہر ایک بنفشہ ۲ - اصل السوس ۳
۵ ماضیہ ۲ ماضیہ ۲ ماضیہ

۱۲	درجه حار	۱۰	درجه رطوبت
۵	درجه بارد	۴	درجه یخ بستگی
۹	باقی درجه حار	۲	باقی درجه رطوبت

درجه حار ۳ قند او اوریه = ۳ درجه حار ۹ درجه حار ۳ قند او اوریه ۱ درجه رطوبت
 تکرار ضروری مضجات صفرا - آلو بخارا - عناب - سپستان گل - نیلوفر - تخم کاسنی - تخم خیارین
 تخم خطمی - تخم خبازی - بیدانه گل - بنفشه - عناب - الشلب گل - گاو زبان - مضجات بلغم - بادیان
 پنج بادیان - پنج کاسنی - تخم کرفس - پنج اذخرکی - انیسون - پنج کبر - اصل السوس - قشعر - سیاه
 زوفا - انجیر - موز منقی - تخم خطمی - اسطوخودوس - گل قند علی - شکاکی - باد او در - برنجاسف
 سنبل الطیب - بابونه گل - بابونه - شکببین - ابریشم خام - مضجات سودا - عناب - سپستان
 شاهین - چوئیده - سرسبک - موندی - برملندی - پوست درخت نیم گل - نیلوفر - اسفنج - انیسون -
 براده شیشم - براده آبنوس - چوب صینی - نیل - کنکله - ابریشم خام - باد بخیویه - اوریه - سکن چوش
 خون - تخم کاسنی - تخم کاسنی - تخم کاسنی - تخم کاسنی - تخم کاسنی - تخم کاسنی - تخم کاسنی - تخم کاسنی
 شربت عناب - منضج تب صفراوی - آلو بخارا - گل نیلوفر - تخم خیارین - تخم کاسنی -
 براده انگل بل تازه - بسل صفرا - ترنجبین ۲ قند - شیر شست ۳ قند - تمر بندی ۳ قند - مغز فلفل
 خیار شنبه - از ۴ تا ۵ قند - روغن بادام ۳ ماشه - تبرید - لعاب بیدانه - لعاب ریشه خطمی - تخم خیارین
 عرق گاو زبان - شربت نیلوفر - منضج - تب بلغمی - گاو زبان - اصل السوس - موز منقی - پنج کاسنی
 بادیان - شربت بزوری - در آب جو شانیده - صاف نموده خاکشی پاشیده نوش

اگر تپ باغمی فالص باشد - تخم کثوث - گل غافت - استنین - برنجاسف - اضافه نمایند -
 مسهل تپ باغمی در نسخ منفع بقیع خاکشی و شربت مغر فلوس - عیار شنبه شکر سرخ - روغن
 بادام شکر یک کنند - تبرید - مویز منقی - گلکند - و عرق گاوزبان - تخم ریحان - کنوبه پاشیده
 با شربت زردی مسهل بخورانند - منفع تپ سودای فالص برگ گاوزبان - مویز منقی -
 افقیمون - شاتره - بادرنجبویه - بقیع افقیمون جوش داده صاف نموده - شربت غناب با سکنجین
 افقیمونی آمیخته نبوشند - اگر تپ سودای بشکرت طحال باشد - از منفع مذکور تخم سنبلالو - برگ خا
 اضافه نمایند و بدهد ایوم مسهل بدین طریق که بوقت خواب حب لا جور و عرق بادرنجبویه یا عرق
 بادیان بخورانند - و علی الصباح - مطبوخ افقیمون جوشانند - تبریدش تبرید تپ باغمی است -
 نسخ حب لا جور و - لا جور و منسل ایک باشد - کبر ایک باشد - ترب سفید ۳ باشد - حب النیل
 ایک باشد - پوست لیل زرد ۳ باشد - لیل سیاه ۳ باشد - بسفلج ۲ باشد - ایارج فیقرا ۲ باشد
 ادویه کوفته و بجته و بروغن بادام چرب نموده ایارج فیقرا ۲ باشد - آینه عرق گاوزبان جویباران
 نسخ ایارج فیقرا - منسل الطیب - دارچینی - سیخ حب بلسان - عود بلسان - مصطلک - اسارون
 زعفران - هر یک ایک جزو یعنی مساوی الوزن - حب سقرطری یعنی ایوه دو چند ادویه در معرفت صفات
 ادویه مفروده - اکال - خورد که عضو و آن دوا یک باعث فرط قوت جلد و تحلیل - تفریق اجزا و جبر
 اعضا نماید مثل زنگار - از دردت - نمک - اشنان - سیندور - نوره - توتیا - موار سنگ - براده س
 جانب اس کشنده - و آن دوا یک باشد اخطا و رطوبات با سوسه خود و بطا هر جلد باشد
 حرارت لطافت خودش چند بیدستر و شیطرن و غیره - جالی - دوا یک پاک کند رطوبات از

عضورا مثل - انزروت غسل - ابل شور - نمک - نبات - فنج - ایرسا - حب بلسان - جامد -
 دوا یکد اخلاط رقیقه را بسته گرداند - سوم - نشاسته - کبریا - کیتل - حکاک - دوا یکد بوجه حدت خود -
 جذب کند سوسه مسام اخلاط گزنده فارش کننده را و بحدیکه زخم نماید - رابع - پیچنه بازگرداننده
 باره و آن دوا یکد - اخلاط سائله را از رخیستن سوسه عضو مایه با دارود - کامونی - گلنار - فوغل
 کشنیز خشک - قائل یعنی کشنده - و آن دوا یکد بوجه ضدیت خود روح حیوانی و قوی را خانی
 گرداند - و منجر بملاکت گرداند - فیون - سم الفار و هر اقسام زهرها - قاتلات کرم شکم - دوائی کرم شکم
 - ابلاک کند - بانه بزرگ - زرقائے خشک - جمده - انسین - پودینه - کیمیل - شیخ - شونیز -
 برگ شفتالو - ترمس - کرویا - قابضات - پوست قریج - پوست سنگدان - جفت بلوط -
 پوست برون پسته زرشک - حب الآس - باقلا - طباشیر - دم الاخوین - گلنار - بسد - جوز سماق -
 عدس - بار نمک - اذخر - جوز السرو - مغز تخم جامون - مغز تخم انبه - مصطلک - نمود - برنج - مائین
 مازو - کندر - کبریا - نشاسته - قاشق - دوائی خواشنده پوست مثل زراوند و قسطا و غیره کاوی
 یعنی داغ کننده - زلاج - قلع قطار - لاق - دوا یکد بقوت حرارت جوشده است لغزو خود و عضو
 تفرق اتصال نماید مثل غرل و غیره - مانعات احلام رویه - دوا یکد از دیدن خوابها و پریا
 ایمن دارد - سنگ بلور - چوب زیت در گلو آویختن - شب یانی زیر سر داشت خفتن - مانعات
 نزف الدم و نفث الدم و اسهال الدم - دوا یکد حبس خون بینی دران و غنن اسهالی
 نماید - دم الاخوین - مصطلک - جوز السرو کشنیز خشک - زرشک - سد حصص - زره - کافور - سیخ آب
 گیر و جفت بلوط - بار نمک - کبریا - نشاسته - بزرنج - شادند - گلنار - کندر - مازو - جل بر منی بیسی

دوايکيکه توليد ماده مني - ورياح منقطه - مجاری اعصاب - و اعضا کے تناسل نموده - قوت جماع بخشد -
 درنجیبیل - غریله تراج - تخم مرغ - عصقور - و سفید مخصوصاً دماغ او که بوقت جوانی مشهور است او باشد -
 انگور - تخم گندم - کنجد - مقشیر - کرفس - لب سباسب - شلجم - گوشت بزرغالک - کثیر و در چینی - مغز بادام - مغز
 جوز - مغز پلنگوز - شیر بایشت - جرجیر - مشک - حب الزلم - ملطیت - خولجان - شلب - عسری -
 زربنا - سود بجان - شفاقل - نستق - قزق - شط - نخود - تخم بلبل - سفید - لوبیا - مغز ناریل
 تخم ترب - تخم بایز - شیر گاؤ - روغن گاؤ - شیر برنج - باشکر - بودیدان - حسن مرغ - سفید - تودری
 و سفید - سوسلی سیاه و سفید - عاقر قرحا - صمغ - تخم گندم - دار فلفل - اشند - اسارون -
 مر و ارید - عبت الحمید - شیریش ماهی - محقق - و دانه خشک کننده رطوبات عضو - صدف
 سوخته - فرماے سوخته - انزروت - اشند - مر و ارنگ - صبر - توتیا - سندوس - محرق -
 دوايکيکه بوج قوت حرارت و نفوذ نمود رطوبات عضو را تحلیل نماید و احداث احراق و تامل نماید -
 زردیون - زرنج - رنگار - توتیا - نوره - محلمات رویه - دواے موجب خوابهاے پریشان -
 پیاز خام - شرب - باد بجان - باقلا - لوبیا - گندم - قبیط - محلل - دوايکيکه بقوت حرارت خود خارج کند
 اخلاط چسبده - معضورا - زرد اند - مرد نجوش - جندبستر - اکلیل الکک - سوسن - ترس - بابونه
 خطنی - جعد - پیساده شاق - برنجاسف - مرج - اسارون - تمام - اشق - پیاز مقلی - فانت -
 خروع - جاد شیر - قنولان - زفت - اذخر - باقلا - گاؤریوس - خردل - داربلد - شبت - صبر - تخم -
 دوايکيکه بقوت گرمی و جذب خود سرخ گرداند عضو قاهر را - خردل - خوج - انجیر - لاله افغانی - مخدر
 دوايکيکه مساوات عضو نموده از نفوذ روح نفسانی در آن مانع آید یا روح نفسانی را کشیف کند

و از حس و حرکت باز دارد. افیون. اسبند کچله. پنج شاہترہ. برگ تخم تنباکو. شکران. قزقل
 جوزاقل. بزرالنج. کاکج مخزجات جنین. اہل. زراوند. تخم کتان. سیلہ. فلفل
 یوزیان. پرسیاوشان. خربق سیاہ. زیرہ سیاہ. مخزجات میثمہ پرسیاوشان. تخم کرفس
 پینال کبوتر سیلہ. شونیز. برنجاسف. جند بیدستر. ایرسا. اہل. ازین او ویدہ واکہ باشد سائید
 و در حرطہ کردن و بعض نوشیدن. مدرات بارودہ بول. خار شک. تخم خیارین. گل خیرہ.
 آب کاسنی. تخم خرہ. آب کدو. آب خیار. آب تربز. تخم کاسنی. آب لیو. مدرات حارہ بول
 تخم گداز. پرسیاوشان. سنبل الطیب. الماس. بادیان. کباب چینی. قسط شیرین. زعفران
 سیلہ. افیون. زوقاے یابس. سداب. اسارون. حمو بلبلان. اہل. برنجاسف.
 کرفس. شونیز. پورینہ. ناسخواد. نھاڑی مدرات حیض پرسیاوشان. کباب چینی. سیلہ
 حل. بزرگ کابی. شونیز. اہل. قسط شیرین. برنجاسف. خطیان. جاوشیر. زعفران. بارودہ
 زوقاے خشک. آب نخود. اسارون. سداب. پوست الماس. سدر. خام. کرفس. جعدہ
 مرز پوش. ناسخواد. ترمس. مدرات جروح گل مخموم. سنگباجت. اشہ. دم الاغین.
 کثیر. صبر گلزار. انزروت. کثیر سفید. موم سفید. روغن گاو شستہ. زیرہ سیاہ. رال. بلوط
 آب سان المل. مسکن دواس کہ در بارانگیں. ہر. افیون. پیہ بط. سپیدہ و تخم مرغ
 منشاہ. کثیر. صف عربی. مہل سہلات میں بے ضرورت شدید سہل سخت زمین.
 لطیفہ ہمارے استادناضل اعلیٰ حکیم کامل و اکمل معلم اول حکماء حیدرآباد عالیجناب حضرت مولوی
 حکیم محمد منصور علیخان صاحب مظلایان ایک لطیفہ بیان فرماتے تھے کہ ایک حکیم صاحب

تجربہ کار ہے علم نے ایک مریض کو دوائے سہل دی اور بیمار کو تاکید ہوئی کہ ساعت بساعت عمل سہل
 مجھ کو مطلع کرتے رہنا۔ مریض نے حسب الحکم حکیم صاحب سہل کا استعمال کیا صبح کو بجز استعمال
 سہل کے ساعت کے بعد مریض کا ملازم حکیم صاحب کی خدمت نقاب خربت میں حاضر ہوا۔
 عرض کیا کہ جناب حکیم صاحب مریض کو دوست ہوئے حکیم صاحب نے کہا کہ اچھا ہوا آنے دو
 ۱۔ ابجے دہی ملازم حاضر ہوا۔ اور کہا کہ حضرت بیمار کو ۱۲ اجابت سے بہت نا توانی ہو گئی۔ حکیم صاحب
 نے کہا کہ موزی کو نکلنے دو کچھ مضائقہ نہیں یہ دوائے سہل ہمارے خاندان کی سہل کمزور
 ہے۔ ہزاروں اشخاص کو دیکھی ہے۔ دوپہر کو پہر ملازم مریض حاضر ہوا کہ ابھی حضرت حکیم صاحب
 مریض کے ہاتھ پاؤں سرد ہو چکے۔ فرش سے بیت اللہ لٹک جائے کی حالت نہیں بلکہ سر اسہال
 سے اختیار جاری۔ پہر حکیم صاحب نے کہا کہ تمہارے کہنے سے مجھ کو قیضات دینے کی ضرورت
 نہیں۔ ہماری دوائے سہل کو شے قیضات کی ضرورت نہیں۔ میں یہ سہل بھی لوگوں کو مقداد میں
 جو انون کو سالم گولی دیتا ہوں۔ یہ مریض نوجوان ہے فکر کیا ہے۔ خیر تین پہر کو ملازم مریض معہ
 چند مٹلہ دار حکیم صاحب کی خدمت میں حاضر ہوئے۔ اور کہا کہ آپ کا بیمار آپ کی دوائے سہل
 اور البقا ہوا۔ حکیم صاحب نے کہا کہ اچھا ہوا جو صحت جان گئی۔ نہیں معلوم اگر مریض ہلاک ہوتا
 تو یہ مواد فاسد کیا کرتا۔ شرح ۵

ور عدم از دست او ہر یک الیم اگر حکیم اینست لعنت بر حکیم
 مسہلات صفر آلو بخارا۔ ہلد زرد۔ گل منشد۔ گل سرخ۔ تر ہندی۔ برگ سنبل۔ ترنجبین
 شیر خشک۔ مغز فلوں۔ آفستین۔ مستونیا۔ شاہترہ۔ صبر۔ بلاب۔ شہرہ۔ ماوڑیون۔

مسهلات بلغم غاریقون - شحم خنظل - تربیدفید - ماهیزهرج - حب النیل - حل - لبغ - سنج
 ریوند چینی - زنبیل - مغز تخم بیدار - مغز انزق - روغن میدا - انجیر - مغز قلو - حب الطین
 فرفون - مسهلات سودا - اقیقون - اسطوخودوس - بالنگو - بلبله سیاه - جگر لاجورد - جگر اونی
 بلبله کابل - زنا - کی - تخم کثوث - لبغ - سنج - غاریقون - حب النیل - ایاج - فیکرا - مسهلات قلاوت
 دوا - یککه با شمش و شمع حل با سالی شود - سیلوز - گندار - شحم خنظل - بیج نیلوفر - طبله - عصاره
 بازنگ - عصاره کامون - شحم شمش سیاه - حمل کردن - سنگ مقناطیس - قطعه کلان
 پوست چپ زن و اشقن - بعد بر زانو راست بپن - داریچینی خورانیدن - روغن کفشد -
 بالعب - تخم گمان - آینه قبل را بان چوب بنون - مشتی دوائی که اشتباه طعم دارد - عرق لیمو
 پوست ترنج - سکنجین - سفرجل - سرکه زرشک - پوست لیمو - نخل - نمک هندی - مصطکی
 خولجان - قاتل - شیر شتر - مصلح دوا - یککه اصلاح مغز دوائی دیگر نماید - مثل زعفران
 برائے افیون و آله برائے هندی - مضرات باه - فرخیشک - کاسنی - کاهو - کشنیر - سیخام
 بیج نیلوفر - ایرسا - قط هندی - شحم شمش سیاه - بقله سیاه - حامض - کافور - تمر هندی -
 آلو بخارا - لیمو - موم - نمک - آب سرد بسیار نوشیدن - خصوصاً وقت صبح نهارد و بعد جماع و جمیع
 اشیائے ترش - مضرات بصر - عدس - خرفه - حامض - کرنب - کاهو - گندنا - کثرت جماع
 و در تاب آفتاب یا قریب آتش بسیار نشستن و بسوئے آفتاب و چیز طبع و تابان
 نظر کردن - مضرات جگر - خرم - انجیر - نارنگی - سرکه - شهید - بلبله سیاه - برباسه - حب البان
 آب سرد و در شیشمان مضرات دندان و لثه - غیر خصوصاً شیر شتر - ترب - اثنان

آب شور - آب برف اشیا که ترش و چیزهای گرم خورده فوراً آب سرد نوشیدن - مضرات
و مایع خلطیت - خشاش - اجاص - بلبه کابلی - تنباکو - شربت مضرات معدده - کنگره - مدس
ماوالشیر - تخم کتان - عنب - تخم کتان - گل معده - اورک - بوق - انجیر - جسد - حرم - حمام -
پنیر کینه - آب گرم - معده لاث خون - تخم کاهو - تخم کاسنی - آلو بخارا - برنج نذی - براد و آهوس
برگ نیم - براد و شیشم - گل نیم - گل نیلوفر - گل بنفشه - شربت صندل - شربت گند - عرق بادیان
گل سیخ - آب لیونیک - شربت عنب - از العمل معده لاث صفرا - کاسنی - خرفه
اسفول - تخم خیار بن - کشتیر - صندل - تخم کاهو - کافور - بهداند معده لاث بلغم - بادیان
انیسون - کون - دارچینی - اصل السوس - قاقله - مویز - برنجاسف - بنبل الطیب - خبازی
خطمی - معده لاث سودا - سپستان - گاودان - تخم خرفه - اصل السوس - انیسون
انجیر مویز - تخم خشک - معطس - دوات که تحریک مواد داخل کرده - آزار به عطسه دفع نماید -
تنباکو که بکشی و در معطش و دایک تشنگی آرد مثل تمام اشیا گرم و خشک - معض - دوا یک فاسد نماید مزاج
عضورا و بد بو گردد - اند - ارواح در طو بات آئیده بسوس آزار - زیر نخ - ناسیا - مضمت
دوا یک سنگ گردد و مثانه را بریزاند - اسارون - برنجاسف - حجر الیود - سنگ سرماهی
رما و عرق - تخم خرفه - پرسیاوشان - با و ام تلخ - خار خشک - بادیان
سنگ سیاه - سد - کینج - مفتوح - دوا یک سده بکشد - اوف
شاهتره - فارلقون - انیسون - انستین - اسطوخودوس - لهرسا
کباب - عود - فستیمون - ترمس - رانز یا نه صمتر - بسباسه - کرنس -

چون کشت - جادو شیر - جنطیان - ماشا - حرل - فزیره کرمانی - ناسخاوه - دارون - دارچینی - زعفران
نارانی - کشت - درخت - تخم گداز - زنبیل - رز او ند - وار لفل - سداب - سیح - قطره یون
کوبه - مفرحات اورام - بصل - زنج - حوت - پنهال کبوتر - آهک - قلع طار - سیح - پنهال کبوتر
قطره - مایون - فرفیون - مفرحات - زعفران - ابریشم - زنبیل - صندل - شکک - انقار - السب
سیله - سنبیل الطیب - امردو - اترج - انارین - آله - شکوفه لیو - پوست لیو - مرجان - بنج مرجان -
بمشاخ - برگ تبول - زهره - عطانی - لاجورد - گل سرخ - قرصندی - طباشیر - عود - مروارید - پودینه
نهام - یا قوت - سنگ یشب - منبر - ورق طلا - ورق نقره - منبر پسته - پهنین - بسد - سیب -
بسی - انجیر - جدور - بادریج - بانگو - دارچینی - زرنباو - سنبیل الطیب - سد - شقاق - قلع - شکک
قاندک - کبریا - گاؤزبان - کشنیز - شکک - سوس - نارنج - آله - اشند - بادریج - آله - گل چاندنی
کندر - کثیر عرق کیرژد - عطریات - اسطوخودوس - مقطع - دوایک - میان - اخلاط - طریقه - طبع
عضو - طریقه - بدن نفوذ کرده - از اطا - تعریف - در قوام - رفع نماید - خردل - سکنجبین - غیسره -
مقروح - دوایک - رایت - جلد افکار - در عضو - تخم پیدا نماید - زنج - لاج - سنبیل - سیر - پیاز - حرف
سگ - کبوتر - آهک - قطره - پودینه - مایون - سداب - راسن - فرفیون - لبن - سنج - مقی - دوایک - انقار
نارانی - یک - از آن - را از سده - و حال آن - در میان آورده - از راه - قی - رفع نماید - تخم ترب - آتش -
آب - شربت - تخم شبت - اصل السوس - غیر متشتر - بنج - خربزه - شکک - خربزه - خردل - جود - لقی
آب - که در طبع - کندش - آب - گرم - مایون - لوبیا - سرخ - اشتر - فار - و غیره - مقیات - صفرا -
سکنجبین - قندی - آب - شکک - جو - آب - اسفناج - یا آب - خمازی - حل کرده - بگرم نوشیدن - مقیات

بلغم تخم ترب - تخم شنب - بامک شود بکوبند و با عسل بپزند و آب نیم گرم در کنند - بکیر نه
 ترب بشکافند و خرب سیاه در رسد بپزند - پس آن ترب را در سکنجبین تر نمایند - یک شب - بعده
 آن ترب بخوراند و سکنجبین عسل باب لوبیا آینه عقب آن بپزند - مقلی بلغم و صفرا - سکنجبین عسل
 باب ترب و نمک نشین - مقلی که صفرا و سودا و بلغم بر آرد - پنج سوسن تراشیده نیکو فست
 با تخم شنب و خبازی و کشک چه همه را در یک کاسه آب جوشانیده صاف مزه - شربت اقیقین
 آینه طبر که انگور سی ترش کرده نیم گرم بپاشانند - فائده - تا ضرورت قوی نباشد - خرب سیاه
 استعمال نباید کرد که سمیت دارد و گاهی خنق آرد - و ایضا به ضرورت قوی غیر معادیه قوی را
 قوی نباید فرمود - مقویات بصر - مشک - آله - زعفران - بلبه زرد - بادام شیرین - بلبه
 بادبان - صدف سوخته - ابریشم سوخته - شهاب - مرج سیاه - مرادید حل کرده از میل زنده بپوشم
 استعمال کردن و نظر بوسه مهتاب مزون مداومت سر - مقویات دماغ - مرادید آله -
 بهار به - بهار سیب - بهار امرو - گل سرخ - مارالور - نارنج - بلادر - بندق - بالنگو - زنجبیل
 سعد - سنبل الطیب - مشک - عود - عنبر - قالیه - قزفل - کندر - روغن عنبر - و باغ جیوانات
 گوشت ماکیان - دراج - و شیریش - مقویات دل - امرو - انار شیرین - آله - ترندی
 سیب - صندل - لهاغیر - گل منوم - ریاس - بید کبریا - کافور - گاوزبان - کشنیر - مشک
 گل سرخ - مرادید - نیلوفر - نارنج - بلبه - باقوت - ورق لوز - ورق طلا - قش - اترج - اسطوخودوس
 ابریشم - بهمن - بهنج - بالنگو - بادریج - حداد - دارچینی - ورنج - زرنباو - زعفران
 سنبل الطیب - سعد - سیلند - شقاق - عود - عنبر - زنجبیل - قزفل - قساقه - لاجورد

مقویات جگر کاسنی - انار - اشنة - اطهار الطیب - جوز بوا - جاما - حب ملسان - دارچینی
 عاقت - قرنه - قزفل - کثوت - مصطکی - رومی - سنبل رومی - بدانند که ضعف جگر بیشتر از سردی
 و تری میباشد - لهذا دویہ مقوی جگر اکثر ماراند - مقویات معدہ - آله - انار دانه - پسیله
 سماق - سفرجل - طباشیر - گل سرخ - هلیله مرابا - ازخز - پوست ترنج - بالنگو - جوز بوا - دارچینی -
 زرنباو - سعد سیلنه - ساقی هندی - خرفه - قزفل - قاتله - کندر - کردیا - مصطکی - مشکطری
 لنتاع - نمود - مقویات دندان ولته - شب - سی - پوست هلیله - زوفل - عاقر قرحا -
 زیره سماق - گلاب - گندار - کندر - سعد - عصف - شاخ گوزن سوخته - مائین - مصطکی -
 دانه الیمچی - قزفل سیاه - کیس - طباشیر - استخوان هلیله - زرد سوخته - بهلاوان سوخته - بندر
 انزروت - شکر احمت - عدس مقشر - تمندی - مرکب - پنج مرجان - پنج نسنه - قسط شیرین -
 مروراید - پوست مولسری - بجز دقتی - تخم سرس - مشک - راکب - زرنب - کف دریا - برگ مور
 کباب - تاجا کو سوخته - ملطفت - دوائیکه اختلاط غلیظ را رقیق گرداند - و قطع نماید - آبل - سبط خور
 ازخز - اقوان - انجوره - ایرسا - انجیر - بالونه - پودینه - حماض - سرکه حب ملسان - جندبید ستر
 شده - جده - حرل - خردل - دارچینی - زوفاسک - خشک - سداب سیر - زراوند - صندل - عاقر قرحا
 قرطم - پنکشت - ناغزاه - وح - بنام مشکطری - بادرنجبویه - ممسک - دوائیکه اسهال دارد -
 و منی را از خروج سرعت باز دارد - اقوان - جوز بوا - پیربوتی - گوگل - تنسم - دهنوره -
 اجوائن خراسانی - قزفل - قزفل - بسباسه - زعفران - مصطکی - دارچینی - زرنبیل - کافور -
 مشک - عاقر قرحا - مشکطری - درخت نیلان - دهنوره - ست گلو - ملذذات جماع - دوائیکه

مردی ازین یابرد و در وقت جمیع لذت بخش در قنصل و در چینی کباب به عاقبت فرما میفرج - نرم
 کوفته با عسل و زنجبیل - پودره سبزه - وقت حاجت قدس از آن بهاب و حسن - بر ذکر
 مالیه و شوق جمیع شود - سوسن سائیده بروغن یا سمن آینه شده به سوسن کور طلائع و لون
 به پودر سیاه - کافور به نایل کبوتر معطیات قضیه سیاه و وایکه ذکر اعظم دور از دست یاب
 خراطین - عاقر قرحا - پوست کبوتر سفید - سوسپ - قنصل - جوز برا - دار مغنی - زعفران - بادام
 مالش بروغن زیت و روغن مورچه و باب کرفس کمر شستن - بروغن کوسه کمر چرب
 نموان - و خراطین - با غلغله خشک - بروغن سوسن سائیده مالیدن به قضیه قنصل و وایکه
 فرج زنان را چون بکند - پوست بکالن - پوست ناز - پوست مولد سی سائیده به پودر سیاه
 برداشتن - با جوی - یا کافور و عسل - یا سوسن و بفرج طلاء کردن - و جمیع اجزای پودر - اسفنج
 کجایه سیاه - گوگرد - تخم قره بند سی کوفته بهینه قدس و فرج ایشان - سیاه پودر بروغن تاسه روز
 به تمام مخصوص مالیدن بهینه و آنرا هم نرنگیند - یعنی و وایکه خون دارد به جراحت را سخیل
 گوشت صالح گرداند - و الاخوین - کثیر اسنوم و وایکه خواب آرد - کاهو - افیون - شبمت -
 تخم خشخاش - گل خشخاش - زعفران - گل معصفر - قنصل - همانا - گل بنفشه - کشیز تر - آتش جو - خیر
 بادام - روغن بنفشه - روغن بادام - روغن گل - با بون مهزل و وایکه لاغری بخشد مثل لک و غیره -
 مولد است منی - سوسن - پیاز - حب الزلم - بهمن - بوزیدان - بادام - پوسته - تخم کتان - آتش
 شکر - بنفود - بالون - اندر - نایجل - تو در مین - زنجبیل - مشک - زعفران - تخم گند - آتش قنصل
 شیر که با شکر گوشت مرغ و باطله - ناشفت و وایکه جذب بلوبات نماید بکشد به بیه اسفنج و غیره

تاریخ طبع از برادر محترم جناب میرزا علی سید نواز شریف صاحب حکیم سند یافتہ سرکار عالی

وہ حکیم نامور احمد سعید	ہے مطلب کا جتنے شہر و جاہ سما
تھے جو اپنے وقت کے شیخ اکبر	جن سے ہوتی تھی مریدوں کو شفا
اوس مقام نے اپنے فیض سے	طلب یونانی کو زندہ کر دیا
تجربات اوس کے جتنے اور کونام	جس میں سے چوتھے بھائی اکیلا
نام نامی جگہ ہے ناور علی	صاحب فہم و زکا طبع رسا
یہ قرا با دین ہے ناور وافی	اس میں لکھی ہے مجرب ہر دوا
لقد ابکتا ہے بہر سال طبع	کیا ہی اچھا نسخہ صحت لکھا

تکملہ در بیان چیزات کہ تھیل و اصلان افلاک نامیدہ از ہمہ بدن یا از عضو سے واحد ہے وار و شدن
در مدہ شمع و پیرینہ خشک یا تر۔ افلاک چہ چیزے رقیق و خشک و شدید و جہینہ۔ معوطہ یا پچہ
در بین چکانند۔ نفوخ یا پچہ در بین رسد۔ وجہ را پچہ در علش چکانند سفون۔ تاکہ او یہ سائیدہ بر وزن
مانند۔ قطور یا پچہ در گوش روگیر شگافا چکانند۔ نطول یا پچہ از انما ت بر ظاہر بدن بر وزن۔ از فاصلہ
بے توقف و کلسہ بر وزن و انکیاب نیز اطلاق کنند۔ مکوب۔ آنکے چیزے سائل از فاصلہ بر بدن بر وزن۔ وقت
انکیاب۔ بخار آب گرم بر بدن رسانیدن خود را با چہ پیچیدہ و سرگرم ساختہ۔ چنانچہ برائے تعریق کنند۔
یا بخار او یہ گوش رسانیدن۔ کما و۔ آنکے چیزے گرم عضو نہند و چون سرد شود باز گرم نمودہ بگذارند خواہ این
خشک بود یا تر۔ ترسوخ۔ آنکے چیزے تر بر بدن بمانند۔ تدمین۔ آنکے روغن مانند۔ حقنہ۔ آنکے چیزے سائل در حقنہ
ساختہ در دروہ رسانند۔ یا در مثانہ در درجہ رسانند مثلاً فہ آچہ در از ساختہ و در پرا در قبل بر وارند یا

کنگر محبت نموده بر یکدیگر می‌زنند. در بر این روغن زرد و روغن ساندل که از بهر محفوظ ماندن حساب می‌برند
 حبس خونی و معده که با آب پنجه و سفید است. افزون ۲. تولد معده و سنگ است ۲ تولد. آمدن تولد.
 پوست بلیله سیاه ۳ تولد کوفته غشای گل از می ۳ تولد انداخته حبس بمقدار کنار رفتی بنده حبس جد و از میان خود
 زعفران تولد. جد و در خفای ۲ تولد. زرد کچر ۲ تولد. بزرگ ۵ تولد. اگر غرق ۳ تولد. و از چینی. دانه الماچی.
 صیفی غنی هر یک ۳ تولد. لاجورد و تولد. ورق نقره. ۳۵ عدد. حبس سبز بر است پ نوت
 سفید. موز گله ۱. ازار اقی ۱. جوز و ۱. جوز مثل. فلفل سیاه ۲ تولد. پنج بسکینه و در عرق
 برگ. سفیدان حل کرده حبس بمقدار خود بنده حبس کاسه ریاح. رسوت ۳ تولد.
 منزه خرم ۳ تولد. حویض منقی. ۵ دانه. حبس بمقدار ناله حبس ربع جدید. برگ دم توره
 فلفل و در مجوزن کوفته حبس بمقدار خود بنده. حبس عدد برگ بر است بوی مرغی سفید
 منزه بکامین شمار منزه خرم ۲ تولد. آب عدد برگ ۲ تولد. رسوت. شمار سائین شمار. تر سبیل
 حبس سبیل. عصاره برگ و شاخ و گل و پنج و دخت کر یا تولد بر آرد و عصاره که ریوند تولد
 نمک سائین بر تولد. پوست اندامین ۶ داشته حبس ملین. پوست بلیله کابلی. پوست بلیله.
 پوست بلیله زرد. هر یک تولد. شمار کی داشته حبس قرش دیگر. بر است امر اض
 خرباش. سفید بلیله سیاه. بلیله توانا. پنج. جز بق سیاه هر یک ۳ تولد. رسو لیمو، ۱۴ عدد.
 حبس منقش. سکنج. شوق. جالوشیر. مقل از زرق. حرمل. صبر تر و سفید. بلیله زرد. از رسوت
 هر یک ۳ داشته آب گندم و وید سائیده آیسفته. حبس بمقدار موزنگ حبس باضم خنجر. شمار
 شمار. انگ. نیرا. پودینه سبز نیم پا. فلفل سیاه نیم شمار. نمک لاجوردی. شمار. سر که یک قتل

حب خافش - دافع حمیات بلغمیه و سوداویه - خافش - پوست پیله کابی - میر سیاه هر یک
 ۵ توله حب اعجاز - دافع سعال - رب سوس ۲ توله - افیون ۱ توله - صغ عربی ۲ توله - مرکب ۲ توله
 سلاوس ۲ توله حب سیاه آتشک - گندک آله سار - ماشه - تیلیا ساگه ۶ ماشه - سیاب
 ماشه - حب السطین ۱ توله - حب سارند - خمیره مروارید - مقوی طلب دافع اختلاج
 مروارید ۳ ماشه - کهر ۱۰ ماشه - بند ۱۰ ماشه - صندل سفید ۳ ماشه - مصطلک ۳ ماشه - مشک
 ۱۰ ماشه - منبر ماشه - ورق طلا ۱۰ ماشه - ورق نقره ۱۰ ماشه - گلاب رنار - نبات - نار -
 خمیره صندل - براده صندل سفید ۳ توله - عرق گلاب ۲ شیشه - شک سفید ۱۰ توله -
 خمیره گاوزبان عنبری - گاوزبان - کشنیز خشک - ابریشم - بهمن سفید - تخم بالنگ
 تخم زنجبشک هر یک ۱ توله - منبر شهب ۱۰ ماشه - سوائے عنبر همه ادویه در دوسیر آب
 مشب تر داشته صبح چو شانیده تا نلث بهاند با نبات سفید - نار - عمل مصفی آثار - ورق
 طلا ۱۰ ماشه - ورق نقره ۶ ماشه با عنبر مذکور خمیره سازند - حبش الحديد - برائے هبال
 معدی و تقویت معد و مکر و قدام و برص و امراض خیانت با در وقت مناسب مفید است -
 حبش الحديد - را بریان کرده در سرکه هفت نوبت سر و کرده سفوف سازند -
 حب تنفر و سخطائی - برائے دار الغیل مفید - مرکب کندر - ریوند چینی - بقل - مصطلک -
 سکنج - منغ عربی - صبر زرد - چند بیدستر - اشق - جاوشیر - زهره گاؤ - قسطمغ - ایرسا -
 زعفران - گند بهر دزد - قرد مانا - پوست بنج کبر - جزر کتان - تخم طبله - کرنب - جدوار
 زرد نیاد - شمشیر - سد کوفی - گل ارمنی - طرفیون - قرنفل - سلیند - مشکطه اشج - چرائنه

برگ خاشاک - برگ سرو - برگ سداب - گل سرخ - برگ مورد - برگ گلدان آب خوش
 واد و صاف ننوده ادریه هموزن کوفته بینه اقراص سازند و نماد نمایند حسب تپ سرفه
 رب سوس - خشاکش - تخم جوز مائل - هر یک اوله - افیون ۳ ماشه - زعفران ۳ ماشه - مشک ۱ ماشه
 و عرق برگ تنول حل کرده حسب بقدر ماش بندند - حسب ربلو - تخم کاجو - صمغ عربی نشاسته
 بزر الیچ - افیون - هموزن حسب بلعاب بهدانه بقدر شود - برای سرفه شدید و ضیق النفس
 حسب هیضه و باضمح - گل درخت دار سفید - سبزی کھار - آبک آب نارسیده - بچ سرخ
 هموزن کوفته بینه حسب بقدر شود و بندند - حافظ الصحت - برای نزل و ذات البیض
 کثرت بول و تب مفید - دار نفیل اوله - دار چینی - جوز بوا - مصطکی هر یک اوله - کندر و کتو
 جوز مائل و توله - شهبه اوله - همه جزا کوفته بینه در عمل مصنی میانند - و و المسک علی
 مقوی قلب و جگر - رافع خفقان بار و مراح قالج و لقوه و تشنج - مر و ارید - کهر یا - هر یک
 اوله - بهمن سفید - سنبل الطیب - قنفط - سافرج هندسی - اسشنه - قاقله - هر یک اوله
 نفیل سفید ماشه - زنجبیل اوله - مصطکی و ماشه - مشک و عنبر هر یک اوله - شهبه و چند -
 و وائے موچرس - برای سیلان رحم و طویش مفید - گل و بادام ماشه - موچرس
 ۳ ماشه - موصلی سفید و سیاه هر یک ۱ ماشه - شستاور ۱ ماشه - گوگرد ۱ ماشه - عود غرق
 ۳ ماشه - صمغ عربی ۳ ماشه کوفته بینه سفوف سازند - و وائے سبزر - مانع تب لرزه
 پوست خشاکش - بھنگ - هموزن قدر غراک ۳ سرخ قبل از نوبت - و دیگر پوست خشاکش
 بھنگ - گندک اوله سار - هر یک اوله - بھنگ ۲ ماشه و وائے نفث الدم

شاخ بزرگتر نموده بخورانند. و در لیسک معتدل - مروارید ۳ داشته - کهر با ۱ داشته
 گل سرخ - طباشیر - کشنیر خشک - گاو زبان هر یک ۱۲ توله - مشک خالص ۱ داشته - زرنیاد ۱ داشته
 شربت سیب ۸ توله - و واسطه عقیق - عالس دم طمست - کشته عقیق مفید است
 و واسطه خارش - کید ۲ جزء برگ خا اجز - سیاب ۳ جزء - نیله تونه بریان ۳ جزء -
 روغن بابونه بر تل ریح - دافع او جلع بارده - بابونه اسیر - روغن کچند ۳ سیر -
 روغن برفقت برگ - براسه وجع مفاصل مفید - آب برگ مدار - برگ بکامین -
 برگ بشید انجیر - برگ شنبهالونه - دمنوره - رقوم - برگ لکلی - هر یک از آب برگها ۱۲ توله - باروغن
 کچند ۳ سیر - چوشانیده صاف نموده بگیرند و مالش نمایند - روغن چوب چینی
 براسه وجع مفاصل مفید - چوب چینی - نثار - سورنجان - نثار - رسوت - نثار - برگ حنا - نثار -
 روغن کچند ۲ نثار - روغن دیو دار - براسه فربه و سقطه مفید - آئینی بلد سی - اصل السوس
 دار بلد - دیو دار - هر یک ۱۲ توله - و بهو النساء - نثار - روغن کچند ۲ نثار - روغن برانجور مفید -
 سنگجاست ۴ توله - مردار سنگ ۳ داشته - کید ۳ داشته - رسوت ۳ داشته - روغن کچند ۳ توله یا
 روغن کمرنج ۴ توله - روغن کافور - رافع او جلع - الالمی ۴ توله - قنفل ۱۲ توله - کافور
 - نثار - روغن کچند ۲ نثار - روغن کچند - دافع وجع مفاصل و استرخا و تشنج و امراض عصبانی را
 بپزند - عاقر قرحا - تخم دمنوره - اجوان دلیسی - اجوان خراسانی - انجون کهنکی سفید - کید
 کثیر سفید - هر یک ۳ توله - مالکتنی - نثار - کلونجی - نثار - باشیر گاو - نثار - مسدود تر کرده باروغن
 کچند ۱۲ نثار بخورانند روغن سیر - براسه اندمال قوطه گوش و دیگر زخمها مفید - عصاره برگ

برگ لگد برگ سنبالو - باروغن کچد - روغن دروگوش - چوب پنبی - مرزنجوش -
 بند البنج - دست خشمش - بیج امدان - هر یک اتولہ - روغن کچد - نار - ویکر - برگ اڈلسا
 برگ آگ - برگ سنبالو - روغن کچد - روغن قرصہ گوش - چالیہ کبہ ۲ عدد افیون -
 ۲ ماشہ - کف دریا - سیندور - کتہ سفید ہر یک ۲ ماشہ - روغن کچد ۲ تولہ - سفوف زحیرہ
 زیرہ سفید ۴ ماشہ - اجوان ۵ ماشہ - افیون ۲ سرخ - سفوف ابیض برائے سوزاک
 شورہ - رال ہمزون سفوف ابیض برائے جریان مفید - پوست ہیندوہ کہ بعد آوردہ
 شدن بچہ باشد از تنک آب و نرشار صاف نمایند و غشائے اندرونی دور نمایند و بنظر
 گلی گل حکمت تودہ بسوزانند و خاکستر نمایند - شرح یہ دو اجریان کو دور کرنے کے سوائے
 مریض سلسل البول و دیاسیس و بول الغرض کے رخ کر نیکی لیے ہی مفید و مجرب ہے -
 سفوف زحیرہ صادق - رال سفید - کتہ - نیلگری - تخم کزہ - ہمزون - سفوف زرد -
 سفوف مامیران - برائے سوزاک مفید - کہیت زرد - گلزار - زراوند - کچد مقشر
 ہر یک ۳ تولہ - طباشیر ۴ تولہ - تخم خرفہ ۳ تولہ - سمت بہروزہ ۴ تولہ - افیون - کتہ در -
 سمع عربی - زرشک ہر یک ۲ تولہ - مامیران ۱ تولہ - شکر سفید ۳۳ تولہ - شرح - سمت بہروزہ
 بنائے کا طریقہ یہ ہے کہ - گندہ بہروزہ بقدر مطلوب ہو - پارچہ پر رکھ کر اس پارچہ کو کسی
 ظرف گلی وغیرہ پر رکھ کر لیے برچہ بادین - بانڈی مین نصف پانی رسبہ اور بانڈی کے
 نیچے آگ روشن کریں - آگ کی حرارت سے گندہ بہروزہ جگ کر کپڑے مین سے پانی مین
 آجائیگا - پھر اسکو بانڈی کے پانی مین سے نکال کر دستو سالیں کپڑے پر کہیں - پھر وہ آگ کی

گرمی سے ہانڈی میں آجالیگا۔ اسی طرح گرم اور صاف کرتے رہیں۔ یہ بات شک کہ گندہ بہرہ
 ست بہرہ بنائے۔ اور قابل سفوف کرنے کے ہو جائے۔ سفوف سلاجیت
 برائے سوزاک مفید۔ کیزاہ تولد۔ مصطلکی۔ کندر۔ ست بہرہ روزہ۔ ست سلاجیت۔ گل ارمنی
 ہریک ۲ تولد۔ تخم خربزہ۔ تخم خرفہ۔ کتہ سفید۔ نشاستہ۔ ہریک ۱ تولد۔ شکر سفید۔ ہم تولد۔
 سفوف نفث الدم۔ برائے نفث الدم وصل و رفاف و تخیر مفید۔ کثیرا۔ رب سس
 نشاستہ۔ افاقیا۔ گھٹار۔ تخم ظمی۔ ہریک ۴ ماشہ۔ خشتاش۔ اماشہ۔ سرطان محرق۔ اماشہ
 باقلاہ ماشہ۔ گل ارمنی تولد۔ دم الماخرین تولد۔ منہر بہید اندہ ماشہ۔ منہر تخم کدو شیرین
 ۴ ماشہ۔ منہر بادام شیرین ۳ ماشہ۔ منہر تخم خیار ۴ ماشہ۔ منہر تخم خربزہ۔ براؤہ۔ لیمۃ التیس۔
 صمغ عربی ہریک ۴ ماشہ۔ سفوف سوزاک۔ کثیرا۔ مصطلکی۔ کندر۔ ست بہرہ روزہ
 ست سلاجیت ہریک ۳ ماشہ۔ گل ارمنی ۶ ماشہ۔ صمغ ناگوری۔ کتہ سفید۔ ہریک ۳ ماشہ
 نشاستہ ۶ ماشہ۔ خشتاش ۳ ماشہ۔ اجوائن خراسانی ۳ ماشہ۔ شکر سفید تولد سفوف
 مقلیا تا۔ برائے اسہال بواسیری و زہر مفید۔ تخم ترہ تیزک ۲۰ م۔ زیرہ دل۔ تخم کتان
 ۲۰ م۔ تخم گندنا مل۔ ہلیہ سیاہ ۲۰ م۔ مصطلکی ال۔ بروغن گاؤ بریان کردہ سوائے تخم ترہ تیزک
 ہمہ ادویہ کو فیتہ تخم ترہ تیزک مسلم آمینہ سفوف سازند۔ سنون متوسطہ طفل کو
 شکر اجت۔ نمک سانہر۔ مانگی۔ کباب چینی۔ مصطلکی۔ زنجبیل۔ تیناکو۔ چترکی۔ ہون
 سنون کلان۔ عاقر قرحا۔ چترکی۔ کرمانج۔ ۳۰ ہریک ۳۰ تولد۔ پادست انار۔ بازہ
 سبز کندر۔ گھٹار۔ گل صمغ کف دریا۔ ہریک ۱۰ تولد نمک لاپوری۔ اماشہ۔ خشک بانی اما

خاکستر صدف کاشه - بیهک کاشه - خرف پنبی ۱۰ تولد - پنج سوسن - طباشیر - تخم خرفه - نشاسته
 بریک ۳ تولد - کتیرا ۱۰ کاشه - سفوف قلع - طباشیر - واند هیل - جو سوخته - کتبه سفید - هموزن -
 سفوف اسپهال کبیدی - دم النخین - طباشیر بریلان - صمغ عربی بریلان - فراطیش
 منزه حب الیاس - کبریا - زرشک - سماق - منزه بیداد - کتیرا - پنج انجماد - اقا قیام بریک ۱۰ کاشه
 پوست ختمش ۳ سسج - افیون - پنج زعفران - امین - کافور - انخود - بارنگ مسلم ۳ کاشه
 سفوف یازده ادویه - باضم طام - پوست بلبله زرد - بلبله - آمله - بادیان - زنبیل
 قنطاریل - وار فلفل - سنا - اجوان - شیطان - رنگ لاهوری - هموزن - منون تریاق الانسان
 عاقر قرحا - زراوند حرج - رسوت - ختمش - هزار پنج - گنده بهر وزه بریک - هموزن - الیضا -
 پوست ختمش ۵ تولد - عاقر قرحا ۵ تولد - زراوند حرج ۳ تولد - هزار پنج ۵ تولد - میبله سائله ۵ تولد
 بهر وزه ۳ تولد - شح منون تریاق الانسان که بهر دو لون نسفد و افغ در دوندان من
 سرخ وارو - برائے حیات باره مفید - شکر ۲ کاشه - تخم همپوره - اولد - غوراک برآ
 مردمان ۲ سرخ - شیاو شیر خشک - رده چشم را مفید - شیر خشک - بکجوت - افیون
 هموزن - عرق بنار بلغمی - اندامهول - بطریق معروف عرق کشند - عرق اختناق الحرق
 ۱۰ تولد - کابو - تخم خرفه - گروه سماق - صندل - سرخ - سفید بریک ۱۰ تولد - نیلوفر - عناب -
 شبداد - تخم شبت بریک ۵ تولد - ختمش ۱۰ تولد - درون عرق ۱۰ تولد - طباشیر ۲ تولد -
 سسج ۲ تولد - ادویه و آب تر کرد عرق کشند عرق ما القرق - که در سه بشیرین
 ۱۰ کاشه - خیار - مار - عرق قاطع استحا صند - ازبرک و شلج و بار و رخت اترن عرق کشند

قرص ریوند - مغنہ ہلکہ - دافع استسقا - ریوند حبشی - فوہ - ایک منسل ہر ایک ۳ تولہ
 تخم کرفس ۲ تولہ - انیسون - عصارہ خافث ہر ایک اولہ - قرص قرصہ مثانہ - منہ تخم خربزہ
 وخیار وکدو سے شیرین ہر ایک ۲۰ درم - صغ عربی - دم الاخوین ہر ایک ۱۰ درم - افیون ۳۰ درم
 تخم کرفس ۱ درم - باشریت خشتاش بدہندہ - قرص کالنج - برائے سوزاک مفیدہ تخم خیار ۱ درم
 تخم کالنج ۳ درم - تخم کرفس - شہداند - طین ارنی - صغ عربی - دم الاخوین - ہزار پنج ہر ایک ۲ درم
 افیون ۱ درم - باشریت خشتاش بدہندہ - قصص کج - شربت خشتاش بنائے کا طریقیہ یہ ہے کہ
 تخم خشتاش پیسکہ شیعہ کالہ لین - اور قند کو ٹھنڈہ قوام کریں - جب قوام تیار ہو جائے - آگ سے
 اتار کر جب تک قوام گرم رہے شیر و خشتاش کو قوام قند میں ڈالیں - اور کچے سے ملا کر نرم گ
 پر رکھیں تاکہ دوبارہ قوام ہو جائے - قیروطی ملین - برائے دغ و بوست اعضا و تشنج
 یا اس مفید گل خطمی - با قلا - آرد جوار ہر ایک ۵ تولہ - گل بنفشہ ۱۰ تولہ - روغن کنجد ۳ ناروم صاف
 مغنہ ساق گاؤ ہر ایک ۳ نار - قیروطی سازندہ - قیروطی قرصہ حبشی - گل بنفشہ ۵ ماشہ در آب
 جوش دادہ صاف نمودہ لعاب بہداند ۵ ماشہ - موم سفید ۳ ماشہ - روغن کنجد ۵ ماشہ جابجائے
 مطبوخ بخار - برائے بخار طبعی و صفراوی مفید - گلوسے تازہ یک حصہ - ہزار و نہ نصف
 اصل السوس ربع حصہ مطبوخ نمایند - مطبوخ نزلہ - برائے نزلہ حار مفید - بیوس گندم نصف
 اصل السوس ربع جزو - در آب بچو شامند - معجون کمون - محلل رباع - مقوی معدہ و جگر
 باضم شتہی - دافع قبض - سنبل الطیب - عود بلسان - دارچینی - سلیمہ - حب بلسان ہر ایک
 ۳ مثقال - روغن بادام ۳ مثقال - پورہ ارنی - اشغال - نفل سیادہ - ۳ مثقال - برگ سداب ۳ مثقال

زنجبیل ۳۰ مثقال - زیره سیاه ۱۰ مثقال - ترب سفید مجوف و تقشر برابر باشند - چند معجون سازند
 مفرح اعظم لولومی - موافق جمیع اوجیه - مقوی معده و جگر و ریج البواسیر - شامیه ۵ -
 بادستجو ۵ - گل گاوزبان ۱۰ - برگ تنبول هر یک ۱۰ - اشغال ۳۰ - بهمن سرخ و سفید هر یک ۵ - اشغال
 لاجورد ۳۰ مثقال - طباشیر ۱۰ - گل مختوم - زعفران - کباب عینی - درونج عقری - زرنب - زرنباو
 هر یک ۳۰ مثقال - پوست برون پسته - پوست بلبله - دانه پیل هر یک ۲ مثقال - در جان
 کبریا هر یک ۱۰ مثقال - اگر غرق - صندل سفید - ابریشم مفرح هر یک ۲ مثقال - بشکر سفید انار
 آب سیب - آب زرد شک - آب ترنج - آب لیمو - آب انار - آب انگور هر یک ۱۰ ثار - مروارید
 صدف نقره - ورق طلا - یا قوت هر یک ۲ مثقال - آب بهی - گلاب هر یک ۱۰ ثار - معجون
 فنجنوش - براسه دشته و فالج و لقوه و تشنج بسیار مفید - مقوی معده - رافع اسهال -
 بلبله سیاه ۲۰ تله - پوست بلبله - آله - فلفل سیاه - دار فلفل - سعد کوفی - شیطرج هندی -
 سنبل الطیب - تخم کرفس - حبث المهدیه هر یک ۲۰ تله - تخم شنب ۱۰ تله - سرکه انگور یک شیشه
 روغن بادام ۲ ماشه - مفرح علی رضا - براسه لطیفه حرارت قلب و جگر و صفقان تسکین
 التباب مفید - یا قوت رماتی - حبه - مروارید ناسفته - گل ارمنی - طباشیر - کبریا ۱۰ شمع -
 گل گاوزبان هر یک ۳۰ ماشه - ورق نقره - کافور هر یک ۱۰ ماشه - تخم خرفه - اما شیه - با شربت
 فواکه و قوام قند سفید جارش سازند - معجون آمله - براسه ضعف معده و اسهال دراز می
 آمله ۱۰ تله - تخم کشمش ۲ ماشه - خنجر گل - صدف سوخته - مصطکی هر یک ۳۰ ماشه - دانه پیل - عود
 هر یک ۳۰ ماشه - آب لیمو ۲۰ تله - قند سفید - ثار - معجون سورنجان برآنج مفاصل مفید -

سورنجان - ۱ تولہ - ۱ سناہ تولہ - ۱ زنجبیل - ۱ سارون - ۱ زمرہ سیاه - ۱ دار فلفل ہر ایک ۲ تولہ - باقند
 و وجہ بنو آرم - ۱ صفرح بار ۶ - ۱ گل سرخ - ۱ طباشر ہر ایک ۳ درم - ۱ کشنہ خشک ۱ درم
 ۱ سہلہ ماشہ - ۱ مروارید ۱ ماشہ - ۱ کبریا ۱ ماشہ - ۱ کانورہ سرخ - ۱ شربت سیب ۳ چند -
 ۱ معجون طمین - ۱ بیخ جلاب - ۱ گل سرخ ہر ایک ۳ تولہ - ۱ سناہ ۱ تولہ - ۱ شہد خالص ۸ ۱ تولہ -
 ۱ معجون بقراط - ۱ مقوی مدہ و جگر - ۱ باضم طعام - ۱ واقع ریح - ۱ تخم کرفس - ۱ تخم گداز - ۱ تخم شبت
 ۱ کشنہ خشک ہر ایک ۱ مار - ۱ ناخواہ - ۱ اگر غرق ہر ایک ۵ تولہ - ۱ دار فلفل - ۱ سبباسہ - ۱ زنجبیل - ۱ دار فلفل
 ہر ایک ۱ مار - ۱ شہد ۱ مار - ۱ معجون عشبہ برائے فساد خون و آتشک و امراض سودا و صفیہ
 عشبہ مغزی - ۱ سناہ - ۱ بستانج - ۱ گل سرخ ہر ایک ۶ تولہ - ۱ چشمتیم - ۱ شاہترہ ہر ایک ۵ تولہ -
 ۱ چوب چینی ۳ تولہ - ۱ قند سفید - ۱ صندلین ہر ایک ۳ تولہ - ۱ باس چند غیرہ برائے آئندہ معجون سازند
 ۱ معجون چوب چینی - ۱ برائے فساد خون و آتشک سفید عشبہ مغزی ۶ تولہ - ۱ بستانج
 ۱ گل سرخ - ۱ چوب چینی - ۱ صندل سفید - ۱ سناہ - ۱ پوست ہلدی زرد - ۱ بادیان - ۱ باہجی - ۱ کباب چینی
 ۱ دار چینی ہر ایک ۱ تولہ - ۱ نبات - ۱ نار - ۱ معجون سنگدانہ - ۱ پوست سنگدانہ - ۱ پوست ہرون
 پستہ - ۱ الہیجی - ۱ مصطکی - ۱ کندر - ۱ غنچہ گل - ۱ پودینہ - ۱ ساق ہر ایک ۲ درم - ۱ فلفل سفید - ۱ دار چینی
 ہر ایک ۱ درم - ۱ کوفتہ بختم برون پستہ سرشتہ باقند سفید و چند معجون سازند - ۱ شح
 باقند سفید و چند معجون سازند - سے - یہ مطلب ہے کہ تمام ادویہ کے اوزان کے مجموعہ سے
 قند سفید کا وزن دو چند رہے - ۱ اور ہر ایک جوارش و معجون میں یہ خیال رہے کہ تمام ادویہ
 کرٹ چھانکر کھین - ۱ اور قند سفید کا قوام کر کے ادویہ مذکورہ ملا دیں - شہد ہو تو وہی ملا دیں

اور فرق جوارش اور معجون مینا یہ ہے کہ اجزا جوارش کے اکثر خوش ذائقہ اور خوشبو ہوتے ہیں
 بخلاف معجون کے کہ اوہ معجون یہ قید نہیں ہے۔ فرق دوسرا یہ ہے کہ قوام بعض جوارشات کا
 بہت غلیظ کرتے ہیں۔ بخلاف معجون کے کہ قوام اس کا اس حد تک نہیں پہنچاتے۔ معجون
 سنگدہ مقوی معده ہے اور دافع اسہال۔ معجون دہوم دہام۔ مقوی باہ۔ آرد پوچھا
 آرد سنگھارہ۔ آرد ماش۔ آرد کنوچہ۔ صمغ عربی۔ نشاستہ۔ ہر ایک ۱۰ تولہ۔ پوسٹ پیچ آؤٹ کٹا
 سالکھانہ۔ مصلی سیاہ۔ مصلی سفید۔ جیشہ۔ گوند ڈھاک۔ مغز تخم اوٹنگن۔ رتن جوت ہر ایک
 ۱۰ تولہ۔ زنجبیل۔ دار فلفل ہر ایک ۱۰ تولہ۔ دار چینی۔ دانہ بیل ہر ایک ۱۰ ماشہ۔ قرنفل۔ زعفران
 ہر ایک ۵ ماشہ۔ جوز بوا۔ بسا ہر ایک ۵ ماشہ۔ مغز نارجیل۔ مغز بستیہ۔ مغز چغوزہ ہر ایک
 ۱۰ تولہ۔ مغز اخروٹ ۴ تولہ۔ مغز بادام ۲ تولہ۔ مرثاک خالص ۴ ماشہ۔ روغن گاؤ ۲ تولہ
 شیر گاؤ ۱۰ ہیر مسل مصفی ۱۰ تولہ۔ نبات سفید ۱۰ تولہ۔ شرح آٹے کو گہی مین بہو مین
 اور دودھ کا کپڑا بنا کر قوام مین اشیا ملا دیں۔ مرہم حیات موم ۵ تولہ۔ کافور۔ سیندور
 ہر ایک ۱۰ تولہ۔ روغن کنجد ۲ تولہ۔ روغن گرم کردہ و ستے کہ جوش زند سیندور انداختہ کچھ زند
 تاسیہ شود۔ بعد ازان دیگچہ فرو آور دہ موم انداختہ کچھ زند تاسر د شود۔ مرہم نورہ
 برائے سوزگی آتش مفید۔ اک آب نارسیدہ۔ تار۔ روغن کنجد انار۔ مرہم زنگار۔ زنگار
 انار۔ بہر وزہ۔ تار۔ مرہم واخلیون۔ روغن گل ۴ تولہ۔ مردارنگ ۱۲ تولہ۔ تخم فلفل
 اسبغرل۔ تخم کنوچہ۔ تخم کتان۔ تخم حلب ہر ایک ۳ تولہ۔ شرح معجون کو ایک رات
 پانی مین بیکہ کر صبح کو لعاب غلیظ نکال لیکر اور مردارنگ باریک پیکر روغن مین ڈالکر لگاؤ

پگھلا کر کسی چیز سے ملائے جائیں۔ تاکہ روغن مردارنگ کیساتھ بہہ نہو جائے جب روغن سیاہ ہو
 طرف کو آگے اوتار کر لعابات مذکورہ اوسین ڈال کر جوش کریں سیاہنک کو غلیظ ہو جائے۔ اور ملائے
 رہیں سیاہنک کہ ہم ہو جائے۔ یہ ہم واسطے انفراج ورم وخراج و صلابات و انزال جراحات
 بہت مفید ہے۔ **مرہم کا فوری برائے زخم ہائے حادہ و آتشک مفید**۔ کا فور ۲ ماشہ۔ رسکپور
 شکر گوت۔ مردارنگ ہر ایک ۳ ماشہ۔ کتہ سفید ۵ ماشہ۔ الائچی سفید ۳ ماشہ۔ سفیدہ کا شغری ۱۰ ماشہ
 رال ۱۰ ماشہ۔ موم زرد ۱۰ تولہ۔ روغن زرد ۱۰ تار۔ **مرہم گلانی برائے اندام جراحات جدید و قديم**
 مفید۔ برگ نیم ۲ تار۔ روغن گاؤ ۱۰ تار۔ سفیدہ کا شغری ۱۰ تولہ۔ کا فور۔ رال سفید ہر ایک ۱۰ ماشہ
 سیاب۔ چوب چینی۔ شب یمانی ہر ایک ۱۰ ماشہ۔ شکر گوت ۱۰ تولہ۔ مردارنگ ۱۰ ماشہ۔ سیندور ۱۰ ماشہ
 کتہ سفید ۱۰ تولہ۔ نیکہ توتہ ۳ ماشہ۔ موم زرد ۲۶ تولہ۔ **مرہم کیلہ برائے جرب و ککھ مفید**۔
 انزروت ۱۰ تولہ۔ توتیاے سنہر ۳ تولہ۔ مہندی ۱۰ تار۔ کیلہ ۱۰ تار۔ روغن کچھ ۱۰ تار۔ **مرہم حنا**
 برائے زخم ہائے حادہ مفید۔ بکراحت۔ کیلہ ہر ایک ۷ تولہ۔ سفیدہ ۵ تولہ۔ کتہ سفید ۳ تولہ۔ برگ حنا۔ موم زرد
 ہر ایک ۱۰ تولہ۔ روغن کچھ ۲ تولہ۔ **مرہم سیاہ**۔ سفیدہ ۸ تولہ۔ موم ۵ تولہ۔ سرکہ انگوری ۵ تولہ۔
 روغن کچھ ۱۰ تار۔ **مرہم آتشک**۔ رسکپور۔ سیندور۔ مردارنگ۔ پوست اندرون و زخمت تیز
 پوست اندرون و زخمت کثیر۔ ہر ایک ۱۰ تولہ۔ سفیدہ۔ کتہ ہر ایک ۲ تولہ۔ گچی سفید ۱۰ ماشہ۔ موم زرد ۱۰ تولہ
 روغن کچھ ۱۰ تار۔ فقط اتنا کہ کتاب مرکبات صدر شفا خانہ یونانی سرکار عالی۔ مہجرت حضرت مولوی
 حکیم احمد سعید خان صاحب مرحوم افسر الاطباء اول۔ از تالیف میرزا نور علی رحمد حکیم سید فتنہ
 سرکار عالی و طبیب شفا خانہ سرکاری تعلقہ بالمرخص خاص خلع پیر پنی۔

قطعه تاریخ طبع قسرا بادی نادر

بشد مطبوع این نادر کتاب من
نوشتم رعد سال افتتام او

قرا بادی نادر قاصد صحت
۱۳۱۴
قرا بادی نادر مقصد حکمت
۱۳۲۵ هجری

کتابه میر نادر علی رعد
۱۳۱۴

میر نادر کتاب قرا بادی نادر

میر نادر علی رعد

قطعه تاریخ طبع قرا بادین نادر

بشد مطبوع این نادر کتاب من
نوشتم رعد سال اختام او

قرا بادین نادر قاصد صوت
۱۳۱۴
قرا بادین نادر مقصد حکمت
۱۳۲۵ هجری

کتبه میر نادر علی رعد
۱۳۱۴

صحت نامہ قرا بادین نادور

نمبر	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	کیفیت
۲	۱۶	زہر	زہر	۲۴	۱۵	قند	قندیہ	لہ جان صلی ہے وہ صلی
۳	۱۰	الزور	الزور	۳۱	۲	پختہ ہے	پختہ ہے	نہ تریغید کا ذوق ہا کرک
۴	۱۶	من	من	۳۲	۳	منع	منع	نہ برکت کا ذوق ہا کرک
۵	۸	ملی	ملی	۳۳	۱۵	ابن	ابن	نہ منجہلی ہوا رہ گیا۔
۷	۱۲	بلبلہ	بلبلہ	۳۴	۱۰	آرد چوس تولہ	آرد چوس تولہ	نہ اسکند باری ہوا نہیں
۸	۱	مصطکی لہ	مصطکی	۳۵	۱۲	منسل سفید	منسل سفید	نہ لکھا گیا۔
۱۰	۲	جلال	جلال	۳۵	۱۲	آپ چاہے	آپ چاہے	نہ مشکطہ۔ مشج دو اوق
۱۲	۹	البروز	البروز	۳۸	۷	ہرک ۲ تولہ	ہرک ۲ تولہ	نہ نام نہین کی مشکطہ مشج
۱۷	۳	قوئل	قوئل	۳۹	۸	چہالیہ	چہالیہ سوختہ	نہ ایک دوا ہے۔
۱۸	۱۲	سہال	سہال	۳۹	۱۲	نکر	نکر	نہ صفوہ ۴ سطر ۴۔ ۹
۱۹	۷	توبا	توبا	۴۰	۱۲	مغز خیار	مغز خیار	نہ حار ۳ غلط ہے۔
۲۰	۱۷	ترید سفید	ترید سفید	۴۱	۱۲	کا فویان و ماشہ	کا فویان و ماشہ	نہ ۳ درجہ رطب ۳۔ ۳
۲۱	۱۲	فونج	فونج	۴۲	۷	ظن سوختہ ماشہ	ظن سوختہ ماشہ	نہ تعداد دویہ صحیح ہے۔
۲۲	۱۷	سورج	سورج	۴۳	۱	ابرسا	ابرسا	نہ صفوہ ۴ سطر ۴۔ ۱۰
۲۳	۷	سازندہ	سازندہ	۴۴	۷	شافج	شافج	نہ غلط۔ مادہ صحیح۔
۲۴	۱	برگ تنبول	برگ تنبول	۴۵	۳	شونیر	شونیر	نہ ایضا صفوہ ۴ سطر ۵
۲۵	۷	قرنفل تولہ	قرنفل تولہ	۴۶	۴	انتباس	انتباس	نہ در مان غلط۔ دمان
۲۶	۱۳	افیون ۴ سرخ	افیون ۴ سرخ	۴۷	۵	مشکطہ۔ مشج	مشکطہ۔ مشج	نہ صحت اللہ غلط ہے
۲۷	۷	ابرسا	ابرسا	۴۸	۱۰-۶	نخاع۔ پچوہ۔ دوی	نخاع۔ پچوہ۔ دوی	نہ صحت اللہ غلط ہے
۲۸	۱۲	سج اک	سج اک	۴۹	۳	صقار	صقار	نہ صحت اللہ غلط ہے